GEÇMİŞTEN ESİNTİLER

Yazan: Semiramis Kanbak

İÇİNDEKİLER:

ÇOCUKLUK YILLARI:

Hayata merhaba - 4
Beypazarı günleri - 7
Okul başlıyor - 12
Biz bize - 17
Annemizle.. - 21
Babamızla.. - 29
Arkadaşlarımızla.. - 34
İstanbul tatillerimiz - 39

Ü.A.K.L. YILLARI

ÜAKL yollarında.. - 45
Okulumuz - 50
Eğitim örgüsü - 54
Hocalarımız - 58
Evcilik oyunu - 62
Kısa kısa.. - 65
Okul dışındaki yaşam 1 - 68
Okul dışındaki yaşam 2 - 74
Mezuniyet konuşması - 79

O.D.T.Ü. YILLARI

Üniversite yarışı - 85
ODTÜ'ye merhaba! - 89
Gilindire günleri - 95
Öğrenci olayları - 102

SONSÖZ

Özet - 106
77 yaşımdan 27 yaşıma öğütler - 108
Ve keşkelerim - 111
Sonuç - 112

Sayrulurken yaşadığımız günler
Bu soruyu mutlaka soracaksın.
Ne kaldı, ne kaldı bizden geriye?
ONAT KUTLAR

HAYATA MERHABA

Annem lohusa yatağında, ben anneannemin kucağında..

1 Temmuz 1949 tarihinde İstanbul, Kadıköy'de, Halitağa Caddesi üzerinde üç katlı ahşap bir evde, anneannemle dedemin evinde, dünyaya gelmişim. Daha sonra bu ev de, Kadıköy'deki benzeri ahşap evler gibi, önündeki leylak ve incir ağaçları kesilerek Karadenizli bir müteahhitin (Süleyman kalfanın) yaptığı betonarme ilave ile bir apartmana dönüştürülmüş ve ben doğduğum evin apartman olmadan önceki halini ne yazık ki hatırlamıyorum.

Doğumumu ebe İsmet Hanım yaptırmış. Akça pakça, 4.5 kg ağırlığında gürbüz bir bebek olmam ve gülücüklerim bir yıl içinde aileye gelen "ikinci kız bebek" şokunu kolayca atlatmalarını sağlamış olacak ki beni büyük bir sevgi ile bağırlarına basmışlar. Üst üste gelen iki bebeğine layıkıyla bakamamaktan çekinen annem, anne sütüyle beslenmem sona erdiğinde, beni anneannemlerde bırakarak benden bir yaş büyük olan ablam Artemis'le birlikte evimize dönmüş. Babam o sıralarda hakim olarak Beypazarı'nda görevli olduğu için evimiz de Beypazarı'ndaymış.

Ben bir yıl kadar anneannem, dedem ve o sıralarda henüz bekar bir üniversite talebesi olan dayımla birlikte İstanbul' da yaşamışım. O günlere ilişkin bana anlatılanlardan aklımda kalan en önemli olay bir gece ağır bir havale geçirerek onları çok telaşlandırdığım ve üzdüğümdür. Dayım hâlâ o zaman üzüntüsünden bir hafta doğru dürüst yemek bile yiyemediğini anlatır. Oysa ben çok iştahlı bir çocukmuşum,

O günlerden

onları yemek konusunda hiç üzmemişim. Hatta zaman zaman fazla yemek yemenin bana dokunacağından endişe bile duyarlarmış.

O yaz adli tatil başlayıp ta annemler İstanbul'a yaz tatiline geldiklerinde annemi çok yadırgadığımı ve ondan "Arte anne" yani Artemis'in annesi diye bahsettiğimi anlatırdı anneannem. Bu duruma üzülmüş ve artık benim hasretime de dayanamamış olacaklar ki dönüşlerinde beni de beraberlerinde Beypazarı'na götürmüşler.

O sıralarda bekar olan halam Adana Lisesi'nde öğretmenmiş ve yazları tatil için babaannemle birlikte Beypazarı'na, bizim yanımıza, geliyorlarmış. O yaz da geldiklerinde, babaannem annemin iki küçük torununa yeterince bakamadığına kanaat getirmiş olacak ki Adana'ya dönerken ablamı da beraberlerinde götürmüşler.

Ablam Adana'ya gittikten sonra, yaz tatilleri dışında, tek çocuk olarak büyümüşüm. O günlere ait fotoğraflarıma baktığımda, sarılmış kıvır kıvır saçlarım, cicili bicili elbise ve tuvaletlerimden, kürk etol-lerimden annemin bana büyük bir özen gösterdiğini tahmin ediyorum.

Ablamla birlikte

Bir salon düğününden

Tek çocuk olmanın saltanatı ve tabi bu arada yalnızlığı da 5 yaşıma kadar yani küçük kardeşim Tomris doğana kadar sürmüş. Ben kardeşim Tomris'in doğumunu hatırlıyorum onun için bundan sonraki sahifelerde, bana anlatılanları değil de hafızamda kalanları yazmaya çalışacağım...

Annemle gezmeye gidiyoruz

BEYPAZARI GÜNLERİ

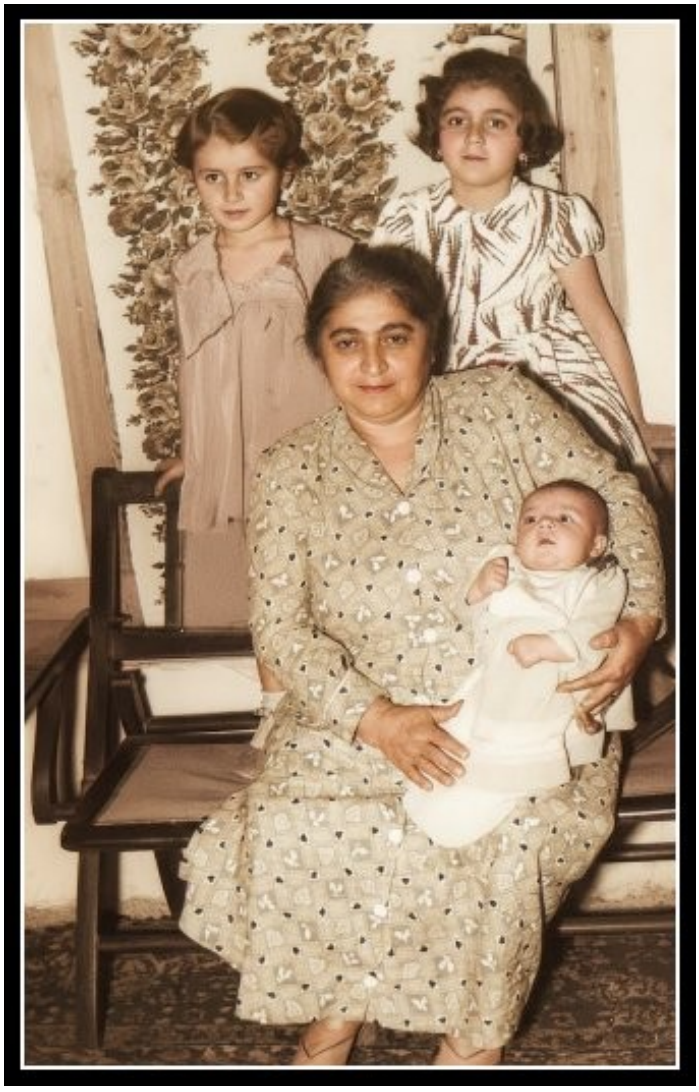

Üç kızkardeş babaannemizle

Bugün düşünüyorum da aileye üçüncü bir kız çocuğunun gelmesi özellikle de bizim toplumumuzda çok ta sevinilecek bir şey değildi. Muhakkak ki annemle babam onun erkek olarak doğmuş olmasını tercih ederlerdi. Ancak sanırım bunu bize ve çevreye hissettirmemek için onun beslenme ve bakımına hiçbirimize olmadığı kadar özen gösterdiler. Amerikan mamalarıyla, özel vitaminlerle büyüttüler.

Kardeşim Tomris İstanbul'da Zeynep Kamil Hastanesi'nde doğdu. Onun doğumuyla artık yalnızlıktan kurtulmuş, küçük bir kardeşim olduğu için çok sevinmiştim. Herkes benim onu kıskanacağımı, istemeyeceğimi beklerken, ben ona adeta bir anne şefkatiyle bağlanmış, hemen benimsemiştim. Onu ayağımda sallıyor, mamasını yediriyor, annem yanından ayrıldığında oyalamaya çalışıyor, kısacası tam bir ablalık yapıyordum.

Kardeşim ablamın kucağında

Kardeşim Tomris

Ona karşı hiçbirimize olmadıkları kadar hoşgörülü oldular. Bunun sonucu olarak ta kız kardeşim okulda ve mahallede erkek çocukları dahi korkutan, bazen döven, sözünü kimseden sakınmayan, her istediğini yaptıran, haşarı ama bir o kadar da sevimli bir çocuk oldu. Rahmetli enişteminin onu, Beypazarı'nda erkek gibi tavırları nedeniyle ünlü olmuş birinin lakabıyla, Herif Havva diye çağırdığını hatırlıyorum.

Beypazarı'ndan bir görünüm

Babamın izni bitince yeni doğan kardeşimi de alarak ailecek Beypazarı'na döndük. Şimdi size biraz Beypazarı'nı anlatmak ve oradaki ilk evimizden bahsetmek istiyorum. Ankara'nın kuzeybatısında, tarihi çok eskilere dayanan, eski İpek Yolu üzerinde kurulmuş olan Beypazarı, üç tepe arasına yerleşmiş, içinden geçen 3 derenin sağladığı yeşil örtüsü, tipik ahşap evleri, samimi, çalışkan, okumuş insana ve bilgiye saygı duyan akıllı insanları ile şirin mi şirin bir Orta Anadolu kasabasıydı. Şimdi çocukluğumun en güzel günlerinin geçtiği bu kasabanın medyada görüntülerini izledikçe, turizm yönünde kaydettiği ilerlemeleri gördükçe çok seviniyor ve gurur duyuyorum.

Annem ve biz yerel giysilerle

Bugün gençler televizyonun, bilgisayar oyunlarının, internetin olmadığı o günlerde küçük bir kasabada yaşamın pek te keyifli olmadığını düşünebilirler. Oysa biz o zamanlar öyle mutluyduk, yaşamdan öylesine keyif alıyorduk ki. Belki bilgisayar oyunları yoktu ama arkadaşlarımızla canlı canlı oynadığımız sokak oyunları vardı. İnternet arkadaşlarımız yoktu ama aile gibi olduğumuz komşularımızla kurduğumuz yakın ilişkilerimiz vardı. Markalı giysilerimiz yoktu ama bayramdan bayrama, ya da mevsimden mevsime alınan kıyafetlerin bize verdiği mutluluk bugün çocuklara her istediklerinde alınan markalı giysilerden çok daha büyük bir mutluluk veriyordu. Hiçbir şeyi kolay elde etmediğimiz için de küçük şeylerden büyük mutluluklar çıkarmayı biliyorduk. Sanırım mutluluğumuzun sırrı da bunda yatıyordu.

Torunların evi

Beypazarında yaşadığımız ilk evimiz 3 katlı tipik bir Beypazarı eviydi. Bugün ne zaman uykum kaçsa, yatağımda gözlerim kapalı bu evin odalarını dolaşır, detayları hatırlamaya çalışırım. Onun için size bu evi kolayca tarif edebilirim. Kasabanın merkezi sayılabilecek bir yerde, yol seviyesinden biraz aşağıda, merdivenlerle inilen kocaman bir evdi. (Yol seviyesinden aşağıda olması nedeniyle yakınındaki dere, ki sanırım İnözü çayıydı, kabardığı zaman ya sel basar da evimiz su altında kalırsa diye korktuğumu hatırlıyorum.) İçinde iki aileyi barındıracak şekilde, bugünkü tabiriyle ikiz blok nizamında yapılmıştı. Bir tarafında biz, bir tarafında da ev sahiplerimiz oturuyordu.

Ev sahiplerimizin lakabıyla, Torunların evi, olarak adlandırılan bu evin büyük ahşap kapısından içeri girildiğinde taş kaplamalı olduğu için taşlık dediğimiz bir giriş holü vardı. Bunun sağ tarafında eskiden hayvanların barındığı bir ahır vardı. (Biz burayı uzunca bir süre kuzumuz Kısmet'in mekanı olarak kullandık)

Kuzumuz Kısmet'le

Taşlığın bir ucundaki sarı tahta boyasıyla boyanmış ahşap merdivenden yukarı çıkıldığında bizim sofa dediğimiz büyük bir hole ulaşılıyordu. (Bir gün ablam beni bu merdivenden aşağıya yuvarlamış ve herkes bana bir şey oldu mu diye telaşla yanıma koşarken rahmetli babaannem "yavrum korkma" diye ablamın damağını kaldırıyormuş.) Bu holün solunda büyük bir oda, sağında ise mutfak vardı. Odaya girildiğinde kapının arkasında, yüklük diye adlandırdığımız ancak diğer odalardaki yüklüklerden farklı olarak zemininde su gideri olarak yapılmış bir delik bulunan bir gömme dolap bulunuyordu. Burayı banyo olarak kullanıyorduk.

Bu holden yarım kat çıkıldığında (bu merdivenin altında kapaklı bir dolap vardı ve biz burayı kedilerimiz için ev yapmıştık), sağ tarafta tuvalet vardı. Bir gün bu tuvalette iken büyük bir gürültü ile irkilmiş, ne oluyor diye aşağıya baktığımda, künklerin yıkıldığını ve bahçeden gelen gün ışığını görmüş, çok şaşırmıştım. Yarım kat daha çıkıldığında merdiven yine büyük bir hole açılıyor, sağda bitişik eve açılan ancak her zaman kapalı duran ahşap bir kapı bulunuyordu. Tam karşıda büyük bir oda vardı. Sol tarafta ikinci mutfak ve içinde yaklaşık bir metre yüksekliğinde bir set vardı. Setin üstünde çatı arasına çıkmak için bir kapak bulunuyordu. Mutfağın bitişiğinde bir oda daha vardı. Bu kattaki odalarda da yine dolap olarak kullandığımız yüklükler, duvarlarda ise oymalı ahşap raflar bulunuyordu. Bu raflara annem beyaz işlemeli örtüler yayar, üzerine vazo, biblo gibi süs eşyalarımızı koyardı.

Evin arka tarafında kocaman bir de bahçesi vardı. Genelde asmalarla kaplı olan bu bahçeden annemin üzümleri korukken toplayıp bize

koruk şerbeti yaptığını hatırlıyorum. Üzümler olduğunda ise onları dalından koparıp yemenin keyfine doyum olmazdı. Bizim evin yakınlarında oturan bir Firdevs teyze vardı. Sık sık bizim bahçeye giriyor, meyvalı ya da meyvasız olduğuna bile bakmadan asmaları yolup ineğine götürüyordu. Annem onu defalarca uyardıysa da o aldırmamış, yolmaya devam etmişti. Birgün annem dayanamayıp "Firdevs Hanım, sana kaç defa söyledim yolma bu asmaları diye, senin hiç izzeti nefsin yok mu?" diye çıkışınca Firdevs hanım hiç istifini bozmadan "Mualla Hanım, ineği olanın izzeti nefsi mi olur?" diye cevap vermişti. Onun bu cevabı hepimizi çok güldürmüştü. Bu sözü bugün hala benzer durumlarda kullanır, Firdevs teyzenin kulaklarını çınlatırız.

Geçen zaman içinde çocukluğumun en güzel anılarının geçtiği bu güzel ev de inşaat furyasından nasibini almış ve şimdilerde yerinde bir benzin istasyonu bulunuyormuş. Çok yazık..

OKUL BAŞLIYOR

O yıl Adana'da ablamı bir yıl erken olarak okula vermeleri bende de dayanılmaz bir okula gitme arzusu uyandırmıştı. Beni üzmemek için hemen bana da bir önlük ve çanta aldılar. Annemin ricası üzerine, ara sıra aile dostumuz olan Zehra öğretmenin sınıfına gitmeye başladım. Her gün okula gitmesem de bayramlarda muhakkak önlüğüm ve bayrağım ile ön sıralarda yer alıyordum.

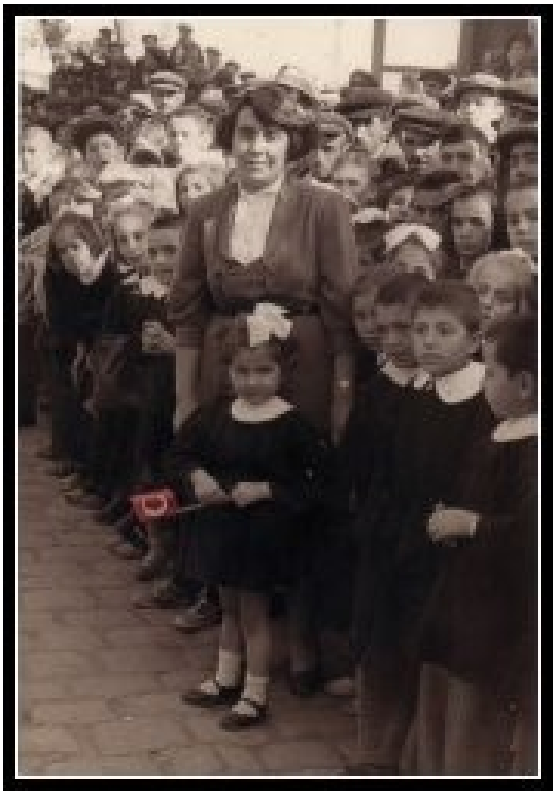

Zehra öğretmenimle bayramda

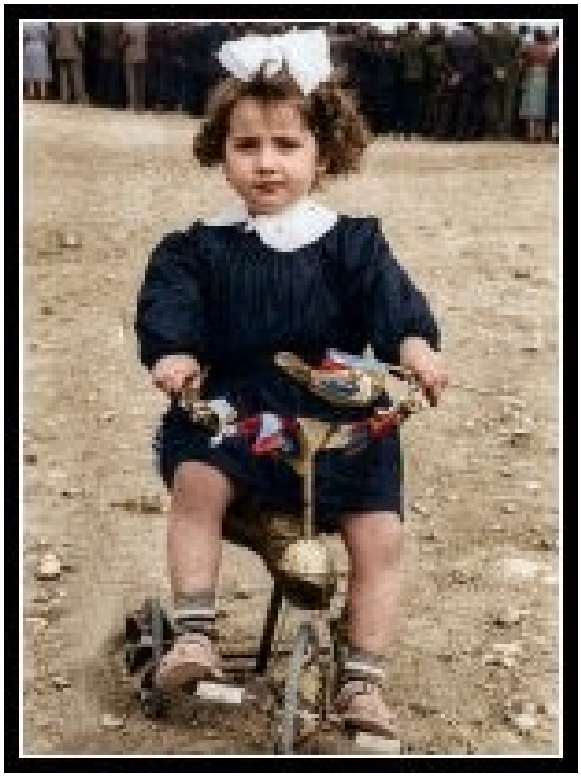

Bayramda bisikletimle

Düzenli olarak ilkokula başlamam ertesi yıl oldu. Gerçi bir yaş küçük olduğum için yine kaydım yapılmamıştı ama her gün önlüğümü giyip çantamı alıyor ve 1. sınıfa devam ediyordum. Öğretmenim Huriye Doğuş sınıftaki herkesten bir yaş küçük olduğum için bana özel ilgi gösteriyor, benimle büyük bir sabırla ilgileniyordu. Onun bu çabaları sonucunda okumayı en erken sökenlerden biri olarak kurdela taktım. Dönem sonunda ve yıl sonunda üşenmemiş, benim için de, resmi olmasa da, baştan aşağı pekiyi ile donanmış karneler hazırlamıştı. Onun üzerimdeki emeği ve hakkı çok büyüktür. Bugün örnek bir cumhuriyet öğretmeni olarak değerlendirebildiğim bu değerli öğretmenimi bu vesileyle buradan bir kez daha minnet ve rahmetle anıyorum.

Ertesi yıl okullar açılmadan Öğretmenler Kurulu'nun yaptığı bir sınavla ikinci sınıfa doğrudan devam hakkı kazandım. Artık resmen okulun öğrencisi olmuştum ve benim de bir numaram vardı, 22. Babaannemin rahatsızlığı nedeniyle tayinini Beypazarı Ortaokulu'na yaptıran halam, babaannem ve ablamla birlikte Beypazarı'na geldiğinden ablamın kaydı da Adana'dan Rüstempaşa İlkokulu'na aldırılmış,onun numarası da 21 olmuştu.

Beypazarı Kent Tarihi Müzesi

Burada biraz da ilkokulumdan bahsetmek istiyorum. O tarihte Beypazarının iki ilkokulundan biri olan Rüstempaşa İlkokulu, 2 katlı, mavi boyalı, uzun, sanırım tip projeye göre yapılmış, kargir bir binaydı. "Gösterir bize en doğru yolu, Rüstempaşa İlkokulu" diye bir de marşı vardı okulumuzun. Yıllar sonra okuduğum bir kitapta Rüstem Paşa'nın Kanuni Sultan Süleyman'ın rüşvet almakla ünlü damadı olduğunu öğrenince büyük bir hayal kırıklığı yaşamış ve bizim okulumuza adı verilen paşanın o Rüstem Paşa olmamalı diye düşünmüştüm. Halen harap bir halde bulunan bu binanın yakında müze olarak restore edileceğini öğrendiğimde çok sevinmiştim. Nitekim okulumuz restore edilmiş ve "Beypazarı Kent Tarihi Müzesi" olarak hizmete sunulmuş.

O zamanlar henüz kalorifer olmadığından, kışın sınıflarda büyük kömür sobaları yanardı. Sobanın üstüne sabahları bir kazan konur, hademeler, Amerikan yardımı olarak gönderilen süttozunu suyla kaynatır, öğret-

menimiz evden getirdiğimiz bardaklarımıza koyardı. Alıştığımız sütten farklı, hafif yanık bir tadı olan bu sütü her sabah sevmeyerek te olsa içerdik. Bir de gene bu yardım kapsamında hergün bize verilen şeffaf sarı renkli balık yağı hapları vardı. Onları hiç sevmediğimi, sık sık içiyormuş gibi yapıp sonra kimseye göstermeden çöp tenekesine attığımı hatırlıyorum.

Renkler rondundan bir kare

Okul müsamereleri bir şölen havasında geçerdi. Müsamere için özel kıyafetler dikilir, ona uygun ayakkabılar alınır, elbisenin rengine göre saçımıza kurdela bağlanırdı. Okuduklarımız bazen şiir, bazen de şarkı şeklinde olurdu. Şarkı söylerken bazen çeşitli hareketler de yapılırdı, buna rond deniliyordu. Renklerle ilgili bir rondumuzu hatırlıyorum. Herkes bir renk olmuştu. Ben yeşildim. "Hep yeşildir elbiselerim, ben bu rengi pek çok severim" deyip iki adım sağa, iki adım da sola gidiyor, sonra "ilkbaharı cicim, çok sevdiğim için, hep yeşildir elbiselerim" derken kendi etrafımda kollarımı açarak dönüyordum. En son renk kırmızıydı. Kırmızı olan arkadaş gene aynı şekilde "hep kırmızı elbiselerim, ben bu rengi en çok severim" dedikten sonra göğsünden bir bayrak çıkartıp "bayrağımı cicim, çok sevdiğim için, hep kırmızı elbiselerim diyor, bayrağı sallıyor, bu sırada salon alkıştan inliyordu.

Bayramda şiir okuyorum

Milli bayramlarda günlerce öncesinden hazırlanmaya başlardık. Sınıflarımızı kedi basamaklarıyla, balonlarla süsler, her tarafı bayraklarla donatırdık. Törenlerde ben muhakkak bir şiir okurdum. Bir sene 23 Nisan'da öğretmenimiz şiir okuma görevini başka bir arkadaşımıza verdi ve ben buna çok üzüldüm ama yapabileceğim bir şey de yoktu. Eve geldiğimde

seçilmemek beni çok utandırmış olacak ki bizimkilere bu konuyla ilgili hiçbir şey söyleyemedim ve onlar ertesi gün benim şiir okuyacağımdan o kadar emindiler ki , bunu bana sormadılar bile. Bütün gece ertesi gün ne yapacağımı, onlara bunu nasıl söyleyeceğimi düşünerek yatağımda kıvranıp durdum. Sabaha karşı dalmışım. Uyandığımda gökte şimşekler çakıyor, sanki gök yarılmış, boşalıyordu. Tabi törenler iptal edildi ve ben bu olayı hiç unutmadım. Bu olayın benim Allah'a olan inancımı pekiştiren önemli bir mihenk taşı olduğuna inanırım. Ne zaman bunalsam, çocukluğumda yaşadığım bu olay aklıma gelir ve kul sıkıntıdaysa Allah'ın muhakkak onunla birlikte olduğunu, tedbirini alacağını düşünür, ferahlarım.

Sanırım üçüncü sınıftaydım. Ablama ve bana yavrukurt elbiseleri alındı. Kıyafetimiz, haki renkli iki parçalı bir elbiseden oluşuyordu. Boynumuza bir fular bağlıyorduk. Gömleğimizin göğüs cebinden uzun madeni bir düdük, belimizdeki kemerden de çakı ve urganımız sallanıyordu. Başımıza kahverengi yün kumaştan bir bere takıyor, ayaklarımıza diz kapaklarımızın altına altına kadar uzanan kahverengi çoraplar giyiyorduk. Tabi yavrukurt olmanın şekil dışında belli ilkeleri de vardı. Yavrukurt yalan söylemez, kimseye sataşmaz, zorda olanlara yardım eder, güçlüklerle mücadeleyi bilir, zora dayanıklı olurdu. Yavrukurt olduğumuz için çok sevinçli, bir o kadar da gururluyduk. Törenlere artık bu kıyafetimizle katılıyor, izlemeye gelen seyircilerden özel bir ilgi görüyorduk.

Cumhuriyet Bayramı'nda
Huriye Doğuş öğretmenimizle

Yine aynı yıl bize birer de mandolin aldılar. Nota kitaplarımız alıştığımız defter boyutlarından daha büyüktü. Müzik dersinde öğretmenimiz bize önce mandolini tutmayı, sonra notaları öğretti, ardından basit okul şarkılarını çalmaya başladık. Hatta o yıl okul müsameresinde velilerimize konser bile verdik. Ancak mandolinle olan bu dostluğumuz ilkokul

yıllarında kaldı. Yıllar sonra emekli olduğumda bir ara bir enstrüman alıp müzik yapmaya (!) yeniden başlamayı düşündüysem de bunun "kırkından sonra saz çalmak" olacağını düşünerek vazgeçtim ve müzikle olan ilişkimi dinleyici olarak sürdürmeye karar verdim..

Burada ilkokulla ilgili olarak hatırladığım önemli bir konudan bahsetmeden geçemeyeceğim. İlkokulda öğretmenimiz bize Japonya'nın bir deprem ülkesi olduğunu söylediğinde Japonlar için çok üzüldüğümü hatırlıyorum. Ama öğretmenimiz ardından Japonların depreme dayanıklı evler yaparak bu felaketlerin üstesinden geldiklerini de söylemişti. Biz bunları öğrenirken yurdumuzun dört bir yanının aktif faylarla dolu olduğunu herhalde büyüklerimiz bilmiyorlardı ya da aldırmıyorlardı, ne gaflet!

Diyelim ki bu o yıllarda bilinmiyordu. Peki 2.9.1997 tarihinde yayınlanan "Afet bölgelerinde yapılacak yapılar hakkında yönetmelik'in yayınlandıktan 4 ay sonra, 1.1.1998 tarihinde yürürlüğe girmesini, bu arada İstanbul'da müteahhitlerimizin eski yönetmeliğe göre, yani depreme dayanıksız yapılar yapmak için, yangından mal kaçırır gibi ruhsat almaya çalışmalarını kim, nasıl açıklayabilir?

Bugün dahi olası bir depremle ilgili olarak ceset torbalarının temini gibi gibi trajikomik hazırlıklar dışında kayda değer bir çalışma yapılmaması beni çok üzerken ve özellikle İstanbul'u 17 Ağustos benzeri bir depremden koruması için Allah'a dua ederken, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve Kahramanmaraş ve çevresindeki illeri etkileyen 7.7 ve 7.6 şiddetindeki iki depremle sarsıldık. AFAD'ın 20 Mart 2023 tarihli açıklamasına göre Kahramanmaraş depreminde hayatını kaybedenlerin sayısı 50.096 ve yaralı sayısı 115.000 olarak belirtilmiştir. Japonyada bu şiddette deprem olduğunda can kaybı olmuyorsa bunu ecelle ya da kaderle açıklamak nasıl mümkün ya da inandırıcı olabilir?

BİZ BİZE

Biraz da okul dışındaki yaşantımızdan bahsetmek istiyorum. Ablamın gelişi ve küçük kız kardeşimin doğumu ile birdenbire 3 çocuklu kocaman bir aile olmuştuk. Ortanca kız olmak bana göre çok keyifliydi. Artık benim bir ablam vardı, ona çok güveniyordum. Üstelik ben de ablaydım, sözümü dinleyen, bana güvenen bir kardeşim vardı. Herkes sokakta oynarken benim gözüm hep kardeşimin üzerindeydi, sanki ondan ben sorumluydum. Ve bu sorumluluk bana büyük bir zevk veriyordu ama birazdan ona yaptığımız şakaları okuduğunuzda bunu pek o kadar da iyi başaramadığımı göreceksiniz.

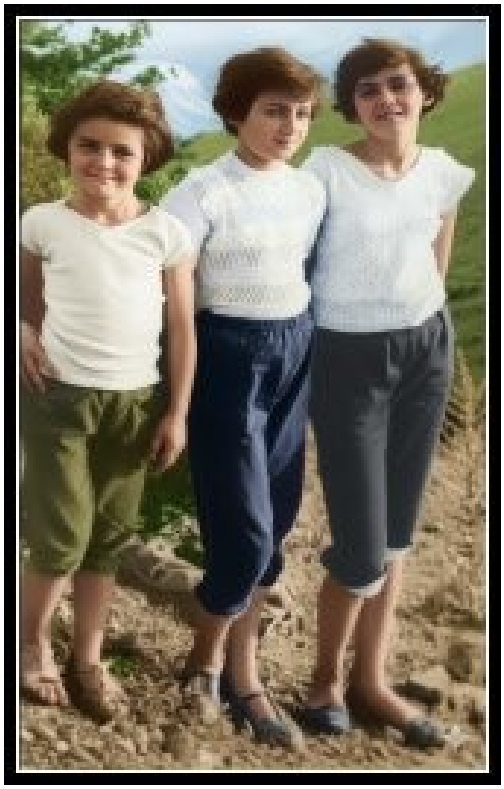

Biz üç kardeş genelde iyi anlaşan çocuklardık. Birlikte olduğumuzda, başka kimse olmasa bile, kendi kendimize yetebiliyorduk. Yalnız ablamla ben yaş olarak birbirimize daha yakın olduğumuzdan beraber olup küçük kardeşime bazen acımasız şakalar da yapıyorduk. Tabi bu şakaları yapabilmek için babamın adliyeye, annemin de ya bir komşuya ya da kabul gününe gittiği zamanları kollamamız gerekiyordu.

Hiç unutmuyorum, kardeşimin doğum gününden bir kaç gün önce mutfaktaki çöpleri küçük bir kutuya doldurmuş, kutuyu bir başka kutunun içine, sonra da daha büyük bir kutunun içine yerleştirmiş, yaldızlı defter kaplama kağıdıyla sarmış, saten kurdeleyle bağlamış,

gösterişli bir hediye paketi yapmıştık. Doğum gününe kadar, her gün "bak senin hediyen" diye paketi ona uzaktan gösteriyor, merak ettiriyor, sonra da paketi onun ulaşamayacağı bir yere saklıyorduk. Doğum günü geldiğinde sabah erkenden yanımıza geldi. İnanılmaz heyecanlıydı, nihayet hediyesini görebileceği için belki de o gece heyecandan uyuyamamıştı. Biraz nazlandıktan sonra paketi eline verdik, heyecanla açmaya başladı. Açtıkça bir kutu daha çıkıyor, sonra bir kutu daha, sonunda çöpler ortaya döküldü. Yüzünde beliren o ifadeyi, o hayal kırıklığını tarif etmeye sanırım kelimeler yetersiz kalır.

Ablam arasıra ayağını ya da elini berjer koltuğa sıkıştırmış gibi yapardı. Kardeşim onu kurtarmak için var gücü ile uğraşır, tam çıkartacakken "ayy, bu koltuk beni çekiyor" deyip daha derine iter, ablasını bu durumda görüp te bir şey yapamayan kardeşim çok üzülür, çaresizlik içinde çırpınır, ağlardı.

Ablamla hayalimizde bir gökler alemi yaratmıştık ve birlikte o aleme ait öyküler uyduruyor, kardeşime anlatıyorduk. Bir gün ablam kardeşime göstermeden üst kattaki mutfakta bulunan sete çıkmış, oradan da tavan arasına tırmanmıştı. Ben de kardeşime ablamın yok olduğunu, onu aramamız gerektiğini söyledim. Arama bahanesiyle kardeşimle birlikte üst kata çıktık ve ben daha önceden kararlaştırdığımız üzre yüksek sesle "Allah Allah, bu ablam da nereye gitti?" diye bağırmaya başladım.

Bunun üzerine ablam tavandaki bir delikten aşağıya ilmik şeklinde bir urgan sallandırdı ve sesini kalınlaştırarak "Ben Gökler Hakimi, ablanız elimde, onu serbest bırakmam için küçük kardeşinizin göğe yükselmesi gerekli, bu ipe tutunup gelsin yanımaaa" diye bağırdı. Bunu duyan canım kardeşim ablasını kurtarmak için kendini feda etmekte, göğe yükselmekte hiç tereddüt etmedi. Ben urgan kesmesin diye koltuk altlarına yastık yerleştiriyordum, ablam çekmeye çalışıyor ama gücü yetmediğinden bir yere kadar çekiyor, sonra ip elinden kayıyor, paldır küldür yere inen kardeşim can havliyle "amca ne olur ablama bir şey yapma, geliyorum" diye bağırıyordu. Sonunda onun daha fazla üzülmesine dayanamadık, ablam "Gökler Hakimi kardeşin gelemediyse de çok gayret etti dedi ve beni affetti, aşağıya gönderdi" diyerek tavan arasından indi.

Özellikle bu son şakamızı her hatırladığımda tüylerim diken diken olur,

akıllı ve büyümüş gibi görünseler de çocuklara küçük kardeşlerini emanet etmenin ne kadar tehlikeli bir şey olduğunu düşünür ve bu tehlikeli oyun sonucunda kardeşim düşüp sakatlanmadığı için Allah'a şükrederim.

Bir doğum gününde arkadaşlarımızla

Torunların evinde yaşadığımız müddet içinde kardeşlerimiz dışında en yakın arkadaşlarımız karşı komşumuz şoför Hidayet amca ile Gülsüm teyzenin yaşları bize yakın olan iki kızıydı. Ya biz onlara giderdik, ya da onlar bize gelirlerdi. Onlara gittiğimizde bizi nur yüzlü babaanneleri, Emine teyze, karşılar, eğer okuldan dönüyorsak "kızlar gelir hocadan, mis tütüyor bacadan" diye selamlardı. Genellikle bize ince dilinmiş ev ekmeği üzerine (siyah ekmek) torba yoğurdu (imansız yoğurt) ya da salça sürerek ikram eder ve biz bunu yemeye bayılırdık. Emine teyze bizi "kızdır nazdır, bin altın azdır" diye sever, arkasından da küçük erkek torunu Sait'e dönerek, "oğlandır, oktur, her evde yoktur" diye onun gönlünü alırdı. Çocuk aklımla, uzun süre "acaba hangisini daha değerli buluyor?" diye düşünür, karar veremezdim bir türlü. Bu soru bir süre kafamı kurcaladı, ta ki bir gün annemle babamın yaptığı bir konuşmaya tanık olana kadar.

Çarşıda her türlü alışverişimizi yaptığımız bir bakkalımız vardı, bakkal Nazmi amca. O gün babam alışveriş için dükkanına gittiğinde Nazmi amcanın yerinde babası oturuyormuş. Babam Nazmi amcanın nerede olduğunu sormuş. O da bir iş için İstanbul'a gittiğini söylemiş ve uzun uzun tek çocuğu olmanın ne kadar zor olduğundan yakınmış babama. Babam bunları anneme anlatınca annem "Tek çocuğu olur mu hiç onun, 3 tane de kızı var"dedi. Bunun üzerine babamın "Desene adam bize acıyor hiç çocuğu yok diye" dediğini ve ardından kocaman bir kahkaha attığını hatırlıyorum. Bu arada benim kafamdaki soru da böylece cevabını bulmuş oluyordu.

Bu düşüncenin sonucu olarak kız çocukları ilkokulu bitirdikten sonra genellikle ya akşam sanat kursuna, ya da kuran kursuna gönderiliyor, daha sonra da münasip bir kısmeti çıktığında evlendiriliyordu. Tabi bu arada kendileri ilkokulu zar zor bitirmiş ancak kızları okusun diye her türlü fedakarlığı yapan anne babaların sayısı da az değildi. Bugün bu kızlar hepsi okuyup eczacı, öğretmen, mimar, mühendis oldular ve çok önemli kuruluşlarda etkin görevlere geldiler.

Burada bir düşüncemi belirtmeden geçemeyeceğim. Ulus olarak yüce önderimiz Atatürk'e çok şey borçluyuz ancak biz kadınların borcu erkeklerinkinden çok daha fazla. Onun sayesindedir ki "soframızdaki yeri öküzümüzden sonra gelen" Türk kadını bugün erkeklerle eşit haklara sahip bir birey haline gelmiş, seçme ve seçilme hakkına bir çok Avrupa ülkesindeki hemcinslerinden önce kavuşmuş, okuyarak ülke yönetiminde en etkin makamlarda görev alma şansını bulmuştur.

Ancak ne yazık ki bugün, Türk kadınının uğrunda mücadele vermeden elde ettiği bu kazanımların geri alınması da dahil olmak üzere, onu ve devrimlerini yok etme yönünde içerde ve dışarıda yoğun çabalar olduğunu görüyor ve buna çok üzülüyorum. Bu duruma, belki de farkında olmayarak, katkıda bulunan hemcinslerimizin olması bu üzüntümü daha da arttırıyor. Bunun için, bugün kadınlarımızın Atatürk'e, onun ilke ve devrimlerine herkesten ve her zamankinden daha fazla sahip çıkması gerektiğini altını çizerek belirtiyor, bu yüce insanı buradan bir kez daha saygı, sevgi, rahmet ve minnetle anıyorum.

ANNEMİZLE

Canım annemin kucağında

Yaz tatillerimiz iki bölümden oluşurdu. Okullar kapandıktan sonra 20 Temmuz'a kadar (adli tatilin başlangıcına kadar) Beypazarı'nda kalırdık. Adli tatil başladığında ise İstanbul'a anneannemlerin yanına gider, yeni adli yılın başlamasına, yani eylül ayı başına kadar tatilimizi orada geçirirdik.

Bu bölümde biraz anneciğimden ve yaz tatillerimizde onunla geçirdiğimiz güzel zamanlardan bahsetmek istiyorum. Bütün anneler güzeldir ya, benim annem de bana göre dünyanın en güzel annesiydi. Babam onu yedek subaylığını yaparken komutanı aracılığıyla tanımış. Babamın komutanı eskiden dedemin subayıymış. Babama eski komutanının liseyi henüz bitirmiş güzel bir kızı olduğunu, evlenmeyi düşünürse aracı olabileceğini söylemiş. Babam kabul etmiş ve komutanın hanımı, babaannem, babam ve halamı alarak anneannemlere gelmiş. Görünce beğenmişler ve hemen istemişler. Kısa sürede nişanlanmışlar, iki ay içinde de evlenmişler.

Kadıköy'de yetişen ve "Balık denizden çıkarsa nasıl yaşayamazsa ben de Kadıköy'den çıkarsam yaşayamam" diyen annem kaderin bir cilvesi olarak, önce Tunceli'ye, sonra Kütahya Altıntaş'a oradan da Beypazarı'na tayin olan babamla birlikte gençliğini (adli tatiller dışında) taşrada geçirdi ve Kadıköy'e döndüğünde 49 yaşındaydı. Arasıra İstanbul özlemini dile getirse de bir gün bile ciddi anlamda halinden şikayetçi olmadı ve bizler onun bu iyimserliğinden payımıza düşen mutluluğu alarak büyüdük. Ailede mutlak otorite olarak bize hep

babamı gösterir, kendisi hep ikinci planda kalmaya özen gösterirdi. Onunla aramızda babamdan gizli hiçbir konu olamazdı. Ben ailemizin dirliği ve düzeninde en büyük payın ona ait olduğunu düşünüyorum.

Nişanlanıyorlar

Becerikli bir annenin el bebek gül bebek büyüttüğü tek kızı olması nedeniyle hamarat bir ev kadını sayılmazdı. Ancak o yapabildiklerini yapar, yapamadıklarını yaptırtarak bizi hiçbir şeyden mahrum etmezdi. Bize karşı sevgi doluydu, fikirlerimize değer verir, kararlarımıza hep saygı gösterirdi. Ona göre bir çocuğa verilecek en önemli şey ona kişilik vermek, bir çocuğun aileye verebileceği en büyük mutluluk ta onun okumasıydı. Kızların okuyup bir meslek sahibi olmasına ayrı bir değer verirdi. Tanıdığı akıllı ya da çalışkan kız çocuklarının okula gönderilmeleri ya da eğitimlerine devam etmeleri için gerekirse babalarıyla konuşur, onları ikna etmeye çalışır ve çoğunlukla da bunu başarırdı.

Kızlarının aksine giyinip kuşanmayı, süslenmeyi çok severdi. Sık sık kuaföre gider, saçlarını yaptırır, yeni bir şey moda olduğunda bunu hemen kendine göre uyarlardı. Bizim spor giyinmemizden pek hoşlanmazdı. Torunu Dide genç kızlığa geçerken onun da kendisi gibi süslenmeyi sevdiğini gördükçe çok mutlu olur ve "Allah bana gönlüme göre giyinen kız vermediyse de şükür torunum bana benzedi" diye sevinirdi.

Canım anneciğimi burada rahmet ve sevgiyle anıyor, eksikliğini her geçen gün daha fazla hissediyor, onu çok özlüyorum.

Süreyya Düğün Salonu'ndan

İnözü'ndeki Yakutların Bağevi

Yaz gelince İnözü Deresi boyunca sıralanan bağevlerinin keyfi bir başka olurdu. Komşumuz Narlıların Hayriye Teyze'yle Baha Amca'ların da orada bir bağ evleri vardı. Yaz başında onlar bağ evlerine taşınırlar, biz de sık sık onlara misafir olurduk. Annem akşamdan kek, zeytinyağlı dolma, yumurta dolması vb. yapar, sabah kahvaltımızı edip babamı yolcu ettikten sonra, telefonla bir jip çağırır (O zamanlar Beypazarı'nda otomobil yerine jipler taksilik yapıyordu) nevalelerimizle ona doluşur, bağ evine giderdik. Bağ evi ortasından bir arkla bölünmüş büyük bir bağın içerisindeydi. Bağda envai çeşit meyva ağaçlarının yanı sıra evlekler içine dikilmiş mevsim sebzeleri olurdu. Evin karşısında üstü asmalarla kaplı olan bir çardak vardı. Çardakta üzerine kabarık basma minderler konmuş oturma yerleri, ortasında da büyükçe bir tahta masa bulunuyordu. Yazın hava sıcak olduğundan ev sahiplerimiz bizi bu çardakta ağırlarlardı.

Narlıların ikisi evli olan 4 kızları ve bir oğulları vardı. Bekar olan büyük kızları Ayten abla PTT'de çalıştığından genellikle akşamüstü mesai çıkışında bize katılırdı. Ancak küçük kızları Ayşe abla ev kızıydı ve çok becerikliydi. Bize yastaç üzerinde oklavayla mantılar, gözlemeler açar, bazlamalar yapardı. Yanına da hemen oracıktan birkaç patlıcan biber kopartıp kızartır, yine bahçeden koparttığı domates, salatalık biberlerle güzel bir de salata yapardı. Annemin yaptıklarını da eklediğimizde mükellef bir sofra oluşur, güle söyleye afiyetle yerdik.

Eğer dut mevsimiyse büyük dut ağacının altına bir çarşaf gerilir, Ayşe abla ağaca çıkar, bize dut silkelerdi. Çarşafa dökülen dutlar hemen büyük bir tepsiye dökülür, çardakta tahta masa üzerinde afiyetle yenirdi. Karadut ağacı küçük olduğu için ağaca kendimiz çıkarak yemeyi tercih ediyorduk. Kıyafetlerimizi boyamaması için Ayşe abla bize eski bir gömleğiyle şalvarını verir, onları giyerek ağaca tırmanır, elimizi yüzümüzü boyaya boyaya dalından karadut yerdik.

Ne yazık ki çok sevdiğimiz bu güzel ailenin kaderleri kendileri kadar güzel olmadı. Önce Ayten abla çok genç yaşta eşini, bir grip virüsünün omuriliğine yerleşmesi sonucunda, kaybederek küçük kızı Dilek'le yalnız kaldı. Daha sonra Ayşe ablaların ailecek çıktıkları bir seyahatte trafik kazası geçirdiklerini, Ayşe abla, eşi ve oğlunun kazada yaşamlarını yitirdiklerini ve Ayşe ablanın geride kalan kızını Ayten ablanın yanına aldığını duyduk. Bu kadar acıya yüreği dayanamamış olacak ki bir süre sonra Ayten ablanın da bir kalp krizi geçirerek yaşama veda ettiğini öğrendik ve bütün bu olanlara çok üzüldük. Nur içinde yatsınlar..

Yazın çok rağbet ettiğimiz mekanlardan birisi de Ecer'in sinemasıydı. Kasabanın tek sineması olan ve Ahmet Ecer'e ait olduğu için Ecer'in Sineması olarak adlandırılan bu sinema iki katlı bir binaydı ve haftanın belirli günlerinde film oynatılırdı. Matinelerde alt kattaki salonda erkekler, üstte balkonda kadınlar oturur, suarelerde ise alt katta yine erkekler, balkonda ise aileler otururdu. Kapının önünde gazeteden külahlar içinde ayçekirdeği satılır, oradan bir külah çekirdek alan biletini de aldıktan sonra içeri girerdi. Yerler numarasızdı. Herkes bulduğu yere oturur, bazen yer tutmalar nedeniyle kavgalar olurdu. Daha film başlamadan çekirdek çıtırtıları salonu kaplardı. Makinist balkonun arkasındaki bir pencereden filmi oynatır, film makinesinin uğultusu arka planda hep duyulurdu.

Film başladıktan sonra balkona girenler olursa ışığın önüne geldiklerinden görüntüleri perdeye yansır, sık sık film koptuğu ya da ses kesildiği için alt salondan ıslıklar yükselir, bu hengame içinde film seyredilirdi. Başrollerde genellikle Göksel Arsoy, Belgin Doruk, Ayhan Işık, Fikret Hakan, Filiz Akın olur, Vahi Öz ve Mualla Sürer ikilisiyle Suna Pekuysal ve Öztürk Serengil bu filmlerin neşeli yüzünü oluştururdu. O günlerde çok kısıtlı imkanlarla çekilen bu güzel filmleri bugün bile TV'de rastladığımda keyifle seyrediyor, o günleri özlemle yad ediyorum.

Burada anneciğimin bir özelliğini daha tanıtmak için bu sinemada yaşanan bir olaydan bahsetmek istiyorum. Bir gün annem küçük kız kardeşimi ve bir arkadaşının küçük kızını da yanına alarak sinemaya gitmiş. Filmin ortasında birisi aniden "sinema çöküyor" diye bağırmış ve herkes o panikle kendini dışarı atmaya çalışırken annem emanet çocuk diye kardeşimi bir yana bırakarak arkadaşının kızını kucaklayarak dışarı çıkarmış. Allahtan eski ev sahibimizin torunu da sinemadaymış ve

küçük kız kardeşime o sahip çıkarak onu ezilmeden dışarı çıkarmış. Bu yüzden küçük kız kardeşim anneme hep "sen emanete sahip çıkacağım diye benden nasıl vazgeçtin? " diye takılır, o da "O hem senden daha küçük, hem de emanetti, başka türlü davranamazdım" derdi.

Nadir de olsa bazen annemle kabul günlerine giderdik. Günler genellikle kasabanın memurlarının eşleri ile eşraftan birkaç ailenin hanımı arasında yapılırdı. Önceleri ayda iki gün olan (anneminki her ayın 5 i ve 25 iydi) bu günler daha sonra ayda bire inmişti. Bu günlerde önce herkes birbirine teker teker hatır sorardı. Bu iş benim çok tuhafıma giderdi. Birisi sorduğu zaman diğerleri zaten onun nasıl olduğunu duyup öğreniyorlardı, herkesin ayrı ayrı sorup aynı cevabı alması niyeydi? Büyükler bize hatır sorduğunda ise bizim sadece teşekkür etmekle yetinmemiz gerekiyordu, bir büyüğe dönüp te "siz nasılsınız?" diye sormak saygısızlık sayılıyordu nedense. Bu günlerle ilgili tebessümle hatırladığım bir diğer şey de, bir kaymakamın eşinin gittiği her günde ikram edilen yiyecekleri, kaymakam bey bunu çok sever, benim küçük oğlan buna bayılır vb. diyerek ev sahibesini paket yapıp eve göndermek zorunda bırakmasıdır.

Konuklar tamam olunca ev sahibesi herkese limon kolonyası döker, ardından şeker ya da çikolata tutardı. Hanımların bazıları el işlerini de beraberinde getirir, ilgi duyan hanımlar hemen örneğini ya da tarifini alırlardı. Zaman ilerledikçe ikili üçlü gruplar arasında sohbet derinleşir, salonda bir uğultudur oluşur, hanımlar kendilerini duyurmak için bağırarak konuşmaya başlarlardı. Bazı hanımlar dedikoducu olarak bilindiğinden onların yanında özel konular konuşulmamaya dikkat edilirdi. Annemin böyle bir teyze için "ben duyulsun istediğim bir şeyi ona söylerim" dediğini hatırlıyorum. Bu arada ev sahibesi hanım, sürekli çay tazelediğinden pek oturmaya ve konuşmaya fırsat bulamaz, yaptıklarıyla ilgili övgülere teşekkür etmekle kifayet ederdi.

Annemle güne gidiyoruz

Bir de akşam gezmelerimiz vardı ki ben bu gezmelerden çok hoşlanırdım. Akşamları erkekler yemeklerini yedikten sonra genellikle Şehir Kulübü'ne giderlerdi. Hanımlar da çocuklarını toplayıp hemen bir komşuya geçerlerdi. Gitmeden önce evin küçük çocuğu gidilecek eve gönderilir, bir manileri olup olmadığı öğrenilirdi. Bu gezmelerden aklımda kalanlar Betül Teyze'ye, Özay ablaya ve Fehime teyzeye yaptığımız ziyaretlerdi. Gerçi hepsinin kızlarının (Aytül, Ayfer, Gülay, Nuray, Nermin, Şermin) yaşları bizden daha küçük, kardeşim Tomrise daha yakındı ama iyi anlaşır, birlikte çok eğlenirdik.

Annelerimiz sohbet ederken biz önce biraz sokakta oynardık. Bizi çağırdıklarında eve girer, başka bir odada pikap ya da teyp dinlerdik. O zamanlar cd ler ve cd çalarlar yoktu. Müzik pikapta 33 lük ya da 45 lik plaklardan, kocaman şeritleri açıkta dönen teyplerden ya da radyodan dinlenirdi. Bazen de gizlice anne ve babalarımızın elbiselerini, ayakkabılarını giyer, makyaj yapardık. Bu halimize hem kendimiz çok güler, hem de annelerimizi güldürürdük. Özellikle ablam erkek kıyafeti giydiğinde çok yakışıklı olurdu. Gecenin ikram bölümünü hepimiz dört gözle beklerdik. Betül teyzenin kalem gibi sarılmış yaprak sarmalarının, peynirli poğaçalarının, Özay ablanın el açması baklavalarının, bazlamalarının, Fehime teyzenin pastalarının tadı hala damağımdadır.

Yaz gelince düğünler peş peşe yapılmaya başlar, hoşlandığımız için annem düğünlere bizi de beraberinde götürürdü. Bugün hala öyle düğünler yapılıyor mu bilmiyorum ama o zamanlar Beypazarı düğünleri günlerce sürerdi. Bu düğünlere gitmek için tabi önce davet edilmeniz gerekirdi. Düğün davetleri öyle davetiyeyle yapılmazdı. Düğünden bir süre önce, düğün ebesi denilen bir bayan vardı, o kapı kapı dolaşır, düğün sahibinin ismini (genellikle lakabıyla birlikte - falancaların falanca hanım gibi) ve selamını söyledikten sonra düğüne okur, yani davet ederdi. Davet edilen, ebeye mutlaka bahşiş verirdi.

Önce kız evinde gelinin çeyizleri duvarlara asılır, o gün herkes gider bunları görürdü. Ben bu çeyiz bakmayı çok severdim. Duvarlardaki kanaviçeleri, ince iplikle örülmüş dantelleri, iğne oyalarını seyrederken sanki bir sanat galerisini geziyormuş gibi zevk alırdım. Bir tarafta da düğün ebesi damat tarafından gönderilen takıları (buna dürü diyorlardı) eline alıp gelenlere gösterir, yüksek sesle de kimden olduğunu - kaynanasından bir inci kolye gibi - söylerdi. Hediyeler açıklanırken

hanımlar aralarında hediyelerle ilgili yorumlar yapar, bazen de düşüncelerini kaş göz işaretleriyle birbirlerine gizlice anlatmaya çalışırlardı. Bu arada ikramlar yapılır, gelen konuklar ağırlanmadan gönderilmezdi.

Bir gün de gelin hamama götürülürdü, buna kına hamamı deniyordu. Kına hamamına gelinin arkadaşları ve kız akrabaları da katılırdı. Bu oğlunu evlendirmek için kız arayan anneler için iyi bir fırsattı. Hamama misafirlerin oturması için sandalyeler dizilirdi. Aydınlatma gaz lambaları ya da mumla yapılıyor olmalıydı ki etraf oldukça loş olurdu. Gelin ayrı bir odada soyunarak simli peştemal sarınır, ayağına gümüş nalın giyer, omzuna sırmalı havlu atardı. Sağdıcı (genelde görümcesi ya da eltisi olurdu) ve birkaç evli kadınla yıkanma yerine girer, girerken gelinin başından aşağı bozuk para serpilir, bunun uğur ve bereket getireceğine inanıldığından herkes bu paraları kapmaya çalışırdı. Gelin içerde yıkanırken dışarıda misafirlere düğün sahibinin imkanlarına göre - genelde bu çay ve börek ya da kuru pasta olurdu - ikram yapılır, tef çalınır, türküler söylenir, oynanırdı. Kına hamamı gelinin hamamdan çıkıp kıyafetini giymesiyle son bulurdu.

Hatırladığım kadarıyla düğünün en önemli bölümü gelinin oğlan evine getirildiği gün olurdu. O gün hem eğlencenin en coşkulusu hem de ikramın en zengini yapılırdı. Sofra yaygılarının üzerine yer sofraları kurulur, etrafına minderler atılırdı. Daha sonraları yer sofralarının yerini masa ve sandalyeler almıştı. Yemekler genellikle ortadan yenir, ancak özel misafirlere ayrı tabaklar verilirdi. Yemekte önce yoğurt çorbası, sonra düğün sahibinin imkanına göre etli güveç, yaprak sarması, salata ve bazen de ilave zeytinyağlılar olurdu. Ardından el açması baklava verilir, baklavanın üstüne mutlaka pirinç pilavı ikram edilirdi. Yemek bittikten sonra çalgı başlar, hanımlar birer ikişer oynamaya kalkardı.

Beypazarı bindallısı

En gözde türküler, "meşeli" ile "kayalar mürdüm mürdüm" türküleriydi. Hanımlar müziğin ritmine göre iki ellerini dirseklerinden kırıp havaya kaldırarak parmaklarını şıklatırken birbirlerine doğru yürürler, göbeklerini birbirine değdirdikten sonra aynı şekilde geri geri giderler, arada bir de kendi etraflarında dönerlerdi. Bu sırada gelin bir köşede duvağıyla oturur, sessiz sessiz oynayanları seyrederdi. Eğlence sona erdiğinde misafirler düğün sahibine iyi dileklerini iletir, evlerine dönerlerdi.

Burada yukarıdaki bindallıda görülen, kuşak ta denilen altın kemerle ilgili öğrendiğimde beni çok üzen bir olayı da anlatmadan geçemeyeceğim. İlkokuldaki bir arkadaşımın annesi ile babası evlenirken oğlan evi geline bu kemeri almış ancak evlendikten bir süre sonra arkadaşımın babası bu kemeri sattığı için annesinin ailesinin ısrarı ile arkadaşımın annesi ile babası boşanmışlardı.

BABAMIZLA

Canım babacığımın kucağında

Bu bölümde size biraz da babacığımdan ve o dönemde onunla birlikte yaşadığımız güzelliklerden bahsetmek istiyorum. Kız çocukları genelde babalarına hayrandırlar ya, ben de öylesine hayrandım ki babacığıma. Dünyanın en akıllı, en güzel konuşan, her şeyi düşünen ve bilen babasıydı o. Çok okur, okuduğunu özümser, konuştuğunda ağzından bal damlardı. Saçları biraz dökülmüş olsa da bana göre çok yakışıklıydı, onu Yul Brynner'a benzetirdim. Hele dökülen saçlarını kendisine hiç dert etmeyişi, bu konuda kendi kendisiyle dalga geçmeyi bilmesi ona olan hayranlığımı daha da arttırıyordu. Küçük yaşta babasını kaybetmiş, annesi ve kendinden birkaç yaş küçük kız kardeşiyle yaşamın dikenli yollarından geçerek gelmişti. Bu zorlu yürüyüş onun kendine olan güvenini pekiştirmiş, bir o kadar da hoşgörülü yapmıştı. Öylesine güvenirdim ki ona, o varken bize hiçbir kuldan kötülük gelemezdi.

Çocukları çok sever, çocukla çocuk olmayı bilirdi. Bu sevgisi sadece bize karşı değildi. Mahalledeki çocukların hakim amcası, sülaledeki çocukların Sıtkı enişteseydi o. Kalenderdi, giyim kuşamına hiç önem vermez, bu konuda annemle sık sık tartışırlardı. Ama teknolojiye çok meraklıydı. Yeni bir cihaz ya da alet çıktıysa ilk alan o olur, yenisine gücü yetmiyorsa ikinci elini alırdı. Birgün anneme "üç kızım var, yarın el oğulları kızlarıma babanın evinde var mıydı desinler istemiyorum" dediğini duymuş ve şaşırmıştım.

Kısacası hayatı çocuklarına "iyi baba nasıl olunur"u göstermekle geçti babamın. Belki de kendi babasıyla yapmayı hayal ettiklerini gerçekleştirmeye çalıştı bizimle. Onunla arkadaş gibiydik ama üzerimizde büyük bir otoritesi vardı. Hepimiz önce Allah'tan, sonra ondan çekinirdik. Hiç beklenmedik bir anda onu kaybetmek hayatımın en büyük depremiydi benim için. Aramızdan ayrılalı tam 48 yıl olmuş. Onu hatırladığımda hala ilk günkü acıyı içimde hissederim, gittikçe artan özlemim depreşir. Ama ardından da Allah'a şükrederim bana onun gibi bir baba verdiği için. Ruhu şad olsun..

Babamın bir gençlik resmi

Bir gün öğle tatilinde telaşla eve geldi. Bizi toplayıp "çocuklar bugün odamda masa üzerinde bir kağıt buldum, açıp baktığımda bir define haritası olduğunu gördüm. Hazırlanın, aramaya gidiyoruz" dedi. Hepimiz çok heyecanlandık ve hemen hazırlandık. Babamın bir Panther motosikleti vardı. Küçük kardeşimi önüne oturttu, ablamla ben de arkasına oturarak yola koyulduk. Yolda bulup bulamayacağımızı merak ediyor, bulursak definenin bizim olup olmayacağını babama soruyorduk. O da "bakalım bulalım önce, sonra kaymakamlığa bildiririz" diyordu. Bir süre ana yoldan gittikten sonra bir patikaya saptık, biraz da öyle devam ettikten sonra nihayet açıklık bir yerde durduk. Motosikletten indiğimizde babam cebinden krokiyi çıkararak bir ağacı tespit etti, o ağaçtan 50 adım kuzeye, sonra 30 adım doğuya yürüdük. Büyükçe bir kayanın önüne geldik. "İşte burasıymış, kayanın altında diyor" dedi babam.

Şimdi bu kayayı yerinden oynatmak gerekiyordu. hepimiz var gücümüzle kayayı itmeye başladık. Biraz sonra kaya yerinden oynadı. Biraz daha gayret edince kaya yer değiştirdi ve altında toprakla doldurulmuş bir çukur olduğunu gördük. Hep bir ağızdan "bulduk!" diye bağırıyor, bir yandan da toprağı ellerimizle eşeliyorduk. Toprağı eşeledikçe sarı sarı parlayan yuvarlak cisimler gelmeye başladı elimize. Tam altın bulduk diye sevinirken birden bunların o zamanlar çok rağbette olan yaldızlı

para çikolatalardan olduğunu fark ettik ve hep birlikte gülmeye başladık. Neşe içinde evimize dönerken bir yandan çikolataları yiyor, bir yandan da yaşadıklarımızı anneme nasıl anlatacağımızı planlıyorduk.

Baharda kırçiçekleriyle

Babam vakit buldukça bizi alıp kasabanın yakınındaki ağaçlık bir yere götürürdü. Büyükçe bir ağacın altına bir kilim serer, kendisi üzerine uzanır, biz de onun etrafına oturup zevkle anlattığı masalları dinlerdik. Babam ve arkadaşı Tahtabacak'ın maceraları. Tefrika halindeki bu masallarda babamın arkadaşı Tahtabacak'ın doğaüstü bir gücü vardı. İkisi beraber zor durumdaki iyi insanları kötü insanların şerrinden korurlar, kötüler sonunda mutlaka cezalarını bulurdu.

Küçük kız kardeşime doğum günü hediyesi olarak bir sinema makinesi almıştı. Bu sesi olmayan, sadece görüntüsü olan bir film makinesiydi ama o gün için bir teknoloji harikasıydı bizim için. Makineyi alırken yanında iki tane de renkli film vermişlerdi . Birisi Kırmızı Şapkalı Küçük Kız, diğeri de Brummy, Bızdık Ayı. Amerikan bezinden bir de beyaz perde yaptırtmıştı, film oynattığımız zaman duvara asıp görüntüyü ona yansıtıyorduk.

Zamanla filmlerin sessiz olması bize yetmemiş olacaktı ki bunları seslendirmeye karar verdik. Ablam kırmızı şapkalı küçük kız oldu, ben anneanne, babam da sesini değiştirerek hem kurdu hem de ormancıyı seslendiriyordu. Annemle küçük kardeşim de seyirci oluyorlardı. Önceleri canlı olarak yaptığımız bu seslendirmeyi daha sonra iki şeritli Tesla teybimize kaydettik. Bu bandı filmi oynatırken çalarak sonunda sinemamızı sesli sinema yapmayı başarmıştık.

Babam fotoğraf çekmeye çok meraklıydı. İkinci el bir Leica fotoğraf makinesi almıştı. O zamanlar daha renkli fotoğraf yoktu, resimler

siyah beyaz çekiliyordu. Çektiği resimleri Foto Ürün'e bastırırdı hep. Ancak bir gün çektiği resimleri kendisi basmaya karar verdi. Biz de ona yardım edecektik. Odalardan birini karanlık oda yaptı. Filmin banyosunu yaptıktan sonra, kartların üstüne fotoğrafın negatifini ışınlıyor (Yanlış hatırlamıyorsam bu alete agrandizör diyordu) belli bir sayıya kadar sayıyorduk, sonra o kartı bir pensle ucundan tutarak içinde sıvı olan bir küvetin içine sokuyorduk. Hafifçe salladıkça resim belirmeye başlıyor, görüntü tamam olduğunda o küvetten çıkartıp başka bir küvete sokuyor, daha sonra resmi masanın üzerine koyup kurumasını bekliyorduk. Resimler kuruduktan sonra kenarlarını tırtıklı olarak kesen bir de makine almıştı, onunla kesiyorduk.

Ablamla ben babamızla

Yazın babamla adliyeye giderek baktığı davaları dinlemek çok keyifli olurdu. Özellikle boşanma ve miras davaları bize ilginç geliyordu. Salonun bir köşesinde sessizce oturur, dikkatle dinlerdik.

Hatırladığım boşanma davalarından birinde adam karısından boşanmak istiyordu. Babam sebebini sorduğunda "Çok pis hakim beyim, çaydanlıkta patates kaynatıyor" diye cevap vermiş, babam da adama "Bunun için kadın boşanır mı oğlum" demiş sonra karısına dönüp "hadi kızım sen de bundan sonra patatesi tencerede kaynat, temiz olmaya da gayret et, bak bir daha şikayet gelirse seni boşarım" demiş göndermişti.

Bir başka boşanma davasında genç bir adam o askerdeyken kendi erkek kardeşiyle ilişki kurduğu için karısını boşamak istiyordu. Babam kadına "Utanmadın mı kızım, böyle şey olur mu?" diye sorduğunda kadın "Ne yapayım hakim bey, göynüm (gönlüm) düştü" diye cevap vermişti.

Bir veraset davasında ise kadının daha önce iki eşi ölmüş, onlar için veraset davası açmış, davalarına babam bakmıştı. Bu kez üçüncü kocasının veraset davası için babamın karşısındaydı. Babam kadına "Yeni kocayı da mı yolladın "F....." hanım, noluyor, niye ölüyor bunlar

hep?" diye takıldığında kadın ciddi ciddi " Vallaha ben bişey yapmıyom Hakim Bey, benim şansıma aldığım heriflerin hepsinin canları şeylerin-deymiş besbelli" diye kendini savunmuştu. (tabi bu şey kelimesi yerine o başka bir kelime kullanmıştı)

Bazen de babam bize şiirler okurdu. Okuduğu şiirlerin bir bölümü kendisine, bazıları da yerli ve yabancı ünlü şairlere ait olurdu. Bu şiirleri duyarak okuduğundan onun şiir okumasından ben çok etkilenirdim. Benim bu halimi fark etmiş olacak ki bir gün bana mavi kaplı küçük bir defter uzattı. Defteri açtığımda ilk sayfada kendi resmi ve altında:

"Canım kızım Semiramis, Sana sevdiğim şiirlerden bir demet yaptım. Şiiri sevmeyen hiçbir şeyi sevemez. Umarım beğenirsin. Baban " yazıyordu.

Seçtiği şiirleri benim için tek tek daktiloyla yazmış, çok güzel bir defter oluşturmuştu. Bu defterin benim şiiri sevmemde büyük etkisi oldu. Şairleri tanımaya onun seçtiği şiirlerle başladım. Bugün bana büyük bir keyif veren, sesimi duyurmamı sağlayan Şiir Parkı sitem varsa, onu biraz da bu deftere borçluyum sanırım.

ARKADAŞLARIMIZLA

Mahalle arkadaşlarımızla

Tatilimizin Beypazarı'nda geçirdiğimiz bölümünde, okulların kapanmasıyla arkadaşlarımızla gidip gelmelerimiz ve sokak oyunlarımız sıklaşır, günün büyük bir bölümünü sokakta oyun oynayarak geçirirdik. Şimdi size biraz bu oyunlardan bahsetmek istiyorum:

Seksek oynardık mesela. Yere tebeşir ya da kiremit parçasıyla dikine kocaman bir dikdörtgen çizer, bunu önce boyuna ortadan ikiye böler, sonrada enine 3 eşit parçaya bölerdik. Ortaya 6 boşluklu bir şekil çıkardı. Yere yassı orta boyda bir taş koyar (bu taşları dere kenarında arayıp buluyorduk ve bizim için çok kıymetliydiler) , sol baştan başlayarak bu taşa tek ayak üzerinde vurarak çizgi üzerine getirmeden bir sonraki bölüme geçirmeye çalışırdık. Taş çizgi üzerine gelir durursa yanmış oluyor, sıra ötekine geçiyordu.

Daha sonra bu sekseğin yerini Ankara sekseği dediğimiz yeni bir şekil almıştı. Ankara sekseği altta birbirine teğet çizilmiş üstüste üç kocaman daireyle başlıyor, üzerine ortadan ikiye bölünmüş yatay bir dikdörtgen çiziliyor, sonra üst ortasına tek bir daire, üstüne yine ortadan ikiye bölünmüş yatay bir dikdörtgen çiziliyordu. Yine aynı şekilde tek ayak üzerinde taş çizgiler üzerine getirmeden sektirilerek oynanıyordu.

Saklambaç oynadığımızda biri ebe olur, bir ağaca başını koyar, arkasına bakmadan belli bir sayıya kadar sayardı. Bu arada herkes bir yerlere saklanır, ebe gözünü açtığında saklananları aramaya başlardı. Ebe aramak için ağaçtan uzaklaştığında birisi ondan önce ağaca gelir elini sürerse kendini kurtarmış olurdu. Ancak saklananlardan birisi ortaya çıkar da ağaca ulaşamadan ebe onu ebelerse (elini sürerse) ebelik ebelenene geçerdi. Bu oyun sırasında sık sık düşer, diz kapaklarımız ve dirseklerimizi yaralardık.

İp atlamayı çok severdik. İki kişi uzunca bir urganı iki ucundan tutarak saat yönünde yere değdirerek çevirir, sırayla bunun altına girerek ipe değmeden kararlaştırılan sayıya kadar atlamaya çalışırdık. İpe değen atlamayı bırakıp ipin ucundan tutardı. Bir de çift iplik atlamak vardı, o daha zordu. İki ip olur, iplerin ucunu yine iki kişi tutar, bir elleriyle bir ipi saat yönünde, sonra diğer elleriyle ikinci ipi aksi istikamette çevirirler, atlayan ipe değmeden önce bir ipten sonra da diğerinden atlamaya çalışır, ipe değerse yine yanmış olur ve ipi tutma cezasına çarptırılırdı.

Topla oynanan istop ve yakantop oyunlarımız vardı. İstopta birimiz ebe olur, diğerleri onun etrafını daire şeklinde sararlardı. Ebe olan topu havaya fırlatırken gözüne kestirdiği birinin adını bağırır, adı söylenen kişi topu yere düşmeden yakalamaya çalışır, eğer yakalayamazsa istop diye bağırırdı. O anda herkes olduğu yerde durmak zorundaydı. İstop diyen eğer birini topla vurabilirse o kişi ebe olurdu. İstopta üç defa vurulmak oyundan atılma nedeniydi.

Yakantop ise iki takımla oynanırdı. Takımlardan birinin oyuncuları ortada durur, diğer takımın oyuncuları da onların etrafına dizilirdi. Dışta olanlar içte olanları topla vurmaya çalışır, bu arada içte olanlar toptan kaçmak için oraya buraya kaçışırdı. Vurulan oyuncu oyundan çıkartılır ancak atılan topu havada yakalayabilen olursa, o oyuncu bir can kazanmış olurdu. Can kazanan bu hakkını ya oyundan atılan birini oyuna geri alarak ya da vurulduğunda saydırmayarak kullanabilirdi.

Yağ satarım, bal satarım oyununda bir daire şeklinde yere otururduk. Arkaya bakmak yasaktı. Hep bir ağızdan "yağ satarım, bal satarım, ustam ölmüş ben satarım" diye bağırırken ebe olan elinde bir mendille

arkamızda dönerdi. Karar verdiği bir zamanda mendili usulca birinin arkasına bırakıp koşmaya başlardı. O zaman herkes mendilin bırakıldığını anlar, arkasını yoklardı. Mendili bulan kalkıp ebeyi kovalamaya başlar, bu arada onu yakalayıp ebeliyebilirse yerini kaybetmez, ancak yakalayamadan ebe onun yerine otururşa yerini kaybeder ve ebe olurdu.

Bazen de beştaş oynardık. Beş küçük taşla oynanan bu oyunda kural taşlardan birini havaya atarak o düşene kadar diğer taşları kurallara göre avuçlayıp taşı tutmaktı.Taşlar yere atılır, biri alınır, havaya fırlatılırken kalanlar önce birer birer, sonra ikişer ikişer toplanır, sonra üç ve bir, sonra da dördü birden alınırdı. Taşları yerden alırken diğer taşları yerinden oynatmamak kuraldı. Özellikle 3 ünü ve dördünü bir arada alacağımız zaman taşları yere atarken fazla dağıtmamaya dikkat etmek gerekiyordu. Ama tabi bu da aramızda "doğru dürüst atmadın, bıraktın, sayılmaz" diye sık sık tartışmalara neden oluyordu. Beştaşın bir de köprülüsü vardı. Sol elimizin başparmağı ve orta parmağıyla yere bir köprü yapar, taşı havaya fırlattığımızda taş yere düşmeden taşları yine tek tek ya da ikişer ikişer o boşluktan öteye sürükler, havadaki taşı yakalardık. Taşların hepsi köprünün altından geçtiğinde bu defa elimizi kaldırır, taşı havaya atıp taşların tümünü avcumuza alıp havadaki taşı tutardık.

Bir ara da hula-hop denilen çemberi çevirmek moda olmuş, hatta bu bütün dünyada bir salgın haline gelmişti. Tatil için İstanbul'a gittiğimizde bize de pembe bir hula-hop almışlar, Beypazarı'na döndüğümüzde sokakta arkadaşlarımızla hula-hop yarışı yapar olmuştuk. Çemberi belimizin hizasına getirip bırakırken vücudumuzla daireler çizerek çemberi düşürmeden belimizde döndürmeye çalışıyorduk. Hula-hopu düşürmeden belinde en fazla kim çevirirse o şampiyon oluyordu ve küçük kardeşim Tomris bu şampiyonluğu kimseye kaptırmıyordu. Ancak bir süre sonra hula-hop çevirmenin insanlarda bağırsak düğümlenmesine yol açtığı anlaşıldığından bu oyuncağımız kırılarak çöpe atıldı.

Evlerde oynadığımız oyunlar ise genellikle kağıt kalemle oynanıyordu. İsim bitki hayvan oynarken defter kağıdını uzun tarafı üste gelecek şekilde çeviriyor, kağıdı boyuna 8 eşit parçaya bölüyor, her bölümün üstüne isim - bitki - hayvan - yemek - şehir - ülke - yemek - puan diye

başlık yazıyorduk. Birimiz içimizden alfabeyi saymaya başlıyor, diğeri dur dediğinde sayan hangi harfte kaldıysa, herkes her bölümün altına o harfle başlayan bir isim, bitki vb. bularak yazıyordu. Bütün bölümleri tamamlayan kişi ben buldum deyip 20 ye kadar sayıyor, sayması bittiğinde herkes kalemini bırakıyordu. Teker teker herkes bulduğu kelimeyi söylüyor, bulunan kelimeyi başka kimse bulmamışsa 10 puan, iki ya da daha fazla kişi aynı kelimeyi bulmuşsa 5 er puan, bulamamışsa 0 puan alıyordu. Tüm bölümlerdeki puanlar toplanarak puan başlığı altına yazılıyordu. Oyun sonunda puanlarının toplamı en yüksek olan kişi oyunu kazanmış oluyordu.
Adam asmaca ise iki kişiyle oynanan bir oyundu. Biraz bugünkü Çarkı Felek oyununa benzeyen bu oyunda soruyu soran aklından bir şey tutuyor, kağıda onun içindeki harf sayısı kadar küçük enine çizgiler çiziyor, karşısındakine bununla ilgili bir de ipucu veriyordu. (örneğin bir roman, film, ya da devlet adamı adı diye) Sorulan kişi ise bir harf söylüyor, eğer söylediği harf sorulan kelime ya da kelimelerin içinde varsa, soruyu soran o harfin bulunduğu yere ya da yerlere harfi yazıyor, eğer yoksa da bir darağacının ilk çizgisini çizmeye başlıyordu. İsabetli söylenen her harf boşlukları doldurarak sorulan kişiyi çözüme yakınlaştırırken yanlış söylenen her harfte darağacının ucunda çöpten adam olarak asılmasına yaklaştırıyordu. Adam asılana kadar sorulan kişi cevabı bulursa ipten kurtulmuş oluyor ve adam asma sırası ona geçiyordu.

Amiral battı oyununda yan yana iki büyük kare çizilir, bu kareler enine ve boyuna 10 a bölünerek küçük karelere ayrılır, üstlerine soldan sağa doğru harfler, sol yanlarına da yukarıdan aşağıya rakamlar yazılarak her karenin koordinatlarla tarifi sağlanırdı. (örneğin 2a, 5c vb.) Bu karelerden birincisi kendi denizimiz, ikincisi de karşımızdakinin denizi olurdu. Herkes karşısındakine göstermeden kendi denizine gemilerini işaretlerdi. (4 tane tekli, 3 tane ikili, 2 tane üçlü, 1 tane de 4 lü yani amiral gemisi) Tekli gemiler tek kare boyunca, ikililer iki, üçlüler 3, dörtlü ise 4 kare boyunca uzanırdı. Gemilerin birbirine değmemesi kuraldı. Oyuna başlayan bir kareyi tarif eder, örneğin 3c, 6b gibi, diğerinin o karede bir gemisi varsa ve tekliyse battı, daha büyük bir gemiyse yara aldı der ve bu tahmin eden boş bir kare söyleyene kadar devam ederdi. Söylenen kare boşsa, karavana denir ve söyleme hakkı bu defa diğerine geçerdi. Kim daha önce diğerinin gemilerinin hepsini batırırsa oyunu o kazanırdı ve yeni oyunu o başlatırdı.

Evde ya da dışarıda keyifle oynadığımız bir oyun da sessiz sinema oyunuydu. İki takıma ayrılırdık. Takımdaki bir kişi aklından bir film adı tutar, takımın diğer kişileri ise bu filmin adını bulmaya çalışırdı. Hiç konuşmadan işaret ve mimiklerle yapılan bu anlatımın da kendine göre bir dili vardı. Önce kelime sayısı, sonra da anlatılan kelimenin kaçıncı kelime olduğu parmakla gösterilirdi. Tahmin eden kelimeye yaklaşmış yani eş anlamlısını söylemişse iki işaret parmağı birbirine sürtülerek ileri geri hareket ettirilir, kelime doğru ancak bir eki varsa (e, i, de, den vb.) iki parmak diğer elin işaret parmağında tırnak dibinden tutulur, kelime birleşik kelimeyse ve iki bölümde anlatılacaksa iki parmak işaret parmağın ortasından tutularak gösterilirdi. Kelimenin çoğul olduğu ise sağ elle havada daireler çizilerek anlatılırdı. Her takım oyuncusu sırayla anlatan olur, oyun sonunda hangi takım daha fazla doğru cevabı bulduysa o takım şampiyon olurdu.

Arkadaşlarımızla yapmaktan keyif aldığımız bir diğer uğraş ta el işleri yapmaktı. Ancak babam bizim bunları yapmamıza izin vermediğinden (gözümüzü bozacağını, gözlerimizin okumamız için çok önemli olduğunu söylerdi hep) biz arkadaşlarımızın yaptığı el işlerini alır, gizli gizli onları yapardık. Benim en sevdiğim el işi etamin işlemekti. Arkadaşlarımın çeyizi için ince kareli etamin üzerine renkli ipliklerle epeyce sehpa örtüsü, kırlent vb. işlediğimi hatırlıyorum. Dilerim hepsi mutlu yuvalarda kullanılmışlardır.

İSTANBUL TATİLLERİMİZ

Annemin ailesi

20 Temmuz'da, adli tatil başlar başlamaz, İstanbul'a, anneannemle dedemin yanına giderdik. Anneannemlerin ahşap evi üç katlı bir apartmana dönüştürülmüştü ve 3. katta anneannemler, 2. katta da küçük dayımlar oturuyordu. Bu yüzden evde, dayımın oğlu Aykut ve Aytun'la beraber, 5 kişilik bir çocuk ordusu oluyorduk. Birlikte oyunlar oynar, şarkılar söyler, ailecek gezmelere giderdik.

O zamanlar daha İstanbulun her yerinden denize girilebiliyordu. Kurbağalıdere'de sandalcı teyzeden bir sandal kiralar, Fenerbahçe açıklarında demir atardık. Ben sudan çok korkardım. Herkes, benden küçükler bile, korkmadan sandaldan denize atlarlar, ben hep en sona kalırdım. Sonunda mecburen bir, iki, iki buçuk diye saymaya başlar, ama bir türlü üçü diyemezdim. Bir gün benim bu halimi gören bir hanım "oğlum, korkma yahu, sen yarın asker olacaksın" diye beni yüreklendirmeye çalışmış, bizi çok güldürmüştü. Aslında o hanım beni erkek çocuk sanmakta haklıydı, çünkü babam saçların çocukların gelişmesini engellediğine inandığından bizim saçlarımızı hep kısacık (o modele alagarson diyorlardı) kestirirdi. Mayo olarak ta bir şort giydiğimizden erkek çocuktan pek te farkımız yoktu hani.

Gündüzleri bazen pencerenin önüne dizilir, caddeden geçen arabaları seyreder, araba tutardık. Şansına güzel araba çıkan sevinir, külüstür araba düşen hayıflanır, bazen de ben bunu saymıyorum diye mızıkçılık yapardı. Akşam üstü olunca dedem Muharip Gaziler Lokali'nden

dönerken Beyaz Fırın'a uğrar, bize jelatine sarılmış beyaz halkalar getirirdi. Anneannem önceleri bunları bize "kuş getirdi" diye verirdi. Bir gün ben "Bu kuşun da ne kadar büyük eli varmış" diye inanmadığımı ima ettiğim için sonraları bu halkaları dedem getirir olmuştu.

Sıcak yaz gecelerinde yemekten sonra hep beraber Moda'ya yürür, Zeynep Kamil Çay Bahçesi'nde çay içerdik. Çaydan sonra Moda'dan elimize birer külah dondurma ya da birer mısır alır, bazen de Nefis Pastahane'sine uğrar, dondurmalı tavuk göğsü / kazandibi yer, yine yürüyerek evimize dönerdik. Dönüşte gündüzleri iğne atsan yere düşmeyen Kadıköy Altıyol'un o sakin ve karanlık hali beni çok etkiler, sanki uyuyan bir devmiş gibi gelirdi bana.

Yaz gecelerinin vazgeçilmezlerinden biri de yazlık sinemalardı. Hemen her mahallede böyle bir sinema vardı. Bu sinemalar genellikle apartmanlar arasında kalmış büyük bir bahçe içinde olurdu. Bahçenin bir tarafında yüksekte kocaman bir beyaz perde olur, film bu perdeye yansıtılır, seyirciler sıra sıra dizilmiş tahta sandalyelere oturarak, kapıdan aldıkları ya da dışarıdan getirdikleri kuruyemişlerini yerken filmi izlerlerdi. Çevredeki apartmanların balkonları bu sinemaların ücretsiz localarıydı. Ancak perdenin arkasında kalan apartmanların sakinleri çok şanssızdılar çünkü filmlerin sadece sesini duymakla yetinmek zorundaydılar. Tek bilete genellikle üst üste iki film gösterilir, en son vizyona giren Türk filmlerinin yanı sıra Türkçe seslendirilmiş eski yabancı filmler de oynatılırdı. Burada seyrettiğimiz filmler Beypazarı'nda aylar sonra gösterime girdiğinden tatil dönüşünde arkadaşlarımıza bunları ballandıra ballandıra anlatırdık.

Her yaz biz İstanbul'dayken Kuşdili Çayırı'na mutlaka bir sirk gelirdi ve biletler satışa çıkar çıkmaz, olur da kalmaz diye, bizim biletlerimiz hemen alınırdı. Aklımda kalan en güzel sirk Medrano sirkiydi. Bu sirkler palyaçosu, cambazları, akrobatları, sihirbazı, aslan terbiyecisi ile biz çocuklar için büyülü bir dünyaydı. Sadece biz çocukların değil, büyüklerimizin de bu sirkleri keyifle izlediğini hatırlıyorum. Yalnız bir keresinde, aslan aniden bize arkasını dönmüş, benim yeni kot pantolonum sırılsıklam olmuş, ben neye uğradığımı şaşırmıştım. Büyükler uğurdur diye beni teselli etmişler, kaldığımız yerden sirki izlemeye devam etmiştik.

Bazen de evde kalır, oyun oynardık. Taşlarla oynanan domino ve iskambil kağıtlarıyla oynanan remi ve konken en çok oynadığımız oyunlardı. Büyükler bazen de tavla oynarlardı. Kıran kırana oynanan bu oyunlarda yenilen, akşam yürüyüşe çıkıldığında, herkese çay, dondurma ya da mısır ısmarlardı.

Yine evde kaldığımız bazı akşamlarda, babam ortaya felsefi bir konu atar, büyükler o konu üzerinde görüşlerini söylerken biz küçükler dikkatle dinler, bilgilenip görüş geliştirmeye çalışır, ara ara biz de kendimizce katılmaya çalışırdık. Ben bu tartışmaları çok sever, merakla izlerdim. Özellikle de din konusunda anneannemin tartışmasız kabulcü yaklaşımıyla babamın sorgulayıcı yaklaşımı çatışır, bu ayrılıktan doğan tartışma gece yarılarına kadar uzar, ben her ikisini de dikkatle dinler, yatağıma yattığımda kafamda bu konuşmaların muhasebesini yapar, bir sonuca varmaya çalışırdım.

Burada biraz rahmetli anneannemi tanıtmak istiyorum. Önce benim üzerimde büyük emeği ve etkisi olan bu güzel insanı - tabi dedeciğimi de - buradan rahmet, sevgi ve minnetle anmalıyım. Ablamla ben Amerikan Lisesi'nde okurken 7 sene onların yanında kaldık. Gerçi hakimler o zaman da diğer memurlara kıyasla yüksek maaş alıyorlardı ama yine de babamızın maaşı ikimizi o okulda yatılı olarak okutmaya yeterli değildi. Bu nedenle biz gündüzlü olarak - nihari - okumak zorundaydık. İstanbul gibi bir şehirde iki küçük kız çocuğunun sorumluluğunu üzerine almak sanırım her büyükanne ya da büyükbabanın rahatlıkla üstlenebileceği bir şey değildi. Ancak onlar bizim geleceğimiz için seve seve bu özveriyi gösterdiler. Onların bu özverileri ikinci bölümde, o günleri anlatırken, daha belirgin olarak görülecektir sanırım.

Anneannemin genç kızlığı Karamürsel'de, Yunan askeri tehdidi altında geçmiş. Erkekler savaşa katıldığından geceleri kadınlar ve çocuklar bir evde toplanırlar, korkuyla bekleşirlermiş. Yunan askerlerinin özellikle genç kadın ve kızlara karşı acımasız tavrından çekindikleri için kendilerini çirkinleştirmeye çalıştıklarını, anneannemin haminnesinin ona "sen de hiç güzel çirkin olamıyorsun" diye çıkıştığını anlatırdı anneannem. Yunanlıların Karamürsel'i yakacağını duyduklarında, anneannem el emeği göz nuru çeyizlerini bir kuşak yaparak beline sarmış, babasının çeyiz olarak aldığı Singer dikiş makinesini toprağa gömmüşler (toprak altından paslanmış olarak çıkarılan bu makineyi kendisi yaşadığı sürece kullandı) ve hep birlikte Maşukiye'ye,

dayılarının yanına gitmişler. Geriye döndüklerinde Karamürsel'i çekilen Yunan askerleri tarafından yakılmış olarak bulmuşlar ve her şeye yeniden başlamak zorunda kalmışlar.

Anneannemin gençliği

Anneannem dedemle evlendiğinde daha 16 yaşındaymış. O zamanlar dedemse 34 yaşındaymış ve Karamürsel'e Şube Reisi olarak yeni tayin olmuş. Dedem bekar olduğu için bir gün ona evlenmek üzere bir kız göstermişler sokakta. Kız 19 yaşındaymış, dedem o kızı yaşlı (!) bulmuş ve kızın yanındaki arkadaşını, yani anneannemi sormuş. Başkatip Hüseyin efendinin kızı, rüştiyeyi bitirdi, o da bekar demişler. Dedem hemen istetmek için annesini anneannemlere göndermiş. Annesi, oğlunun savaş nedeniyle hiç evlenmediğini, anneannemi görüp çok beğendiğini ve anneanneme talip olduklarını söylemiş. Kısa bir araştırmadan sonra anneannemi dedeme vermişler.

Dedemin gençlik resmi

Ancak sonradan dedemin daha önce evlendiği ve bu evlilikten bir de oğlu olduğu ortaya çıkmış. Dedem kendisini "Seni çok beğenmiştim, söyleseydim, vermezlerdi" diye affettirmeye çalışmış. Anneannemin babası bu işe çok üzülmüş ve kızına babaevinin kapısının ona her zaman açık olduğunu söylemişse de anneannem dönmemiş. Baba evine dönmemesini "Kızım doğmuştu, onu babasız bırakmak istemedim. Hem kardeşlerim de çok küçüktü, belki kızım onların arasında ezilir diye düşündüm" diye açıklardı anneannem. Bir süre sonra dedemin ilk evliliğinden olan oğlu da yanlarına gelmiş. Anneannemin büyük dayımla olan ilişkileri başlangıçtan itibaren hep iyi olmuş, onun bu davranışı çocuklarının ve bizim de öz-üvey ayrımı yapmamamıza neden olmuştur. Büyük dayım ve ailesi de bize karşı hep aynı şekilde davranmış, aramızda hiç bir zaman üveylik söz konusu olmamıştır.

Annem ve büyük dayım

Anneannem dindar bir insandı. Beş vakit namazını kılar, orucunu tutar, fitre ve zekatını verir, kurbanını keser, kısacası dininin vecibelerini yerine getirmeye özen gösterirdi. Namaz kılarken başını beyaz bir tülbentle örterdi, sair zamanlarda ise başı açıktı. Son yıllarında sağlığı müsait olmadığı için hacca vekil göndermiş, hacı olduktan sonra başına ya bir bere ya da eşarp bağlar olmuştu. Tutumlu bir insandı ve israfı günah olarak görürdü. Dikiş, nakış, örgü, dantel vb. her türlü ev işinden anlar, güzel yemek pişirirdi.

Gezmeyi çok sever, kendi tabiriyle yol iz bilir, hatır gönül kırmamaya dikkat ederdi. Sohbeti çok keyifliydi. Harf devriminden sonra kendi gayretiyle Latin alfabesini öğrendiğinden gazeteleri okur, gündemi takip etmeye çalışırdı. Sezgileri çok kuvvetliydi. Kendisi "Ben iğnenin deliğinden Hindistan'ı görürüm" derdi. Biraz abartılı bir ifade olsa da sezgilerinde çoğu zaman haklı çıkardı. Çok ta akıllıydı. Sadece ailenin değil sülalenin akıl danıştığı bir insandı. Ne yazık ki benim canım anneanneciğim, bu akıllı insan 80 yaşında alzheimer oldu ve iki yıl bu şekilde yaşadı. Artık bizi dahi tanımıyordu. Onun bu hali beni kahretti, o kadar ki onu kaybetmekten çok korkan ve Allah'a hep "Ne olur anneanneme 5 yıl daha ömür ver Allahım " diye dua eden ben "Ne olur anneannemi kurtar Allahım" diye dua eder olmuştum

Ara sıra da sadece büyüklerin gideceği ev gezmeleri olurdu. Böyle zamanlarda biz çocuklar evde yalnız kalırdık. Anneannemlerin evi, evden apartmana dönüştürüldüğünden derinliğine uzanan bir evdi. Oturma odası öndeydi, uzun bir koridorun ortasında mutfak ve banyo, koridorun sonunda da içiçe geçmiş üç büyük oda vardı. Ablamla ben, küçük kardeşime ve dayımın çocuklarına hayali masallar anlatırdık, onlar da bizi merakla dinlerlerdi. Ama bu masallarda hırsızlar, ruhlar, acaip yaratıklar muhakkak olurdu. Bazen arka odalardan sesler gelirdi. Anlattığımız masalların da etkisiyle hepimiz çok korkardık. Herkes

diğerine haydi sen git bak der, ama kimse cesaret edip arka odalara geçemezdi.

Sonraları ablamla ben bu seslerin evin arka bölümünün ahşap olmasından kaynaklandığını anladık ve korkmamaya başladık. Ama küçüklere bunu söylemedik, sanırım onların korkması bizim çok hoşumuza gidiyordu. Yine böyle bir akşam küçüklerden biri tuvaletteyken ben mutfak penceresinden mopu uzatarak tuvalet penceresinin önünde ileri geri sallamış, pencerenin arkasında bir şeylerin hareket ettiğini gören kuzenim bunu ruh geldi sanarak gözleri yuvalarından fırlamış bir şekilde bağırarak kendini tuvaletten dışarı atmış, onun o haline biz gülmekten kırılmıştık. Aslında hepimiz çocuktuk ve o zamanlar bize komikmiş gibi görünen bu yaptıklarımızın ne kadar tehlikeli olduğunu biz ancak yaşımız biraz daha ilerleyince idrak edebildik.

ÜAKL YOLLARINDA

İlkokul diploma resmim (*)

Ablam 5. sınıfa geçtiğinde ailemizi tatlı bir telaş ve heyecan sarmıştı. Annem ve babam bizim yabancı dil öğrenmemizi çok istiyorlardı. Onlara göre bir dil bir insan, iki dil iki insandı. Bunun için orta öğrenimimizi yabancı dille eğitim veren bir okulda yapmamız gerektiğine inanıyorlardı. Dünyada en yaygın olarak kullanılan dilin İngilizce olması onları dil seçiminde İngilizce'ye yönlendirmişti.

İki çocuğu İstanbul'da yatılı olarak okutacak maddi imkanları yoktu ancak benim canım anneannem büyük bir özveriyle bizim sorumluluğumuzu üstlenmeyi kabul etmişti. Onun yanında kalacaktık. Okula gidip gelişimizin kolay olması açısından okulumuz Anadolu yakasında olmalıydı. Yaptıkları araştırmalar sonucunda Anadolu yakasında en iyi İngilizce eğitimi veren okulun Üsküdar Amerikan Kız Lisesi (ÜAKL) olduğu sonucuna varmışlardı. Kuşkusuz yıllar önce bu okuldan mezun olan Necla Yenge'min de onların bu seçimlerinde büyük payı olmuştu.

(*) Bende olmayan bu resmimi bana gönderen Beypazarı Rüstempaşa İlkokulu'nun şimdiki Müdürü Sayın Saffet TAŞEL'e sonsuz teşekkürler..

ÜAKL'ye sınavla giriliyordu. Sınava yaklaşık 500 kişi katılıyor, ancak 50-60 kişi alınıyordu. Babam bir mektupla - o zamanlar şehirlerarası telefonla iletişim bir meseleydi, internet ise hiç yoktu - okuldan sınav tarihini sordu. Aldığımız cevap hiç te içaçıcı değildi. Bildirilen tarihte Rüstempaşa İlkokulu'nda eğitim yılı tamamlanmamış oluyordu. Bu hepimiz için bir hayal kırıklığı oldu.

Ancak babam öyle kolay kolay pes edeceğe benzemiyordu. Hemen Milli Eğitim Bakanlığı'na bir dilekçe yazarak durumu anlattıktan sonra bunun fırsat eşitliğine aykırı olduğunu, Anadolu'da görev yapan bir memurun çocuğunun da bu sınava girmeye hakkının olduğunu söyleyerek sınavın ertelenmesini istedi. Dilekçesine gelen cevap olumluydu, Bakanlık sınav tarihinin ertelendiğini ve sınav başvurusunu yapabileceğimizi bildiriyordu.

Birinci aşama başarıyla halledilmişti. Şimdi sıra, ablam için, sınavlarda başarı göstermeye gelmişti. Bu zorlu bir yarıştı. Taşra ilkokulundan gelen bir öğrencinin büyük şehirlerdeki okullarda yetişen öğrencilerle yapılacak bir yarışta ne kadar başarılı olacağını kestirmek zordu.

Nihayet okullar kapandı, hep birlikte sınav için İstanbul'a gittik. Ablam sınava girdi ve netice belli olana kadar hepimiz heyecan içinde bekledik. Sonunda beklenen haber geldi, ablam yarışta başarılı olmuş, okula girmeye hak kazanmıştı. Bu haber bizim için hem büyük bir mutluluk, hem de ertesi yıl benim de aynı okula girebileceğim konusunda ümit kaynağı oldu.

Adli tatil bittiğinde biz, ablamı anneannemlerin yanında bırakarak, Beypazarı'na döndük. O sene benim için yıl sonunda gireceğim sınav için hazırlanmakla geçti. Önümde bir örnek vardı, ablam girebildiyse ben de girebilmeliydim. Var gücümle çalışıyordum. Burada ilkokul öğretmenim sevgili Huriye Doğuş'u bir kez daha rahmet ve minnetle anmalıyım. O da en az benim kadar heyecanlanıyor, hazırlanmama destek oluyor, mutlaka kazanacığımı söyleyerek bana moral veriyordu.

Yıl sonunda okul kapanır kapanmaz sınav için yine ailecek İstanbul'a gittik. Nihayet sınav günü geldi çattı. O günü hâlâ bugün gibi hatırlarım. Sabah okula gittiğimizde çevreden çok etkilendiğimi hatırlıyorum. Binalar, bahçe, sınava girdiğimiz sınıf, sıralar, her şey çok faklıydı. İçimde büyük bir istek uyandı, ben de ablam gibi bu okulda okumalıydım.

Sınava girdiğimiz study hall

Sınav kağıtları dağıtıldığında heyecandan resmen titriyordum. Kafamı bir türlü toparlayamıyor, hiçbir şey yapamıyordum. Herkes harıl harıl soruları çözmeye başlamıştı bile. Böyle giderse başarmama imkan yoktu. Sonra kendime geldim, en kötü ihtimal, diye düşündüm, ne olur? Kazanamasam, Beypazarı Ortaokulu'na giderim, hem ailemden, arkadaşlarımdan ayrılmamış olurum, ucunda ölüm yok ya.

Bu düşünce beni çok rahatlattı, bütün heyecanım geçmişti. Kendimi toparlayıp soruları çözmeye başladım. Sınav bitip kağıtlar toplandığında soruların hemen hepsini çözmüş olduğuma inanıyordum. Yanılmamışım, yaz sonuna doğru sınavı kazandığımı öğrendim, hem de ön sıralarda.

Adli tatil bittiğinde annemle babam küçük kardeşimi de alarak Beypazarı'na döndüler. Biz ablamla okula başladık. Ablam aileden uzakta olmaya alışmış gibiydi ama ben bir türlü alışamıyordum. Bu benim kendimi bildim bileli onlardan ilk ayrılışımdı. Annemi, babamı ve küçük kardeşimi çok özlüyor, bize onların yokluğunu hissettirmemek için ellerinden geleni yapan anneannemle dedemi incitirim kaygısıyla gizli gizli ağlıyordum. Bir keresinde orta odadaki yüklüğe (dolap) gizlenip ağlarken anneanneme yakalandım. Birlikte sarılıp ağlaştık. Anneannem benim o halime dayanamamış ve durumu anneme anlatmış olacak ki, kısa bir süre sonra annem küçük kardeşimi yanına alarak bizim yanımıza geldi ve okullar kapanana kadar bizimle kaldı.

Sene sonunda ikimiz de sınıflarımızı geçerek okullar kapanır kapanmaz Beypazarı'na, babamın yanına döndük. Döndüğümüzde arkadaşlarımızdan, aile dostlarımızdan aldığımız tepkiler çok güzeldi. Bizim küçük yaşta ikinci bir dili konuşuyor olmamız onlar için harikulade bir şeydi. Sık sık "Hadi aranızda konuşun da dinleyelim " diyorlar, biz konuşmaya başlayınca da hayret ve hayranlıkla bize bakıyorlardı. Bu bizim biraz tuhafımıza gidiyorsa da gururumuzu okşuyordu.

Ancak burada o yaz bizi çok üzen, çocuk yüreklerimizde derin bir iz

bırakan bir olayı da anlatmadan geçemeyeceğim. Okullar kapanınca ilkokul arkadaşlarımız Kuran kursuna yazılmışlar, bizim de onlarla beraber kursa katılmamızı istiyorlardı. Biz de heveslendik ve bu arzumuzu anneme açtık. Annem önce babamın buna izin vermeyeceğini söyledi. Ama biz o kadar ısrar ettik ki sonunda belki de hayatında ilk ve son kez olarak babamdan gizli tutarak bize izin verdi. Hatta gitti, çeyiz sandığından iki tane işlemeli yemeni çıkarttı, kursta başımıza bağlamamız için bize verdi.

Sevinçten uçuyorduk. Arkadaşlarımıza uğrayıp onları da aldıktan sonra kursun verildiği tek katlı binaya gittik. Hoca gelmeden yan yana bitiştirilmiş sıralara oturarak hocanın gelmesini bekledik. Kapı açılıp ta hoca içeri girdiğinde hepimiz ayağa kalktık. Eliyle oturmamızı işaret etti, oturduk. Sıralara şöyle bir göz gezdirdikten sonra bize dönerek:

"Siz niye geldiniz? Hem gavur okulunda okuyor, hem de buraya geliyorsunuz. Burada sizin ne işiniz var, sizi istemiyorum, çıkın dışarı" dedi. Ablamla ben neye uğradığımızı şaşırmış bir vaziyette önce birbirimize baktık, sonra çabucak toparlandık ve arkamıza bile bakmadan dışarıya çıktık. Ağlaya ağlaya eve döndük.

Annem bizi o halde görünce çok üzüldü ve hemen hocanın kızını aradı. Yanlış hatırlamıyorsam hoca ilçenin tek eczacısının kayınpederiydi. Konuşmalarından hocanın kızının annemden özür dilediği anlaşılıyordu ama bizim küçük yüreklerimiz çok kırılmıştı. Daha sonra bu olayı hatırladığımda hep iyi ki de bizi kovmuş o hoca diye düşünürüm. Dinini öğrenmeye heves etmiş iki küçük kız çocuğuna bu şekilde davranan bir hocadan ne öğrenilebilirdi ki..

Biraz da bizimkilerin bizi okula gönderirken yaptıkları hazırlıklardan bahsetmek istiyorum. Okulun paralı okul olması, gelen çocukların genellikle varlıklı ailelerin çocukları olması sanırım onları biraz endişelendiriyordu. Onların yanında kendimizi eksik hissetmeyelim diye büyük bir özen gösteriyorlar, her şeyin en iyisini almaya çalışıyorlar, adeta kız çeyizler gibi hazırlanıyorlardı.

O yıllarda konfeksiyon bugünkü kadar gelişmemişti. Okul formanın modelini veriyor, veliler çocuklarının formalarını kendileri diktiriyorlardı. Hemen en iyi İngiliz kumaşından jilelerimiz, en iyi poplinden gömleklerimiz terzi Nihat Amca'ya diktirildi. Yün hırkalarımız ördürüldü. Hele çantalarımızı hiç unutmam, halis deri olsun diye

aldıkları çantalar o kadar deriydiler ki, (o yıllarda deri işlemeciliğimiz herhalde bu kadar gelişmemişti) ilk başlarda anneannem çantalarımızın kokusuna dayanamadığı için eve gelince onları oturma odasına sokmuyordu, antrede bırakıyorduk.

İstanbul'a gidiş dönüşlerimiz ise ayrı bir maceraydı. O yıllarda bugünkü gibi düzenli ulaşım araçları yoktu. İstanbul'a düzenli olarak gidip gelen tek vasıta Ahmet (Yöntem) Amca'nın benzinliğinin tankeriydi. Onun için bizimkiler bizi tankere bindiriyor ve şoför Hıfzı Amca'ya emanet ediyorlardı. Biz iki kardeş tankerin şoför mahallinde, Hıfzı Amca'nın gözetiminde İstanbul'a gidiyorduk. Adamcağız arabasına gözü yaşlı binen iki küçük kız çocuğunu biraz olsun neşelendirebilmek için ne yapacağını şaşırıyor, bize sürekli bir şeyler anlatıyor, oyalamaya çalışıyordu.

Ayrılmalarımız hep hüzün dolu, kavuşmalarımızsa çok coşkulu oluyordu. Ayrılma vakti geldiğinde, biz ağlarken annem gayet soğukkanlı duruyor, istikbalimiz için buna katlanmamız gerektiğini söylüyordu. Zaman zaman onun beni, benim onu sevdiğim kadar sevmediğini düşündüğümü hatırlıyorum.

Meğer bu düşünceye sahip olan tek kişi ben değilmişim. Bir gün komşumuz olan bir yaşlı teyze anneme:

"Mualla hanım ben senin günahını aldım, beni affet demişti. Annem "Ne oldu, niye teyze?" diye sorduğunda ise:

"Kızları uğurlarken baktım, onlar ağlıyor, sen hiç aldırmadan öyle duruyordun. Hatta Allah biliyor ya, bir ara acaba bu iki kız üvey mi diye düşündüm. Ama sonra tatile geldiklerinde karlı kışta terlikle sokağa fırlayarak onlara nasıl sarıldığını görünce anladım ki sen onları daha fazla üzmemek için kendini tutmuş, üzüntünü belli etmemişsin." demişti.

OKULUMUZ

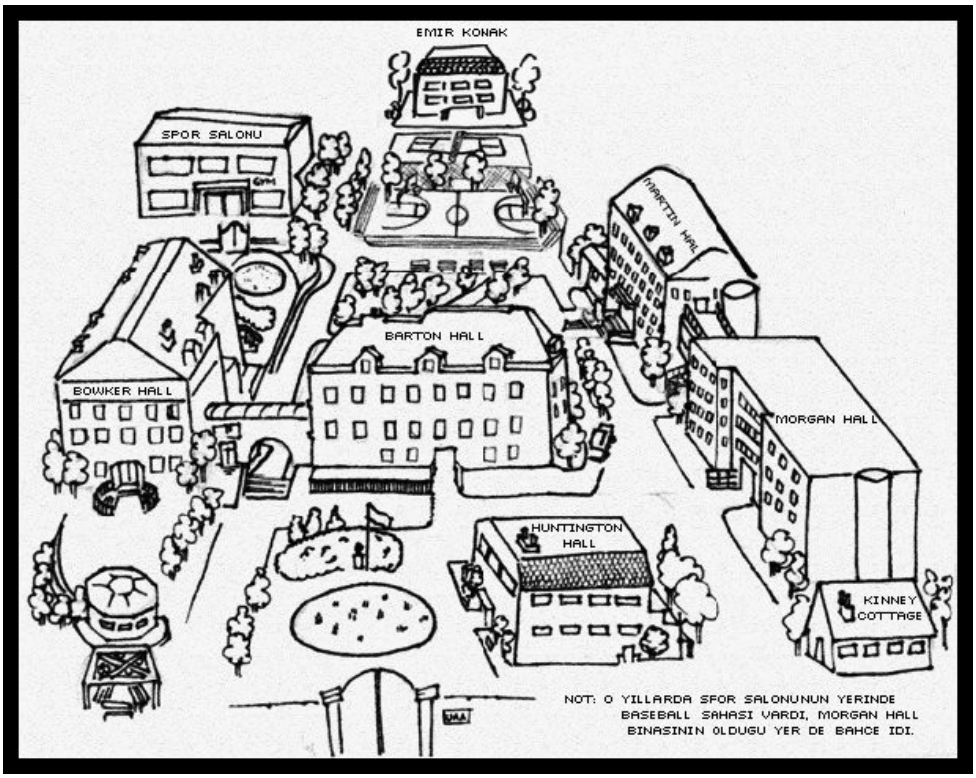

Okul yerleşim planı

Okulu anlatmaya başlamadan önce okula nasıl gittiğimizi anlatmak istiyorum. İlk yıllarda tramvayla, tramvaylar kalktıktan sonra da belediye otobüsüyle gidiyorduk. Ablamla evden Kadıköy İskelesi'ne kadar yürüyor, oradan Bağlarbaşı otobüsüne biniyor, meydanda otobüsten inerek okula yürüyor, akşamları da aynı şekilde eve dönüyorduk.

Ancak güzergah üzerindeki Haydarpaşa Lisesi'nin de eğitime aynı saatlerde başlıyor ve dağılıyor olması bu otobüsleri zor binilir hale getirmişti. Bunun üzerine okul idaresinin girişimiyle sadece bizim okulumuza ait bir kız öğrenci otobüsü tahsis edildi. Bu otobüs sabahları belli bir saatte bizi Kadıköy İskele Meydanı'ndan alıyor, okulun kapısına bırakıyor, akşamları da yine okulun kapısından alarak Kadıköy'e. meydana bırakıyordu. Evlerinin konumuna ya da tercihlerine göre bazı öğrenciler de okula taksi-dolmuşlarla ya da özel otoları ile geliyorlardı.

Okul girişi - Barton Hall ve Huntington Hall

Bağlarbaşı meydanından büyük bir arsayla - daha önce top sahası olarak kullanılan bu alan şimdi 4-5 katlı yapılarla dolu - ayrılan okulun kapısından içeri girdiğinizde, önce ortasında oval bir çim alan bulunan geniş bir bahçeyle karşılaşıyordunuz. Solda tek katlı bir bekçi kulübesi vardı. Onun biraz ötesinde tek katlı yuvarlak bir bina daha vardı ki bu bina o zamanlar müzik dersleri için kullanılıyordu. Tam karşıda orta sınıflarının ve yatakhanenin bulunduğu Bowker Hall ve Barton Hall binaları, sağda ise içinde müdüriyetin ve toplantı salonunun da (auditorium) yer aldığı idare binası, Huntington Hall vardı. Girişin hemen sağında ise bir patikayla ulaşılan ve ÜAKL öğrencileri için çok özel bir yer olan Kinney Cottage, diğer adıyla Practice House vardı. Binalar isimlerini okula emeği geçen hoca ya da yöneticilerin isimlerinden alıyordu.

Bowker Hall ve Barton Hall birbirine bir koridorla bağlıydı ve bu koridorun altından geçilerek alt bahçeye iniliyordu. Bu bahçede kocaman at kestanesi ağaçları, ağaçların altlarında da ahşap banklar vardı. Sağda lise sınıflarının ve revirin olduğu Martin Hall binası bulunuyordu. Martin Hall diğer binalarla kıyaslandığında oldukça yeni bir binaydı ve binaya merdivenlerle giriliyordu.

Okulun bahçesi teraslıydı. Martin Hall'ün önünden bir kaç basamakla okul kantinin bulunduğu bahçe seviyesine oradan da yine basamaklarla basketbol ve voleybol maçlarının yapıldığı açık spor alanına iniliyordu. Bu alandan yine birkaç basamak inerek beyzbol sahasının, salıncakların ve Teddyball direğinin bulunduğu bahçe bölümüne ulaşıyordunuz. Salıncakların hemen yanında da çamaşırhane de dediğimiz ve iki katlı bir bina olan Emir Konak vardı,

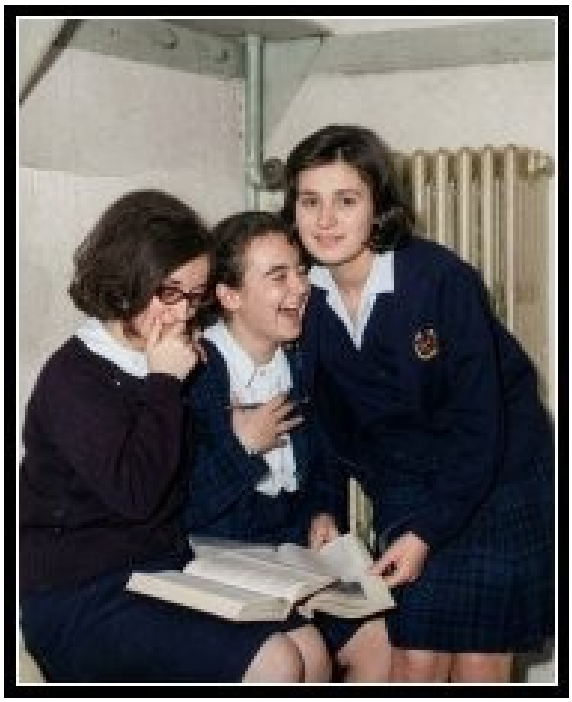

Gülbün ve Perihan'la hamamda hem ders çalışıyor hem de kaynatıyoruz

Okul kütüphanesi Barton Hall'ün üst katında, etüd salonu (Study Hall) ise "Bowker Hall'in giriş katındaydı. Boş derslerde bu salona gelir, ders çalışırdık. Başımızda bizi gözeten bir hoca ya da üst sınıflardan bir öğrenci olurdu. Ders çalıştığımız bir diğer yer de Barton Hall'ün alt katındaki hamamın girişiydi. Burayı sonradan keşfetmiş, hem birlikte çalışmak ve hem de ara sıra sohbet etmek imkanı da bulduğumuzdan tercih eder olmuştuk.

Okulun jimnastik salonu Barton Hall'deydi. Salonun yanında içinde içme suyu bulunan musluklu, kocaman bir su küpü vardı, suyumuzu bu küpten içiyorduk. Okul kantini ise Martin Hall'e bitişik tek katlı büfemsi bir binaydı. Kantinde tost, sandviç, çörekler, çeşitli meşrubatlar, kısacası bir kantinde bulunabilecek her şey mevcuttu. Yemekhane ise Bowker Hall'ün alt katındaydı. İsteyen öğrenciler her ay belli bir ücret ödeyerek orada yemek yiyebiliyorlardı.

Karlı bir günde okul kantinimiz

İlk yıllarda anneanneciğim öğle yemeklerimizi hazırlayarak sefer taslarına koyuyor, kaloriferler yanıyorsa onları soğumamaları için radyatörün üzerinde bekletiyor, öğle tatili olunca da yiyorduk. Ancak bir gün hazırladığı yemeklerimizin üzerine, tüm ısrarlarına rağmen yiyemediğimiz paça suyunu eklemiş ve biz bunu fark edince yemeği

yiyemeyerek okuldaki çöp tenekesine dökmüştük. O günden sonra da böyle sürprizlerle karşılaşmamak için sefer tası faslını kapattık ve öğle yemeklerimizi okul kantininden yemeye başladık.

Perihan'la bahçede öğle yemeği

Geçenlerde okulumuzun web sitesine girdiğimde, okulumuzda biz mezun olduktan sonra pek çok değişiklik yapıldığını gördüm. Kinney Cottage ile Martin Hall'ün arasına Morgan Hall binası, eskiden baseball sahasının bulunduğu yere de büyük bir spor salonu inşa edilmiş. Bazı binalara ilave katlar yapılmış, modern bir kütüphane ile bilgisayar laboratuvarları kurulmuş. Bu gelişmelerden büyük bir mutluluk duydum. Okulun karma eğitime geçmesi ile bu ayrıcalıklı eğitimden erkek öğrencilerin de yararlanabiliyor olması benim için ayrı bir kıvanç kaynağı oldu.

Okulumuzun Web Sitesi:
https://www.uaa.k12.tr/

EĞİTİM ÖRGÜSÜ

Martin Hall girişi

ÜAKL' de eğitim bir yıl hazırlık, 3 yıl orta, 3 yılda lise olmak üzere 7 yıldı. Hazırlık sınıfında yalnızca İngilizce ve Türkçe dersleri okutuluyordu. Hazırlık sınıfında başarısız olan öğrencilere bir şans daha tanınıyor, ikinci yılda da başarısız olmaları halinde okuldan atılıyorlardı. En fazla 2 dersten ikmale kalınabiliniyor, 3 dersten kalmak sene kaybına neden oluyordu. İki yıl üst üste sınıfta kaldığınızda ise belge alıyor, yani okuldan atılıyordunuz.

Ders yılı 3 sömestire bölünüyor ve dolayısıyla bir yılda 3 karne alıyorduk. O nedenle sömestir tatilimiz devlet okullarınınkinden farklı zamanlarda oluyordu. Onlar okuldayken biz tatil yapıyor, onlar tatildeyken okula gidiyorduk. Hafta sonu tatilimiz ise Cumartesi ve Pazar günleriydi.

Okulda derslerin bir bölümü İngilizce, bir bölümü de Türkçe yapılıyordu. Başta Türkçe ve Türk edebiyatı olmak üzere , tarih, coğrafya, din dersi, milli güvenlik bilgisi dersleri Türkçe olarak, İngilizce Edebiyat, matematik, fen ve sanat dersleri İngilizce olarak okutuluyordu. İngilizce okutulan derslerin kitapları kitapçılarda satılmıyordu, onları ancak okuldan temin edebiliyorduk. Bu kitapları arzu edenler daha düşük fiyata kiralayabiliyorlardı. Ancak ablamdan sonra ertesi yıl aynı kitapları ben de okuduğum için biz kitaplarımızı hep satın alıyorduk. Türkçe okutulan ders kitapları ise Milli Eğitim'in okullarda okuttuğu kitaplardı ve dışarıdan temini mümkündü.

O günlerde okulun lise kısmında edebiyat kolu müfredatı okutuluyordu ancak fen derslerinde başarılı olan öğrenciler seçmeli olarak ileri matematik adı altında liselerin fen kollarında okutulan matematiği alıyorlardı. Ablam da, ben de bu dersi alan şanslı talebelerdendik.

Yandaki resimde, Nisan 2016 da, okulumuzun 140. yıl etkinliğinde abla kardeş Martin Hall önündeyiz.

Öğrencilerin başarısını ölçmek için önceden ne zaman yapılacağı bildirilen sınavların yanı sıra, ne zaman yapılacağı belli olmayan "quiz" denilen sürpriz küçük testler yapılıyordu. Hiç beklemediğiniz bir anda, bazen dersin sonlarına doğru, hocalar kafiyeli bir şekilde "take out a piece of paper, write your name and number" [bir kağıt çıkartın, üzerine adınızı numaranızı yazın] dediler mi, bu quiz oluyoruz demekti. Bir iki küçük soru sorarlardı ama onları cevaplayabilmek için dersi takip etmiş olmanız gerekirdi. Böylece dersi takip etmek zorunda kalıyordunuz çünkü bu 'quiz'ler karne notlarını ciddi şekilde etkiliyordu.

Yabancı dil eğitiminde pratik yapmanın çok önemli olduğuna inandıklarından ilk yıllarda teneffüslerde İngilizce konuşmamızı sağlamak için bir kural koymuşlardı. "English rule" denilen bu kurala göre haftanın başında sınıf öğretmenimiz öğrencilerden birine bir anahtar veriyordu. Anahtarı alan arkadaşımız onu Türkçe konuşurken gördüğü kişiye veriyordu. Haftanın sonunda anahtar kimde kaldıysa, o öğrenci cezalı oluyor ve ceza olarak Cumartesi ya da Pazar günü okula gelerek etüd salonunda yatılı öğrencilerle birlikte etüde katılıyordu. Tabi anahtarı alan kişinin anahtardan kurtulması hiç te kolay olmuyordu. O öğrencinin anahtarı aldığını görenler, onun yanlarına geldiğini gördüklerinde hemen İngilizce konuşmaya başlıyorlardı.

Okulda her ders çok önemliydi. Müzik dersinde tanınmış bestekarları ve eserlerini tanırken sanat tarihi dersinde ilk çağlardan bu yana gelen

toplumların sanatını öğreniyorduk. Sanat tarihi dersimizde bize okutulan iki kitap, "Art through the ages - Çağlar boyunca sanat" ve "Civilization through the centuries - Yüzyıllar boyunca medeniyet" kitapları, daha sonra da kaynak kitap olarak kullandığım kitaplar oldu. Ama ne yazık ki ilkini ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde bir arkadaşım okumak için aldı ve sonra vermeyi unutmadı, yüzümü kızdırarak kim bilir kaç defa istediysem de kitabımı bana geri vermedi. Hatırladıkça hâlâ üzülürüm.

Edebiyat derslerimiz ise ayrı bir zenginlik kaynağıydı. Bir yandan Divan Edebiyatı'nı, Halk Edebiyatı'nı, 'Garip'çileri, 'Hece"cileri, 'İkinci Yeni'cileri öğrenirken öte yandan Batı Edebiyatı'nın ustalarını ve eserlerini öğreniyorduk. Aynı gün bir derste Fuzuli'nin gazellerini ya da Haşim'in O Belde'sini anlamaya çalışıyor, bir diğerinde Dante'nin İlahi Komedya'sını, William Shakespeare'in Hamlet'ini ya da Jean Paul Sartre'ın Nausea'sını işliyorduk.

Yıllar sonra yine okulumda,
bir sınıfta, sanki dersteyim, 2016

Fen derslerine gelince, eğitimimizin belki de en zayıf halkası buydu. Ancak bu derslerde de temel kurallar en iyi şekilde işleniyor, bazı dersler laboratuvar çalışmalarıyla destekleniyor, ilgisi olan öğrencilere, bu dalda kendilerini geliştirebilmeleri için seçmeli ders olanağı sağlanıyordu.

Bir diğer önemli dersimiz de "home-economics" yani ev ekonomisi dersiydi. Bu derste yaşama dair basit ama gerekli pek çok konu işleniyordu. Giyimde renk uyumundan dekorasyona, sofra adabından aile bütçesi yapmaya, yemek pişirmekten pasta yapmaya, dikiş dikmekten kukla yapmaya kadar neler öğretilmiyordu ki..

ÜAKL' deki eğitim örgüsünü genelde tanımlayacak olursam, temel motiflerinin, ulus ve Atatürk sevgisiyle donanmış, çağdaş, sorumluluk sahibi, araştırmacı, yaratıcı, sorgulayıcı, paylaşımcı ve katılımcı bireyler yetiştirmek olduğunu söyleyebilirim.

Bir yabancı okulunda gerek din, gerekse milliyetçilik açısından çok farklı bir eğitimin olacağı düşünülebilir. Ancak 7 yıllık eğitimim boyunca her iki konuda da hafızamda kalan bir tek olumsuz davranış ya da söz bulamıyorum. Bilakis derslerde, türlü vesilelerle, bize yurt ve Atatürk sevgisi aşılanıyor, inançlarımıza sonsuz saygı gösteriliyordu. Milli bayramlarımızda törenlere çoşkuyla hazırlanıyor ve onları görkemli bir şekilde kutluyorduk.

Bize yurt ve ve Atatürk sevgisini, tarihimizi ve Atatürk'ü tanıtarak verdiler. Galiba işin püf noktası da buradaydı. Bizim tarihimizi bilen, bu vatanın hangi şartlarda, neler pahasına kurulduğunu öğrenen bir çocuğun bu vatanı sevmemesi, Atatürk'ün kişiliğini ve yaptıklarını bilen bir çocuğun da Atatürk'ü sevmemesi nasıl mümkün olabilirdi ki.. Bu vesileyle tarih hocalarım Güzin Teker ve Hikmet Omay'ı saygı ve şükranla anıyorum.

Ancak bu konuda en büyük pay sahibinin okulumuzdan 1928 yılında mezun olan ve mezuniyetinin ardından tam 37 yıl boyunca okulumuzun Türk Müdür Muavinliği'ni yapan Semiha Malatyalıoğlu olduğunu düşünüyorum.

Son sınıf yıllığımızda yayınlanan anılarında, kendisinin okulda öğrenci olduğu dönemde normal bir okul gününün Amerikalı bir hoca tarafından Study Hall'de İncil'den okunan bir cümleyle başladığını, İstiklal Savaşı'nın son zafer günlerinde resmi okullar bayram yaparken kendisinin bu sevinci herkesle birlikte yaşayamamasının onun için ne büyük bir hüsran olduğunu, okuldan eve döndüğünde döktüğü gözyaşlarını anlatıyor Sayın Malatyalıoğlu.

Bu üzüntüleri yüreğinde duyan birisinin okul yönetiminde böylesine önemli bir göreve gelmesinin ve bu görevde 37 yıl süreyle kalmasının, okulumuz ve bizler için çok büyük bir şans olduğunu düşünüyor ve kendisini buradan saygı ve minnetle anıyorum.

HOCALARIMIZ

Müdür ve Müdür muavinimiz
Miss Morgan ve Semiha Malatyalıoğlu

Bu bölümde biraz da okulumuzdaki yönetici ve öğretmenlerimizden bahsetmek istiyorum. Okulumuzun yönetiminde Amerikalı bir müdür ile Türk bir müdür muavini vardı. Öğretmen kadrosu ise çoğunluğu Amerikalı olan yabancı uyruklu eğtimcilerden ve Türk eğitimcilerden oluşuyordu.

Gerek okul müdürümüz Miss Morgan gerekse müdür muavinimiz Semiha Malatyalıoğlu bulundukları görevi layıkıyla yerine getiren örnek yöneticilerdi. Öğrenciler üzerinde tatlı sert bir otorite kurmuşlardı. Onları hem kendimize yakın hissediyor hem de büyük bir saygı duyuyorduk.

Hocalarımıza gelince, hemen hepsi konularında uzman ve çocuk psikolojisinden anlayan çok değerli kişilerdi. Bize hep sevgiyle yaklaşıyorlar ve verebileceklerinin en iyisini vermeye çalışıyorlardı.

Türk edebiyatı dersimize gelen Perizat Banguoğlu, Biyoloji hocamız Dr. Yuvanoğlu, Matematik hocamız Nermin Kanuni, Tarih hocalarımız Güzin Teker ve Hikmet Omay, Sosyoloji hocamız Feliha Oksal, tercüme hocamız Seniye Pekalın, İngilizce edebiyat hocamız Dr. Virginia Canfield, Fen bilgisi hocamız Mr. John Scott, Felsefe hocamız Miss Thorne, Miss Castillo, Miss Lavery, Miss Miranda ve adı şu anda aklıma gelmeyen diğerleri - hepsi çok sevdiğim ve saydığım hocalarımdı. Bugün yaşamıma

az ya da çok katkıları olan bu kişileri hatırladığımda yüzümde bir tebessüm beliriyor ve hepsini buradan saygı ve şükranla anıyorum.

Ancak eğitim hayatında bazı hocalarımız üzerimizde daha derin bir iz bırakırlar. Onları hatırladığımızda diğerlerini hatırladığımızdakinden daha büyük bir tebesüm belirir yüzümüzde. Bana emeği geçen hocalarımın tümünü burada anlatmam mümkün olamadığından en azından bende böylesine iz bırakan hocalarımdan birkaçını size anlatmaya çalışacağım.

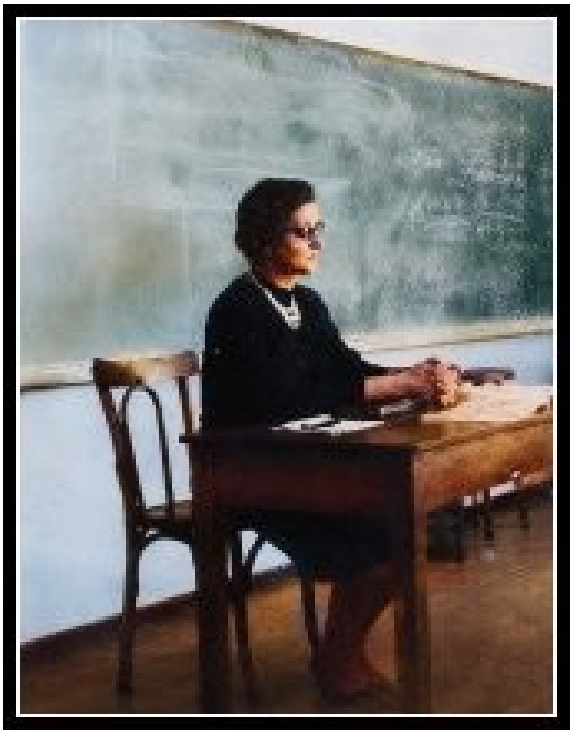

Dr. Yuvanoğlu derste

Önce Dr.Yuvanoğlu'ndan başlamak istiyorum.Tıp doktoru olan Miss Yuvanoğlu biyoloji dersimize geliyordu. Onun verdiği derse olan hakimiyeti, esprili ve tatlı-sert kişiliği, biyolojiyi, ezber gerektiren derslerden hiç hoşlanmayan benim gibi birisi için bile zevkle dinlenilen, severek çalışılan bir ders haline getirmişti. Hocamız doktor olduğu için daha çok insan vücudu üzerinde duruyor, kertenkelelerin solunum sistemi ya da kurbağaların sindirim sistemi gibi hayatta ne zaman kullanılacağı belli olmayan konular ikinci planda kalıyordu. Ben onun derslerini iple çekiyordum ve hiç bitmemesini istiyordum. Sanırım bu konuda pek çok arkadaşım da benim gibi düşünüyordu..

İngilizce konuşurken vurguları sanki Türkçe konuşuyor gibiydi. Sanırım cümleleri önce Türkçe düşünüyor sonra İngilizceye tercüme ederek konuşuyordu ve bu da onun sözlerine ayrı bir sevimlilik katıyordu. Örneğin bir gün, kendisine numara yaptığına inandığı bir arkadaşımıza 'sabah sabah bana numara yapma' diyecek, 'morning morning don't make me numbers' demişti de hepimizi çok güldürmüştü. Değerli Hocamızın bundan birkaç yıl önce yaşama veda ettiğini internette okuduğumda çok üzüldüm. Ruhu şad olsun.

Çok sevdiğim derslerden bir diğeri de matematikti. 7. sınıfta cebirden ikmale kalmış ve bütün bir yaz cebir çalışmıştım. Ama o sene cebirden ikmale kalmam benim için çok iyi oldu. İkmale kaldıktan sonra matematiği daha çok sevdim ve eğitim hayatım boyunca bu dersle ilgili hiçbir problem yaşamadım, aksine en yüksek notlarım hep bu dersten oldu. Tabi bunda matematik hocalarımın, özellikle de Nermin hanımın (Kanuni) payı büyüktür. Nermin Hanım dersi öyle güzel anlatırdı ki, ben dersi derste öğrenirdim, eve gittiğimde matematik çalışmama gerek kalmazdı. Sorularımızı hiç yüksünmeden cevaplar, anladığımıza kani olana kadar anlatırdı.

Perihan'la birlikte
Nermin Kanuni hocamızla

Son sınıf partisinde Gülbün'le
Dr. Canfield'le beraberiz

Derslerini keyifle izlediğim hocalarımdan biri de Dr. Canfield'di. İngilizce edebiyat dersimize gelen Miss Canfield konusunda doktorası olan ve dersi ders gibi değil de sohbet havasında anlatan bir hocamızdı. Onun derslerini de dört gözle beklediğimi, ağzından çıkan her sözü dikkatle dinlediğimi ve bundan büyük keyif aldığımı hatırlıyorum.

Perihan’la birlikte
Perizat Banguoğlu hocamız ile

Türkçe Edebiyat hocamız Perizat Banguoğlu, benim tüm eğitim hayatımda, öğrencilerine siz diye hitap ettiğini gördüğüm yegane hocaydı. Zarif ve sakin kişiliği, konusuna hakimiyeti ve özenli giyimi ile hafızamda özgün bir yeri olan hocamın kızı Ülker Banguoğlu Bilgin yakınlarda annesini ve anneannesini anlatan "İki Devir, İki Kadın / MÜNEVVER İLE PERİZAT'IN ROMANI" adlı bir roman yayınladı. Çok beğenerek okuduğum duygu yüklü bu roman sayesinde onu daha fazla tanımış olduğum için mutluyum. Işıklar içinde uyusun, mekânı cennet olsun..

Burada biraz da ÜAKL'de aldığım eğitimin günlük yaşamımda bıraktığı bazı izlerden bahsetmek istiyorum. Ben bugün jimnastik yaparken, hâlâ sevgili beden eğitimi hocam Azade Taydemir'den öğrendiğim hareketleri yaparım. Makinede bir şey diktiğim zaman iplik uçlarını Miss Miranda'dan öğrendiğim şekilde bağlar, soğanı onun gösterdiği gibi, küp küp doğrarım. Hâlâ kahverengiyle maviyi birbirine yakıştırıp birlikte giyemem, iki farklı deseni bir arada aynı yerde kullanamam. Bir şey yazarken özel isimlerin baş harflerini büyük harfle yazmaya, dahi eklerini ayırmaya ve noktalama işaretlerini yerinde kullanmaya dikkat eder, eğer elle yazıyorsam güzel yazmaya özen gösteririm.

EVCİLİK OYUNU

Kinney Cottage - Uygulama evimiz

Bu bölüme okuldaki tüm öğrencilerin lise son sınıfta yaşadıkları özel bir deneyimi anlatarak başlamak istiyorum, "Practice House" (Uygulama Evi) deneyimimizi..

Okul kapısından içeri girildiğinde, hemen sağda, bir patikanın nihayetinde küçük bir 'kulübe' göze çarpar. Asıl adı Kinney Cottege olan bu binanın benim ÜAKL anılarımda özel bir yeri vardır, sanırım pek çok okul mezunu için - özellikle de gündüzlü öğrenciler için - bu böyledir.

Lise son sınıfa gelindiğinde öğrenciler bir haftalarını, 4 er kişilik gruplar halinde, bu evde geçirirlerdi. Sene başından gruplara göre takvim belirlenir, bizim için programlanan haftanın Pazar akşamında, hafta boyunca ihtiyaç duyacağımız eşyalarımızı koyduğumuz küçük valizlerimizle, bu eve gelir, ertesi pazar günü öğleden sonra evlerimize dönerdik.

Önce hatırladığım kadarıyla size bu evi tarif etmeye çalışayım. Dışarıdan iki katlıymış gibi görünen ancak ikinci katı kısmen çatı eğimi altında yer alan bu evin alt katında salon, mutfak ve WC bulunuyordu. Üst katta ise yatak odaları ile banyo vardı. Evde bir ailenin yaşaması için gerekli olan her türlü eşya mevcuttu.

Biz bir hafta boyunca bu evde, ev ekonomisi hocamız Mrs. Lovejoy'un gözetiminde, yemeklerimizi kendimiz pişirir, ortalığı toplar, hafta sonunda da ailelerimizi çaya davet eder, hazırladığımız yiyeceklerle onları ağırlardık. Sanırım böylece artık büyüdüğümüzü, kendi kendimize yetebileceğimizi hem kendimize hem de çevremizdekilere kanıtlamış oluyorduk.

Mrs. Lovejoy'la birlikte

Birlikte kalacağımız arkadaşlarımızı kendimiz belirliyorduk. Kendi tercih ettiğimiz arkadaşlarımızla evde kalmamız haftanın daha güzel ve sorunsuz yaşanmasını sağlıyordu kuşkusuz. Benim grubumdaki arkadaşlarım, Perihan Müftüoğlu, Nurca Bekdemir ve İnci Enöktemdi. Her üç arkadaşım da benim çok sevdiğim ve iyi anlaştığım kişilerdi. Ancak mezun olduktan sonra birbirimizden ayrıldık, her birimiz farklı istikametlere yöneldik. Benim Ankara'ya, ODTÜ' ye gitmem bu mesafeyi daha da arttırdı. Birbirimizden pek haber alamaz olduk. Yıllar sonra sevgili arkadaşım Nurcan'ın 2002 yılında vefat ettiğini okul gazetesinden öğrendim ve çok üzüldüm. Değerli arkadaşımı buradan sevgi ve rahmetle anıyorum.

O güne kadar aile ortamı dışında tek bir gece geçirmemiş bir kişi olarak arkadaşlarımla bu evde geçirdiğim bir hafta bana çok keyifli gelmişti. Bir teneffüs ve öğle tatili süresiyle kısıtlı olan dostluğumuzun daha pekiştiğini, birbirimizi daha iyi tanıma imkanı bulduğumuzu hatırlıyorum.

Nurcan, İnci ve Perihan'la
plak seçiyoruz

Okulda gelenek haline gelmiş bir diğer etkinlik te bir bahar şenliği olan 'Mayıs Günü'ydü. (May Day). Öğrencilerin genelde velileriyle katıldığı bu şenlikte bir de Mayıs Kraliçesi (May Queen) seçilirdi. Şenlikten bir süre önce her sınıftan bir kişi arkadaşlarının verdiği oylarla sınıfının Mayıs Kızı (May Girl) olurdu.

Yeğenim Gizem'in Mayıs Kızı seçildiği yıl Mayıs Günü'nden bir kare

Mayıs Kızı seçilen öğrenciler bu şenlikte tuvaletler giyerler, bir direkten (May Pole) uzanan kurdelaları tutarak direğin etrafında müzik eşliğinde dönerler ve müzik bittiğinde şenlik alanının her tarafından görülebilen kademeli bir platforma otururlardı. Bunların arasından birisi - bu genelde lise 3. sınıfların Mayıs Kızı seçtiği öğrencilerden biri olurdu - okul idaresi tarafından Mayıs Kraliçesi seçilir, başına da çiçeklerden örülmüş bir taç takılırdı.

Bunlardan başka okulda sık sık konserler, folklor gösterileri yapılır, oyunlar sahnelenirdi. Çeşitli kulüplerin düzenlediği etkinlikler ile okul çayları, piknikler ve okul gezileri de okuldaki sosyal yaşamın vazgeçilmez parçalarıydı.

Practice House'da. mutfakta konuklarımıza hazırlanıyoruz

Yıllar sonra Practice House'daki yatak odasında (2016)

KISA KISA

Son sınıf partisinde hocalarımızla

Eğer sabrınız var da buraya kadar okuyabildiyseniz belki de bu okulda hiç mi yanlış yapılan bir şey yoktu diye düşünüyor olabilirsiniz. Olmaz mı? Elbette vardı. Bizim de haddini aşan yaramazlıklarımız, küçük çekişmelerimiz hatta korkularımız, yanılgılarımız vardı diğer okullardaki öğrenciler gibi. Bu bölümde biraz da onlardan bahsetmek istiyorum.

Sanırım mayıs ayının sonlarıydı ve biz lise 1. sınıftaydık. İstanbul'u bilenler bilir, ilkbahar mevsimi İstanbul'da çok kısa sürer. Yine havaların ısınmaya başlamasıyla yazın gelmesi bir olmuştu. O zamanlar klima falan da olmadığından sıcaktan bunalıyorduk. Edebiyat Hocamız oldukça yaşlıydı ve koyu bir Haşim hayranıydı. Bizim de onu anlamamızı, sevmemizi istiyordu. Onun için, her zaman yaptığı gibi, hararetle tahtaya onun şiirlerindeki Osmanlıca sözcükleri, karşılarına da Türkçe karşılıklarını yazıyordu.

Sıcak bir yandan, kocaman kocaman kelimeler bir yandan, sınıfı çok bunaltmış olmalı ki, bir ara bir arkadaş elindeki plastik su tabancasıyla hocanın bacağına su sıkmaya başladı. Hocamız bacağında suyu hissedince arkasına dönmeden sol eliyle bacağını yokluyor, sonra herhalde terledim diye düşünerek yazmaya devam ediyordu. Bu arada sınıf kahkahalara boğuluyor, hoca arkasını döndüğünde herkes susuyor, kendini tutamayanlar öksürüyormuş gibi yaparak idare etmeye çalışıyordu.

Hatırladığım diğer bir olay da okulda az sayıda bulunan erkek hocalarımızdan birine acımasızca hazırladığımız bir tuzaktır. Sınıfların ön bölümünde yaklaşık 10-15 cm. yüksekliğinde ahşap bir platform bulunuyor ve öğretmen masası da bu platformun üzerinde duruyordu. Bu hocamız dersi anlatırken masanın üzerine sıçrar, oturur, dersi öyle anlatırdı. Birgün o gelmeden masanın ayaklarına sabun sürdüğümüzü ve masayı da platformun kenarına doğru çektiğimizi hatırlıyorum. Hocamız sınıfa girmiş, her zamanki gibi var gücüyle masaya abanarak üzerine çıkmaya çalışırken masa kaymış ve hocamız da masayla beraber yere yuvarlanmıştı. Neyse ki önemli bir yaralanma falan olmamıştı ama bu olayı hatırladığımda hâlâ bu düşüncesizliğimize şaşar, utanırım.

Bir de tarih hocamız Hikmet Hanım vardı ki onun derslerinde yüzüne bakarken korktuğumu hatırlıyorum. Bu hocamızın medyum olduğu söyleniyordu ve bu ne kadar doğruydu bilmiyorum ama onun hakkında bir öykü dolaşıyordu sınıfta. Anlattıklarına göre geçmiş yıllarda hocamız bir gün derste bir öğrencinin yüzüne bakmış ve "sen çık dışarı!" demiş. Kızcağız dışarı çıktıktan sonra da sınıfa dönerek "Bu arkadaşınızın yüzünde ölümü gördüm" demiş. Söylendiğine göre de kızcağız çok geçmeden ölmüş. Onun için özellikle sözlüye kalktığımda çok tedirgin oluyor, sanki aynı şey benim de başıma gelecekmiş gibi hissediyor, ürperiyordum.

Ders sırasında aramızda konuşmak, sınavlarda birbirimize yardım etmek, arkadaşımızın ödevini yapmak fırsatını bulduğumuzda yaptığımız şeylerdi. İngilizce edebiyat dersinde hocamız bir kompozisyon ödevi vermişti. Daha önce de bahsettiğim gibi ben o hocayı çok sevdiğimden kendi ödevimi akşam evde yapmıştım. Okula geldiğimde 'o zamanlar' çok sevdiğim bir arkadaşımın ödevini yapmamış olduğunu ve yapmakta da zorlandığını görünce dayanamadım ve teneffüslerde, öğle tatilinde onun için de bir kompozisyon yazdım. O da kendi el yazısıyla temize çekerek hocamıza verdi. Kompozisyon kağıtları okunup geri geldiğinde benim kompozisyonum 7, iki arada bir derede benim toparladığım arkadaşımın kompozisyonu ise 9 almıştı. İkimiz de bu duruma hayli gülmüştük.

Ama tabi öykü burada bitmiyor. Mezun olduk, bu arkadaşımla uzun yıllar birbirimizi görmedik. Ben mimar oldum, İstanbul Belediyesi Planlama Müdürlüğü'nde çalışmaya başladım. Bir gün öğle tatilinde dışarı çıktığımda bu arkadaşımın adını yol üzerindeki bir binada asılı duran bir avukat tabelasında gördüm. Sevinçle binaya girip yazıhanesine çıktım, birbirimize sarıldık, eski günleri yad ederek sohbet ettik. Görüşelim diyerek birbirimize veda ettik, ben belediyeye döndüm.

Aradan birkaç hafta geçti geçmedi, bu arkadaşım belediyeye beni ziyarete geldi. Biraz sohbet ettikten sonra yakında evleneceğini, durumunun sıkışık olduğunu, onun için her şeyi taksitle aldığını, televizyon almak için kefil istediklerini anlattı ve benden kefil olmamı istedi. Tabi ben hiç tereddüt etmeden kabul ettim. İzin aldım, birlikte Manifaturacılar Çarşısı'ndaki bir beyaz eşya dükkanına gittik ve ben gözümü kırpmadan senetleri imzaladım. Ben arkadaşımdan o kadar emindim ki, bu olaydan evdekilere bahsetmedim bile.

Birkaç ay sonra, bir gün eve icradan bir kağıt geldi. Ben çok şaşırdım ama hâlâ ihtimal veremiyorum, mutlaka bir yanlışlık olmuştur diyorum. Neyse ertesi gün sabah erkenden televizyonu aldığımız dükkana gittim. Dükkan sahibi arkadaşımı çok aradığını, olmazsa televizyonu iade edin dediğini, en son aradığında ise arkadaşımın ona "ne israr ediyorsunuz, televizyonu da zaten sattım, size geri verememem, belediyede Semiramis hanım var, ondan alırsınız" dediğini, bunun üzerine beni icraya vermek zorunda kaldığını söyledi.

Yıkılmıştım, o an hissettiklerimi tarif etmek gerçekten imkansız. Akşam eve gelip olanları anlattığımda rahmetli babacığım: "Kızım keşke bana bir danışsaydın da gene bildiğini yapsaydın, yıllarca önüme gelen davalarda gördüklerimi sana anlatırdım, kardeşin kardeşe yaptıklarını, oğulun babaya yaptıklarını anlatsaydım, yeterdi zaten" dedi. Sonra da "Aslında ben o borcu yarın gider kapatırım ama sen o zaman bunu kolay unutursun, şimdi her ay bu parayı git icraya yatır, belki o zaman bir daha yapmazsın."diye noktaladı. Ve ben her ay maaşımın büyük bir bölümünü götürüp icraya yatırdım, borç ödendi ama olayın bende bıraktığı hayal kırıklığını bu satırları yazarken bile o günkü yoğunluğuyla yaşıyorum.

Çok sevdiğim bir söz vardır, kimin söylediğini bilmiyorum ama şöyle: akıllı insan hatalarından ders çıkartan insandır. Ama daha akıllı olan insan başkalarının hatalarından da ders çıkartır. Dilerim sizler daha akıllı olursunuz ve benim bu hatamdan ders çıkarır, benim yaşadığım hayal kırıklığını yaşamazsınız.

OKUL DIŞINDAKİ YAŞAM I

Abla-kardeş o yıllarda

AKL' de okurken, daha önce de bahsettiğim gibi, anneannem ve dedemle birlikte yaşıyorduk. Anneannemlerin Kadıköy Halitağa Caddesi üzerinde bulunan evleri 3 katlıydı. Evden apartmana dönüştürülmüş olan bu evin üçüncü katında anneannem ve dedemle birlikte biz, ikinci katında ise Melih dayım, eşi ve iki oğlu yaşıyorlardı.

Dayımların bir alt katta yaşıyor olmaları bizim için büyük bir şanstı. Suna yengem okulda velimiz olmuştu. Yengemin İngilizce biliyor olması veli toplantılarında kolaylık sağlıyordu. Hafta sonlarında dayımlarla birlikte sinemaya ya da tiyatroya gidebiliyorduk. Okuldaki arkadaşlarımızla okul dışında beraber olmamıza izin verilmediğinden okul dışındaki zamanımızı değerlendirebildiğimiz yegane arkadaşlarımız, bizden yaşca küçük olsalar da, kuzenlerimiz Aykut ve Aytun'du.

Evimiz sobalıydı. Kış aylarında oturma odası olarak kullandığımız büyük odada bir kömür sobası yanar, hepimiz aynı odada oturur, derslerimizi de o odada çalışırdık. Dedeciğim biraz konuşacak olsa anneannem hemen müdahele eder, "Basri bey, sus, çocuklar ders çalışıyor " diyerek onu sustururdu. Radyo sadece haber saatinde açılır, 'ajans' bitince hemen kapatılırdı. Hiç unutmuyorum, 60 İhtilali'nden sonra haberlerin arkasından geceleri radyodan Yassıada duruşmaları naklen veriliyordu. Dedem radyoyu açıp dinlemeyi çok istiyor ama anneannem 'ders çalışırken çocukların dikkati dağılır' diyerek ona radyoyu açtırmıyordu. Canım dedeciğim de, bizim yüzümüzden, olanları ertesi gün ya gazeteden okumak ya da Eski Muharipler Lokali'ndeki arkadaşlarından dinlemek zorunda kalıyordu.

Dedeciğim o yıllarda

7 yıl boyunca bizim için yaşamlarını bu denli kısıtlayan dedeciğimin ve anneanneciğimin emekleri karşılığını buldu mu, şimdi biraz da bundan bahsedeceğim. Ben genelde dersi sınıfta öğrenen, evde çok ta fazla çalışmayan bir talebeydim. Anneanneme göre benim derslerim "muhtasar"dı ve hemen bitiyordu. Ablam ise çok çalışırdı ve bunun nedeni, kendisinin söylediğine göre, biraz da bendim. Ablamın bazı arkadaşları sınıfta kalarak bizim sınıftaki küçük kardeşleriyle birlikte okumak zorunda kalmışlardı. Bu ona çok ağır bir şey gibi geliyor ve böyle bir "dramı" kendisi de yaşamamak için durmadan çalışıyor ve hep iftihara geçiyordu.

İhtilal günü sabahı ablam, o gün sınavı olduğu için, ille de okula gideceğim diye tutturmuş, evdekiler onu ikna edebilmek için akla karayı seçmişlerdi. Zaten sonunda okuldan birincilikle mezun olarak ailemize büyük bir mutluluk ve gurur yaşattı. Beni bekleyen öylesi bir tehlike (!) bulunmadığından ben onun kadar çalışmıyordum ama neticede ben de - orta ikide cebirden kaldığım ikmali saymazsak - bir daha ikmale dahi kalmadan okuldan iyi dereceyle mezun oldum.

Evdeki yaşamımız da en az okuldaki yaşamımız kadar disiplinliydi. Her şeyin bir kuralı ve programı vardı. Yemekler belli saatlerde yenilir, belli saatte yatılır, belli saatte kalkılırdı. Öyle ben acıktım diye yemek saatleri dışında abur cubur yenilemez ya da ben daha acıkmadım diyerek sofradan kaçılamazdı. Uykumuz gelmese de saati geldiğinde yatağa girmek zorundaydık.

Mezuniyet töreninde annem ve babamla

Okuldan dönüşümüzü anneannem pencerede bekler, birkaç dakika gecikecek olsak nedenini sorardı. Cam kenarına oturamazdık çünkü kız çocuklarının pencere önünde oturması yanlış anlaşılabilirdi. Yine yüksek sesle gülmemiz yanlış değerlendirilebileceğinden gülerken sesimizin perdesinin alçak olmasına dikkat ederdik. Bir şey içip ferahladığımızda derin bir "Ooooh" çekecek olsak rahmetli anneanneciğim "yavrum öyle deme, onun yerine Yarabbi şükür de" diyerek bizi uyarırdı.

Kış yüzünü göstermeye başlayınca hemen el örgüsü yün fanilalar giyilir ve ilkbahar ortalarına kadar çıkartılamazdı. Banyo ancak hafta sonlarında yapılır ve banyo yapıldığı gün sokağa çıkılmazdı. Anneanneciğim bize hep, derdin okkayla girdiğini, sonra da dirhem dirhem çıktığını söylerdi. Nitekim onun otoritesinden kurtulur kurtulmaz hem yün fanilayı atan hem de ıslak saçla dışarıya çıkan ben, bugün hâlâ bronşitin ve sinüzitin dirhem dirhem çıkışını yaşıyorum:)

Bu da benim canım anneannem

Kışın sobanın üzerinde hep bir çaydanlık durur, içerisinde de ıhlamur bulunurdu. Ben ıhlamuru, özellikle de kokusunu, pek sevmesem de anneannem göğsümüzü yumuşatacağını söylediği için içerdim. Kış aylarında ellerimin üzeri çatlar, o zamanlar bugünkü gibi çeşit çeşit el kremleri olmadığından, anneanneciğim dedeme eczaneden gliserin aldırır, içine limon suyu karıştırarak bana el losyonu yapar, ellerime onu sürerdim.

Bir de yalnızca alnıma musallat olan ergenlik sivilceleri ile sorun yaşadığımı hatırlıyorum. Okuldan dönerken Misakımilli Sokağı'nın üzerindeki bir binanın altında bulunan turşucudan alıp içtiğim bol biberli ve lahanalı turşu suyu onları iyice azdırıyor, anneannem bunu bilmeme rağmen hâlâ içtiğim için bana çok kızıyordu. Onları kurutmak için alnıma talk pudrası, bir de mevsimiyse salatalık kabuğu sürdüğümü hatırlıyorum. Tabi o zamanlarda her sebzenin ve meyvanın mevsimi vardı, yazınkini kışta, kışınkini de yazda bulamazdınız. Bir yılbaşı

gecesinde bir dilim portakalla bir dilim domatesi bir arada yemiştik te, bunu çok özel bir şey saymıştık.

Yılbaşı gecelerinde genelikle bizi dayımlar yemeğe alırlar. bazen de onlar bize gelirdi. Her zamankinden daha özenle hazırlanmış olan sofrada önce yemeğimizi yer, yemekten sonra bir yandan kuru yemiş ve meyvelerimizi yerken bir yandan da tombala oynardık. Televizyon daha yoktu, onun için radyodan yılbaşı programını dinlerdik. Saat 12 yi vurduğunda birbirimizi kucaklar, iyi dileklerimizi iletir, biraz sonra da yatardık.

O yıllarda Ramazan kış aylarına rastlıyordu. Ramazan'da, öğrenci olduğumuz için, Kadir Günü dışında oruç tutmamıza izin yoktu. O günde, kurtların kuşların bile oruçlu olduğu söylenerek, oruç tutmamıza izin verilirdi. Ramazan ayı boyunca anneannem hem orucunu tutar hem de birkaç tane hatim indirirdi. İndirdiği hatimlerin dualarını son hafta sonunda bizimle birlikte yapar, ablamla ben başımıza beyaz tülbentler örterek onun karşısına oturur, ellerimizi açarak amin derdik. İsimleri sayarken sütninesi Zeliha Hatun'la Ümmüş ninesini, Abdullah dayısını hiç unutmaz, duadan sonra bize hiç tanımadığımız bu kişilerle ilgili anılarını anlatırdı.

Bayramlar büyük bir coşku içinde yaşanırdı. Kurban Bayramı'ndan bir gün önce dedeciğim kurbanımızı alır, binanın alt katındaki merdivenin tırabzanına bağlardı. Kurban edilene kadar onu elleriyle besler, ezan zamanlarında aşağıya inerek hayvanın kulağına dualar okurdu.

Bayram sabahı hepimiz erkenden kalkar, erkekler aşağıda kesim işini hallederken biz de yukarıya gönderdikleri etleri anneannemin tarifi üzere konuya komşuya dağıtırdık. Kurban eti dağıtılırken üçte birinin evde gelenlerle yenmek üzere evde kalmasına (nafaka olarak), üçte birinin eşe dosta (hediye olarak) üçte birinin de yoksullara (sadaka olarak) gönderilmesine dikkat edilirdi. Bu arada anneanneciğim alınlarımıza parmağıyla kurbanın kanından sürmeyi hiç ihmal etmezdi. Söylediğine göre bu bizi "kazalardan, belalardan" koruyacaktı.

Dağıtım işi bittikten sonra herkes yeni elbiselerini giyer, bayramlaşılır, küçükler bayram harçlıklarını alır, evi sarmaya başlayan et kokusu içerisinde sabırsızlıkla anneannemin mutfakta yaptığı kavurmanın pişmesi beklenirdi. Bu sırada uzaktan gelen akrabalar da eve ulaşmış olurlar, hep birlikte bayram yemeği yenirdi. Bu sırada gözümde az önce kesilen koyunun masum yüzü canlanır, lokmalar boğazımda

düğümlenirdi. Sonra kendi kendime "Bütün koyunlar nasıl olsa kesiliyor, hiç olmazsa bunun bir ayrıcalığı var, kurban oldu" diye düşünerek teselli bulmaya çalışırdım.

O günlerde bayram kutlamaları bugün çok yaygın olduğu gibi telefonlarla yapılmıyordu. Telefonla ancak başka şehirlerdeki yakınlarla bayramlaşılırdı. Bayramda çok önemli bir mazeret olmadıkça şehir dışına çıkmak ayıp sayılır, büyüklerini ziyaret etmeyenler kınanırdı. Bayramın ilk gününde küçükler büyükleri ziyaret eder, sonraki günlerde de büyükler küçüklere mutlaka iade-i ziyarette bulunurdu. Anneannemlerle Sultanahmet'e, Şamile teyzelere, Üsküdar'a Müşerref teyzelere, Orhan dayılara, mahalledeki komşulara yaptığımız bayram ziyaretlerini hâlâ dünmüş gibi hatırlıyor, bugün çoğu hayatta olmayan bu güzel insanları bu vesileyle sevgiyle, rahmetle anıyorum.

Bayramlardan ya da özel günlerden önce - bunlar genelde okuldaki çaylar ya da mezuniyet partileri olurdu - giyecek bir şeyler almak için anneannemle vapura biner, Karaköy'e geçer, oradan da tünelle Beyoğlu'na, İstiklal Caddesi'ne çıkardık. Beğendiğimiz şeyleri anneannemin de onaylaması gerekirdi. Rahmetli anneanneciğimin, kıyafetlerimizi seçerken fazla dikkat çekmeyecek ve normal günlerde de kullanabileceğimiz kıyafetler, ayakkabı seçerken de, ayaklarımız fazla büyür kaygısıyla, hep bir numara küçük ayakkabılar aldırdığını hatırlıyorum. Bazen onunla bu konularda tartışır ama sonunda bir orta yolu bulur, alacaklarımızı alarak evimize dönerdik.

Milli bayramlarımız ise eskiden büyük bir coşkuyla kutlanılır, bir şölen havasında geçerdi. Günler önce içimizi bir heyecan sarar, bayram sabahlarını dört gözle beklerdik. Bayram sabahı yer bulabilmek kaygısıyla erkenden dayımlarla birlikte yakınımızda bulunan Fenerbahçe Stadı'na gider, özellikle Kuleli Lisesi, Deniz Lisesi öğrencilerinin ve askerlerimizin muhteşem gösterilerini, uçaklarımızın gökyüzünde yaptığı büyüleyici hareketleri göğsümüz kabararak izler, milli duygularımız pekişmiş bir şekilde evimize dönerdik. Bugün bu gösterilerin yapılmamasına gerçekten çok üzülüyorum. Dilerim yakın bir gelecekte milli bayramlarımıza yine hakettiği önem verilir ve ben bu bayramların eskisi gibi coşkuyla kutlandığını görürüm.

Şimdi o günlere dönüp baktığımda ablamın da benim de sorumluluk sahibi ve uysal çocuklar olduğumuzu düşünüyorum. Ancak yine de, ileri yaşlardaki iki insan için, yetişme çağındaki iki kız çocuğunun

sorumluluğunu, hele de İstanbul gibi bir şehirde, üzerine almak ve bunu layıkıyla yapabilmek öyle herkesin kolay kolay başarabileceği bir iş değildi. Biraz büyüdüğümüzde hafta sonlarında anneanneme ev temizliğinde yardım etmeye, okul kıyafetlerimizi kendimiz ütülemeye başladıysak ta genelde evin bütün sorumluluğu anneannemin, dışarıdan yapılan alışverişin bütün sorumluluğu da dedemin omuzlarındaydı.

Anneannemin ve dedemin 7 yıl boyunca bize karşı gösterdikleri bu ilgi ve özveriyi bugün bazı anne ve babaların kendi çocuklarına bile göstermediklerini gördükçe onların değerini daha iyi anlıyor ve ikisini de buradan bir kez daha sevgi ve şükranla anıyorum. Ruhları şad, mekânları cennet olsun..

OKUL DIŞINDAKİ YAŞAM 2

Yaz tatilimizde Beypazarı'nda

Şimdi biraz da ÜAKL'deyken okul dışında yaşadığım bazı önemli olaylardan bahsettikten sonra artık ikinci bölümü noktalamak istiyorum.

Önce 1962 yılında yaşadığım iki önemli olayı anlatmalıyım. Bunlardan ilki, yakında bize yeni bir kardeş geleceğini öğrendiğimizde yaşadığımız büyük sarsıntıydı (!) Bu haber bizi o kadar çok utandırmıştı ki, ne ablam ne de ben bunu okulda kimselere söyleyememiş, ancak kardeşim Baskın doğup ta gizlemek artık imkansız hale geldiğinde utana sıkıla söylemek zorunda kalmıştık. Ama gelen bebek öyle güzel, öyle tatlı bir bebekti ki kısa sürede hepimiz onu çok sevmiş, onsuz yapamaz olmuştuk. Bugün de Baskın'ımız olmasaydı yaşamımızda ne büyük bir eksiklik olurdu diye düşünüyor ve onu verdiği için Allah'a şükrediyorum.

Aynı yıl yaşadığımız daha büyük bir şok ise küçük kardeşim Tomris'e okuldan eve dönerken kocaman bir kamyonun çarpmasıydı. Okul zamanı olduğu için biz İstanbul'daydık. Kötü haberi telefonla öğrenmiş, o hayati tehlikeyi atlatana kadar ondan uzakta ölüp ölüp dirilmiştik. Bu olayla ilgili olarak unutamadığım bir şey de o zaman daha 8 yaşında olan kardeşimin onu hastaneye götürenlere "annem hamile, ne olur o duymasın" demiş olmasıydı. Zaten benim canım kardeşim bugün de bizleri ençok düşünen, kilometrelerce uzaktan hepimizi ayrı ayrı, sesimizin tınısına kadar takip eden, birimize ulaşamasa hemen diğerimizi arayan, ortalığı ayağa kaldıran biridir. Onu bize bağışladığı için Allah'a ne kadar şükretsem az olur diye düşünüyorum.

Dört kardeş bir arada Beypazarı'nda

ÜAKL'de okurken beni etkileyen ve derinden sarsan bir olay da babaannemi yitirmem olmuştu. Aslında ben babaannemle, anneannemle olduğum kadar birlikte olmadığım için itiraf etmeliyim ki ona anne-anneme düşkün olduğum kadar düşkün de değildim.

Zaten onun gözde torunu da ablamdı. Onu hepimizden çok sever, ona özel hediyeler alarak, her konuda tercihini ondan yana kullanarak bunu davranışlarıyla da çok belli ederdi. Ben bu ayrımcılığa için için gönül koyar, bu hissimi bazen de dayanamayıp dışa vururdum. Ancak onun kaybı, belki bunda hayatta kaybettiğim ilk yakınım olmasının da etkisi vardır, beni çok üzmüş ve üzerimde derin bir iz bırakmıştır.

Bugün babaannemin yaşam öyküsünü düşündüğümde onun çok şanssız ve çilekeş bir insan olduğu görüşüne varır, kederlenirim. Küçük yaşta hem annesini hem de babasını kaybeden ve Urfa'daki ağabeyinin yanına sığınan babaannemi orada kendisinden yaşça çok büyük olan Emin dedemle evlendirmişler. Dedem oldukça varlıklı ve köklü bir aileden (*) geliyormuş ve o yıllarda ticaretle uğraşıyormuş. Evlendikten birkaç yıl sonra, dedem yine ticaret için çıktığı bir seferdeyken, eve onun öldüğü haberi ulaşmış. Babaanneciğim o zaman daha 21 yaşındaymış ve iki küçük yavrusuyla dul kalmış. Etraftan çok gençsin, evlen diye ne kadar baskı yaptılarsa da o bir daha evlenmemiş ve kendini çocuklarına adamış. İki çocuğunu, cinsiyet ayrımı yapmadan okutmuş, onlara babalarının yokluğunu aratmamak için elinden ne geliyorsa onu yapmış.

Babaannem çocuklarının üzerinde eksik olan baba otoritesinin yerini doldurmak için onlara olağanüstü ilgi gösterir, davranışlarını yakından izler, başıboş kalmalarına hiç meydan vermezmiş. Örneğin bir gün, çok haylaz bir çocuk olan babamın davranışlarından şüphelenmiş ve tebdili kıyafet yaparak onu gizlice takip etmiş. Babam takip edildiğinden habersiz birkaç arkadaşıyla okuldan kaçıp mahalle arasında taş oynamaya başladığında hemen ensesine yapışmış. Rahmetli babacığım da o günden sonra okuldan kaçarsa ensesinde annesinin soluğunu duyabileceği korkusuyla bir daha okuldan kaçamamış.

Babaanneciğim o günlerde

Ancak ne yazık ki babaanneciğim 50 li yaşlarının sonlarına doğru beyninde oluşan selim bir tümör nedeniyle olduğu bir ameliyattan sonra yatalak oldu ve yaşamının ondan sonraki bölümünü yatağa bağlı olarak yaşadı. Sadece temel ihtiyaçlarını görmek için ayağa kalkabiliyor ve yanında bir destek olmadan yürüyemiyordu. Ben daha çok onun o hallerini hatırlıyorum. Bir keresinde dahiliye mütehassısı olan rahmetli enişteme endişeyle 'acaba bu durum irsi midir, bizde de olur mu?' diye sorduğumda eniştem bana bu durumun babaannemin yaşadığı yoğun acılardan kaynaklandığını düşün-düğünü söylemişti.

Bugün babaannemi hatırladığımda, gözümün önüne o, güldüğünde dahi gözlerinden eksik olmayan, hüzün perdesi gelir, gözlerim dolar. Ölümünden sonra babam onun mezar taşına 'Fatma Tuncer yorgun ve çileli başını burada dinliyor' diye yazdırmıştı. Dilerim dinliyordur ve dilerim yaptığı fedakarlıklar, çektiği çileler orada da karşılığını bulur. Ruhu şad, mekânı cennet olsun...

Baskın doğduktan kısa bir süre sonra hayatımızda meydana gelen bir değişiklik te babamın aldığı 53 model Rambler marka station bir araba olmuştu. Çok eski bir arabaydı, o kadar ki bir keresinde benzin almak için bir benzin istasyonunda durduğumuzda benzincinin babamın hakim olduğunu öğrendikten sonra 'belli ki siz çok namuslu bir hakimsiniz' dediğini, babam bunu nereden anladığını sorduğunda ise 'arabanızdan belli' diye cevap verdiğini ve bunun bizi çok gururlandırdığını hatırlıyorum.

İşte çakaralmaz ya da kısaca 'Çakır' diye adlandırdığımız bu arabayla, dayımlarla birlikte çıktığımız ve güzel yurdumuzun batı illerini kapsayan yurtiçi seyahatine ilişkin anılar da belleğimde yer eden, unutulmaz anılar arasında yer alır.

Babam ve Baskın Çakır'la

Sanırım 63 yılının yazıydı ve gezi ekibimiz 4 ü büyük, 6 sı çocuk olmak üzere tam 10 (!) kişiden oluşuyordu. Arabada önde, babamın yanında, ablamla dayım oturuyor, arkada iki yanda kucaklarında Aytun ve Baskın'la annem ile yengem, ortalarında da ben oturuyordum. Tomris ve Aykut ise arabanın 'arka mahalle" dediğimiz bagaj bölümünde yolculuk yapıyorlardı.

Arabanın üstündeki bagajda ise babamın Beypazarı'nda yaptırttığı çadır da dahil olmak üzere en az yolcu yükü kadar eşya yükü vardı. Allah'tan Çakır'ın motoru kamyon motoruydu da bu kadar yüke rağmen, gezimizi salimen tamamlayarak evimize dönebildik. Tabi zaman zaman bazı arızalar oldu ve yolüstündeki tamirhanelere uğramak zorunda kaldık ama bütün bunlar bizim keyifli gezimize gölge düşüremedi.

Bu kadar sıkışık bir vaziyette yaptığımız gezi boyunca kimse halinden şikayet etmiyor, bilakis neşe içinde şarkılar, türküler söyleyerek yol alıyorduk. Arabamız bir yerde durduğunda bütün kapılar ve arka kapak açılıyor, içeriden boy boy, çoluk çocuk dışarı çıkıyorduk. Kendi halimize kendimiz de gülüyor, bizi görenlerin yüzlerinde beliren hayret ifadelerini yakaladıkça çok eğleniyorduk.

Akşamları genellikle, bu kalabalığın bir turistik tesiste konaklamasının getireceği mali yükü düşünerek, annem, yengem ve biz çocuklar çadırda kalıyor, yetişkin erkekler de, yani babamla dayım, arabada yatıyorlardı. Tabi zaman zaman bir otelde ya da pansiyonda konakladığımız da oluyordu ama bu nadiren böyle oluyordu. Bir akşam Denizli'de çamlık bir alanda çadırımızı kurmuş konaklarken gece yarısı bir araba dolusu sarhoşun geldiğini, bizim çok korktuğumuzu ve o gece babamla dayımın sabaha kadar uyumayarak nöbet tuttuklarını gezi sırasında yaşadığımız ender olumsuzluklardan biri olarak hatırlıyorum. Bir diğer olumsuz anım ise dayımın yolculuk boyunca arabanın açık penceresine yasladığı sağ kolunun güneşten feci şekilde yanması ve bunun sonradan büyük bir yaraya dönüşmesiydi.

Annemle yengem yemeklerimizi, yanımızda taşıdığımız piknik ocağı üzerinde pişiriyorlardı. Genelde öğle öğünlerimiz hafif şeylerden oluşuyor, ayaküstü bir şeyler atıştırıyor, esas yemeğimizi akşamları yiyorduk. Bir keresinde sanırım su iyice kaynamadan makarnayı

tencereye atmışlar ve süzmekte de geç kalmışlardı ki makarna tencereden tek parça hamur halinde çıkmış ve biz çaresiz onu öyle yemek zorunda kalmıştık.

Gezip gördüğümüz yerler arasında Selimiye Camii, Aspendos Tiyatrosu, Efes Antik Kenti, Damlataş Mağarası ve Manavgat Şelalesi beni en çok etkileyen yerler olmuştu. Selimiye Camii'nin devasa kubbesine, mermer, çini ve ahşap süslemelerine, Aspendos tiyatrosunun olağanüstü akustiğine, Damlataş Mağarasının sarkıt, dikitlerine ve de havasına hayran kalmış, Efes Antik Kenti'ni dolaşırken kendimi zaman tüneline girmiş gibi hissetmiştim. Manavgat Şelalesi'nin güzelliği beni büyülemiş ancak burada babamın, bizim bütün itirazlarımıza rağmen, civarda biriken kalabalığın meraklı bakışları arasında yüzerek karşıya geçmesi esnasında çok heyecanlanmıştım.

Bir de Selimiye Camii'ni gezerken, bizi gezdiren görevlinin orada duran mermerden yapılmış ters dönmüş bir laleyi göstererek anlattığı bir öyküyü hatırlıyorum. Bir rivayete göre Mimar Sinan Selimiye Camii'ni inşa ederken çok ters bir adam olan Lale Paşa da onu kontrol için Saray tarafından görevlendirilmiş. Paşa Sinan'a sürekli güçlük çıkarıyormuş. İnşaat bitmeye yüz tuttuğunda Lale Paşa, 'mutlaka buraya benim adımı yaşatacak bir işaret koyacaksın' diye tutturunca Mimar Sinan hem onun isteğini yerine getirmek, hem de kendisine çektirdiklerini tarihe not düşmek için bu ters laleyi koymuş.

Serde gençlik olmasının ya da hayatımda ilk defa İstanbul ve Beypazarı dışına çıkıyor olmamın bunda etkisi var mıdır bilinmez ama bu geziden aldığım keyfi daha sonra yurt içinde ya da yurt dışında uçakla yolculuk yaparak, çok yıldızlı otellerde konaklayarak yapmış olduğum kimi gezilerde dahi almadığımı söylesem, sanırım abartmış olmam.

(*) Ayn-ı Zeliha Binti Hacı Ali Vakfı evladından - Burada ninemiz Ayn-ı Zeliha Hatun'un 1716 yılında, yaklaşık 300 yıl önce, Urfa'da vakıf kurmuş olması ve bu vakfın şartlarında kız-erkek çocuk ayrımı yapmamış olmasının beni çok gururlandırdığını söylemeden geçemeyeceğim. Ruhu şad, mekânı cennet olsun..

MEZUNİYET GÜNÜ KONUŞMASI

Şunu itiraf edelim ki bazılarımız sizin sınıfınızla sorunlar yaşadık. Korkutma, tehdit, ikna yollarını denedik. Ben şahsen, bazılarınızı sınıftan attım, ya da kendim sınıfı terkettim. Fakat bir süredir, bu sorunların çözüldüğünü ve birlikte, fikirler, teoriler, bunların edebiyattaki kişilerin deneyimlerine yansıması gibi önemli şeylerle uğraştığımızı düşünüyorum. Çoğunuza büyük saygı duyuyorum: davranışlarınız kötü olduğunda bile, çoğu zaman çok espriliydiniz. Bu akşam, bu saygıya dayanarak, sizinle ciddi bir konuşma yapmak istiyorum: öğretmen öğrencileriyle konuşur gibi değil de iki yetişkin gibi. Ve sizin keskin zekanızın kapasitesini ve gerçeklerden korkmadığınızı bildiğim için size kendi bakış açımdan gördüğüm gerçekleri anlatmak istiyorum, geleceğinizin tozpembe ve sahte bir görüntüsünü değil.

Amacım, gerçekten, size güven vermek ve iyi dileklerimi iletmek - ancak ilk bakışta bu bir lanet okuma gibi görünebilir. İnsanın arkadaşlarına sağlık, mutluluk ve uzun bir yaşam dilemesi adet olmuştur. Ben size birincisini ve sonuncusunu diliyorum, sağlık ve uzun bir hayat, ancak mutluluktan çok daha fazlasına sahip olmanızı istiyorum. Ben sizin biraz hastalık ve üzüntü, ağır iş koşulları, hayal kırıklığı, kayıplar, derin ve kalıcı bir ölüm bilincini tatmanızı istiyorum. Bunların hepsinin gerçek olması hususunda ısrar etmiyorum. Bazılarının hayali deneyim olması kabulümdür. Hiçbirinden çok fazla yaşamanızı istemiyorum ama bazılarının olmasında ısrarcıyım. Kısaca, size - hayat - diliyorum.

Bu hediyelerden yararlanıp yararlanamayacağınızı siz keşfedeceksiniz. Bunlar yalnızca yararlanıldığı zaman değerlidir. Bunlar üzüntü, bencillik ve korku yaratabilir ancak düzgün bir şekilde kullanıldığında sizi cesaret, sevgi ve nitelikli mutluluğa ulaştırır. Bunların hepsini

80denemeden, gücünüzü bilemezsiniz.

Korkaklık, nihayet, yakışıksız ve onursuz bir biçimde deneyimden kaçıştır, değil mi? - ve ençok da korkulan ancak henüz yaşanmamış bir deneyimden kaçış. Dişçi matkabı beklenti olarak bir işkence aletidir ancak biz onun tedavi edici acısını dayanılmaz bulmayız. Bu düzelten bir acıdır. Sevdiğimiz birinin ölümünün neticede bizim yaşayabileceğimiz en büyük acı olduğunu düşünüyorum. Ancak bu gerçekleştiğinde, biz çoğunlukla hayatta kalmayı başarırız. Sonrasında yaşam parlaklığının bir bölümünü sonsuza kadar yitirebilir - engellenmesi mümkün olsa kimse bu deneyimi yaşamak istemez ama her şeye rağmen bu çoğumuzun başına gelecektir. Ve bunun bile, ince çelik gibi, bir iç çekirdek oluşturduğunu keşfedebiliriz. Bence bu gücün keşfi çok önemlidir.

Sizin güce ihtiyacınız olacak - bu sadece 1866, 1766, 1666 yılları yerine 1966 yılında mezun olduğunuz için değil. Size hep zamanımızın ne kadar zor ve yorucu bir dönem olduğu, ne kadar tehlikeler ve belirsizliklerle dolu olduğu anlatılır. Kuşkusuz zor bir dönem, tehlikeli ve belirsizlikler var. Ama size bu konuda en ufak bir sempati duymuyorum. Güç ve çaba gerektiren pek çok dönem olmuştur - ve değer verdiğimiz pek çok şey böyle dönemlerin ürünüdür.

Ayrıca siz dünyanın bazı başka bölgelerinde olduğundan daha fazla sorun ve güçlükler yaşanabilecek bir zaman ve ülkede doğdunuz ve mezun oldunuz. Bu iyi talihinizden dolayı sizi tebrik ediyorum. Yapacak o kadar çok işiniz, karşılaşacağınız o kadar çok güçlük var ki, hiçbir zaman üstlenmek için bir dava ya da vermek için bir hizmet aramayacaksınız. Onlar işte burada, karşınızda durup size bakıyorlar.

Bizim dönemimiz, eğer başka dönemlerden daha kötüyse, bunun nedeni, sızlanmaya saygı duymayı, ona onurlu davranmayı seçtiği içindir diyebilirim. Sızlanmanın, kendine acıyarak burun çekmenin hiçbir erdemli yanı yoktur. Hepimiz çevremizde bunu görüyoruz - insan ırkından farklı görünen kirli sakallı ve blue-jeanli, kişisel başarısızlıklara mazeret olarak azınlık kimliğini göstermekte ısrar, anti-sosyal davranışlara bir çeşit hastalıkmış gibi davranma.

Kendine acıma ve sızlanma, bir inanca dayanan ve eylemi reddetmeyen alçakgönüllülük gibi değildir. Sızlanmanın sonu yoktur, kendini haklı çıkarmak dışında bir amacı yoktur, olumlu davranmamak için bir

bahanedir. Benliğin saygınlığını ortadan kaldırır. Gerçekten, eğer sızlanmaktan kaçınabilirseniz, bu dönemde ve bu yerde doğduğunuz, mezun olduğunuz, yaşadığınız, sevdiğiniz, ve çalıştığınız için muhtemelen şanslısınız. Çünkü diğerlerinin pekçoğunun olduğundan daha zor olmasa da en azından yeterince zor. Karşıtlıklara ihtyacımız var - hastalık ve sağlık, üzüntü ve mutluluk, kayıp ve kazanç, zorbalık ve özgürlük, ölüm ve yaşam.

Biz Zaman içinde yaşıyoruz ve modern İngiliz şairi W.R. Rodgers'ın dediği gibi:

"Zaman ve gelgit... bir mekik, bir aşinalık, iki nokta arasında devamlı bir kamyon ve trafik (ki orada ışık sonsuza değin sarıdır), bir varış ve ayrılışın kaybolması ve bulunmasıdır.

Durağan olmak, hiçbir varış noktasının bulunmaması, varlığın hiçbir alış-verişinin olmaması, hiçbir güven sistolünün ve kuşku diyastolünün olmaması ölümdür, öğleden sonra ölüm..."

"Bu sonsuz öğleden sonra, bu gelgitsiz uyuşukluk, bu sonsuz öğleden sonra kadar düz zaman uzantısı, bu gelgitsiz uyuşukluk, bu bir kız kardeşin öpücüğü kadar düz zaman uzantısı, ortaçağ keşişlerini öyle çok üzdü ve buna kumaşın günahı... dediler. Değişkenliğin (değişimin) olmadığı bir dünya beklentisi, onları enerji ve umuttan yoksun bıraktı. Keşke zaman bu kayıtsızlığı yok etmek için yoldan hızlıca, sol-sağ, rap-rap, ileri-geri yürüyerek gelseydi."

"Ulaşacak ya da uzak durulacak hiçbir şeyimiz olmadığında zaman nasıl da duruyor."

Sizin için doğru olan bir zaman ve mekândasınız ve ben sizin için gerekli olan hediyeleri diledim - ki bunları siz her durumda alacaksınız, ben dilemesem de: sadece dengesiz ve yararsız "keyifli" bir hayat değil, gerekli ölçülerde hayal kırıklığı, üzüntü ve acı - ulaşılacak ve uzak durulacak bazı şeyler. Burada ne kadar çok eylem gerektiğine lütfen dikkat edin, yararlanma, yapma ve seçim. Bazı olayların olmasını engelleyemeyiz - örneğin insan istemeden hastalanabilir, işini kaybedebilir, inancını kaybedebilir - ama yine de bu olaylardan ne şekilde yararlanacağımızı bir ölçüde belirleyebiliriz. Ve bu seçim olasılığı beraberinde sorumluluk getirir.

Güç ve sorumluluk. Kişi Kayıp Cennet'te, Milton'un "şanslı düşüş" paradoksunda yaşadığı zorluğu hisseder. Adem söz dinlemedi ve elmayı yiyerek günah işledi, hatırlarsınız, ve Cennet'ten kovuldu ve o günden beri bildiğimiz çalışma ve cefaya mahkum edildi. Ve yine de, yeni durumda, seçim olasılığı nedeniyle, daha iyi bir şey mümkün kılındı, Cennet Krallığı'na nihai katılım. Shakespeare'in Romeo ve Juliet'inde Frier Lawrence bize büyük cennet ve cehennem meselesinde olduğu kadar küçük şeylerde de insanın ölümcül incinmelerine ya da mucizevi kazançlarına dönüşebilecek karşıtlıklar olduğunu hatırlatır:

"Şu minik çiçeğin taze filizlerinde
Zehir de var, iyileştiren özler de:
Koklanırsa, dinçlik verir her yerine insanın
Tadılırsa, öldürür tüm duyuları, durdurur yüreği.
İnsanın içinde de, otlarda olduğu gibi,
Karargah kurmuştur birbirine düşman iki kral;
Biri erdem, öteki gemsiz istem,
İçlerinden kötüsü egemen oldu mu bir kez
Kurt kemirip çürütür tez elden o bitkiyi."
(Çeviri: Özdemir Nutku)

Demek oluyor ki, uygun bir şekilde kullanılan ot bir ilaçtır, yanlış kullanılırsa bir zehir. (iyot içmeyiz) İnsan deneyimleri de zehirlemek ya da tedavi etmek, kurtarmak, kutsamak için kullanılabilir.

Hem Milton hem de Shakespeare bir lütuf duygusunu - yani Tanrı bilgisini - yanılmaz bir rehber olarak kabul ettiler. Büyük ölçüde laik bir çağda artık o kadar kesin bir rehberimiz olmayabilir. Ancak şu da bir gerçek ki bu lütuf duygusu insanı yorucu ahlak mücadelesinden koruyamamıştır. Geçmişin edebiyatında çoğunlukla karşılaştığımız, savaş halinde, bazen mağlup olmuş bir ruhtur. İnancın yeniden etkin kılınmasının tüm mücadeleleri ve kafa karışıklıklarını sona erdireceği ve bizi sakin ve durağan bir varoluşa sokacağı bana tehlikeli bir modern kurgu gibi geliyor. Geçmişte bu böyle olmadı - ve zaten biz durağan bir varoluş istemiyoruz. Biz tümüyle başıboş bırakılmış değiliz. Hâlâ çoğumuzun doğru davranış biçiminin ne olduğu hususunda ortak bir fikri var. Nasıl seçeceğimizi bilmediğimizden ya da sorumluluk almaktan kaçındığımızdan olabilir mi? Biz bahaneyi, akla uygun hale getirmeyi, kabahate yer değiştirmeyi mükemmelleştirdik. Bahane bulmak ve kadere ağlayıp doğduğumuz çağın yasını tutmak daha kolay geliyor.

Acının çeşitli yararları vardır, kuşkunun da. Hayal kırıklıkları ve kayıplar da öyledir. Bunlar dikkate alınması gereken rahatsızlıkları gösterir, cesaret konusunda eğitir, sağlığın gerçek anlamını öğretir, yargılarımızın yanlışlığını gösterir, ne kadar yük taşıyabileceğimizin sınırsız boyutunu ölçer. Ben sağlık, mutluluk ve sakin bir hayatın insana çok az hareket sağladığına inanıyorum: ruh hantallaşır ve güçsüzleşir. Denendiğinde sızlanır ve bağırır. Gücünü ya da ne büyüklükte bir baskıya dayanabileceğini keşfetme fırsatı hiç olmamıştır.

Ben sizin gücünüzü keşfetmenizi ve seçim yapmanın sorumluluğunu anlamanızı istiyorum. Sizin o gücü ve o sorumluluğu kullandığınızı görmek isterim. Çünkü eğer karşıtlıkların gerekliliğini hatırlayacak olursanız, asla umutsuzluğa kapılamazsınız; ama aynı zamanda gücün ve sorumluluğun sadece eylemle, uygulamayla sürdürülebileceğini bileceksiniz. Sürekli olarak ulaşmaya ve uzak durmaya (karşı durmaya) çalışacaksınız.

Özgürlüğe ulaşırken, yerli ya da yabancı olsun, baskılara karşı duracaksınız. Adalete ulaşırken, dostlarınıza ya da hasımla- rınıza karşı yapılmış olsun, adaletsizliğe karşı duracaksınız.

Göreceksiniz ki asla sonucu alkışlayıp vasıtayı beğenmezlik edemezsiniz, çünkü vasıta, eylemdir. Devamlı bir kamyon ve trafik, bizi esas ilgilendirmesi gereken uygulamadır - ve ahlaki varlık burada yaşar.

Eğitiminiz bu uygulamada ve seçimde size yardımcı olmalıdır ve kararlarınız ile davranışlarınız, okulunuzun size verdiklerinin test edilmesi olacaktır, gerçi tek başına okulunuzun değil. Yine de sizin başarısızlığınız bizim başarısızlığımız olacaktır. Hayatınızı, bir eğitim olmadan olabileceğinden daha iyi bir duruma getirmeyen bir eğitim için hiçbir geçerli mazeret yoktur. Şimdi siz doğanın ve insanoğlunun dünyası hakkında bazı bilgilere sahipsiniz, açıkça ve dikkatlice düşünmek hususunda eğitildiniz, medeniyetimizin dayandığı tüm değerler sistemi ile defalarca yüzyüze geldiniz. Bütün bunlar kararlarınızı vermenizde ve deneyimlerinizden yararlanmanızda size yardımcı olmalıdır.

Ben, çok kısmi tanıklık etmiş birisi olarak, sorumluluk alma ve güçlükleri kullanmanın duygusal ve ahlaki uygulamasında size özellikle hümanist çalışmalarınızın yardımcı olabileceğini düşünüyorum. Eğer Kral Lear ile gerçekten acı çektiyseniz, sizin katlandığınız acı olmayacak fakat

merhamete dönüşecektir. Eğer Ibsen'in aklı başındalığını, Moliere'in güçlü kahkahalarını ve her ikisinin dürüstlüğünü farkediyorsanız, sahtekarlığı ve ikiyüzlülüğü kolayca kabul etmeyecek, kendinize dürüst olmak dışında bir yol bulamayacaksınız. Milton'dan bir alıntı, söylediklerimi özetleyebilir:

"Tek başına isyankar
Kalabalığa karşı cesurca karşı koydun, onların silahlarına sözlerinle
Karşılık verdin, gerçeğin kanıtlanması için evrensel iftiralara
Karşı durdun ki şiddete maruz kalmaktan daha kötü bu;
Bundan fazlasını da yapamazdın —
Dünyalar seni yoldan çıkmış gibi gördüler ama sen
Tanrının önünde kendini kanıtladın."
(Çeviri: Enver Günsel)

Gerçi Milton'la birlikte söylemek cüretkârlık olsa da (en azından Milton'ın dizelerinden ve fikirlerinden esinlenerek yazıldı) bir şiirimle devam edeyim:

Keskin çizgilerdeki melekler kümelendiğinde
İsyan klasik tanımını buldu, ve
İhanet te. Kalmak ya da düşmek.. bağlılık,
eşit iyilikteki kavramlara
Tam eylemsizlikten yana olmayı seçen melekler olmalıydı,
hakları adaletsiz şekilde paylaşan
ve meteor düşüşünü durdurmak için
sorumluluk alan bazı asiler
Fakat çoğu titizlikle denenmiş
İki karar, soğukkanlı bir umutsuzlukla, önlenemeyen sonuçları
ve beraberindeki bütün acıları kabul ya da mutluluk
Neticede kişinin kendi görüşleri vardır
ve bunları kişisel bilincinin gri hücrelerinde
hapsetmek gibi ahlaki bir hakkı olamaz,
Harekete geçmemek ve söylememek.
Sizden çok şey istiyorum, ahlaki açıdan yorucu ve sorumluluk almanız gereken bir yaşam. Bunu istemeye cüret ediyorum çünkü bunu başarabileceğinizi düşünüyorum. Allah yardımcınız olsun...

VIRGINIA GAIL CANFIELD

Mezuniyet Günü - Mayıs 1966

ÜNİVERSİTE YARIŞI

Lise son sınıfta ablamla

Lise son sınıfa geldiğimde beni en çok düşündüren şey bir sonraki yıl kendime nasıl bir yol çizeceğim olmuştu. O yıl ablam Robert Kolej (bugünkü Boğaziçi Üniversitesi) Kimya Mühendisliği Bölümü'nü kazanmış ve okul birincisi olması nedeniyle de yatılı burslu olarak üniversite eğitimine başlamıştı. Benim aklımda ise birbiriyle ilgisi olmayan birkaç meslek vardı. Tabi bunları düşünmemde büyüklerimin etkisi yadsınamazdı.

Babam hukuk fakültesine gitmemi çok istiyordu. Ona göre hukuk eğitimi her şeyden önce insanın kendi haklarını savunabilmesi için gerekliydi. Emekli olduktan sonra kendisi avukatlık yapmayı düşündüğünden sanırım beni yetiştirmek ve birlikte avukatlık yapmak fikri de ona cazip geliyordu.

Anneannem bir hanım için eczacılığın ideal meslek olduğunu, evlendiğimde hem işi hem evliliği bir arada yürütmemin çok kolay olacağını söylüyordu. İktisatçı olan Melih dayım Robert Kolej'in iş idaresi bölümünün geleceğinin çok parlak olduğunu, Hakim Emin Bey amca dil bildiğim için gazetecilik mesleğini seçersem meslektaşlarım arasında öne çıkma şansımın büyük olduğunu söylüyorlardı. Anneciğim ise nasılsa ablamı kendi ideali olan kimya mühendisliğine gitmeye ikna ettiği için emelini gerçekleştirmiş olmanın huzuru içinde sessizliğini koruyordu.

Bütün bunların yanı sıra ben, ODTÜ mimarlık fakültesini düşünüyordum. Okulun teknik üniversite olması benim gibi bir edebiyat mezununun kulağına çok hoş geliyordu. Ayrıca mimarlık mesleğini, tasarıma, bir anlamda yaratıcılığa dayandığı için kendimi iyi ifade edebileceğim bir meslek olarak görüyordum.

O yıllarda ODTÜ ve Robert Kolej sınavları ayrı, diğer üniversitelerin sınavları ise tek bir sınav halinde merkezi olarak yapılıyordu. O nedenle üç sınav için de ayrı ayrı başvuru yapmam gerekiyordu.

İlk sınav Robert Kolej sınavıydı ve sınav İstanbul'da yapılıyordu. İstanbul'da anneannemlerde kalacak, sınava aynı okulda öğrenci olan ablamla birlikte gidecektim. Bu beni çok rahatlatıyordu. Nitekim sınav sabahı anneanneciğimin dualarıyla uğurlandık, ablam yolu ve okulu çok iyi bildiği için rahat bir şekilde kendimi sınav salonunda buldum. Bu rahatlık içinde yapabileceğim her şeyi yaptım. Sınavdan sonra ablamla birlikte hemen Beypazarı'na döndük.

Kalan iki sınava Ankara'da girecektim. Halamlar o zaman daha Ankara'ya taşınmamışlardı ve ben bu sınavlara nasıl gireceğim diye kara kara düşünüyordum. Ama babam halamın bu işi en iyi şekilde halledeceğinden çok emin olmalı ki Ankara'da nerede kalacağımı ya da sınava nasıl gideceğimi falan pek dert etmiyordu. Sadece halama telefon etmiş ve benim Ankara'da sınavlara gireceğimi, sınavlarımın tarih, saat ve yerlerini söylemiş, bu duruma çözüm bulmasını istemişti, o kadar.

Nitekim benim fedakar, abisinin bir dediğini iki etmeyen canım halacığım ne yapmış etmiş, (ki o günlerde kendisinin çok önceden planlanmış bir programı varmış) her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünmüş, hem kalacağımız yeri hem de sınavlara bizi götürecek refakatçimizi ayarlamıştı. Ablamla birlikte Ankara'ya giderek enişte min ağabeyi İhsan Abi'lerin evinde kalacaktık. Sınavların yapılacağı sabah enişte min dayısının torunu İbrahim abi gelip bizi sınava götürecekti. Ve her şey planlandığı gibi oldu ve ben evimdekini aratmayacak kadar huzurlu bir ortam içinde sınavlara girdim.

Burada bize o günlerde kucak açan bu güzel insanlardan biraz bahsetmek istiyorum. İhsan Abi - aslında ona amca dememiz gerekiyordu ama herhalde herkes ona abi diyor diye biz de öyle diyorduk - diyebilirim ki benim hayatımda gördüğüm en nazik, en ince düşünceli erkekti, hani karıncayı incitmekten korkar derler ya aynen

öyle bir beyefendi. Bu davranışının yapmacık olmadığını, eşine, kızına, kısacası herkese karşı öyle davranmasından anlıyordunuz. Eşi Nurten yenge de güler yüzlü ve konuksever bir hanımdı. Bizi rahat ettirmek için ellerinden geleni yaptılar. İbrahim abi ise heyecanlanmayalım diye vaktinden önce bizi almaya geliyor, yabancısı olduğumuz Ankara'yı tanıtmak, belki biraz da heyecanımızı yatıştırmak için, geçtiğimiz yerler ve çevremizdeki binalar hakkında bize sürekli bir şeyler anlatıyordu.

Sınavlar bitip Beypazarı'na döndükten sonra heyecanlı bir bekleyiş başladı. Bana yıllar kadar uzun gelen bu bekleyişin sonunda önce Robert Kolej'in sınav sonuçları belli oldu. Okuldan gelen mektup İş İdaresi (business administration) bölümünü kazandığımı, fazla gecikmeden kararımı vermem gerektiğini, zira sırada girmek için bekleyen çok sayıda öğrenci olduğunu bildiriyordu. Çok rahatlamıştım, çünkü artık açıkta kalmayacağım kesinleşmişti.

Sonra sırasıyla ODTÜ ve merkezi sistem sınav sonuçları belli oldu. ODTÜ Mimarlık Fakültesini, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni (o yıllardaki adıyla Gazetecilik Enstitüsü) kazanmıştım. Kafam karmakarışıktı, mesleğime karar vermem gerekiyordu ve yine herkes farklı şeyler söylüyor, kafam iyice karışıyordu.

Tabi bu arada hayallerim de sınır tanımıyordu. Gözümü kapattığımda kendimi kâh aydıngerler üzerine projeler çizerken görüyor, kâh siyah cübbemle, görkemli bir mahkeme salonunda, hakimin önünde ateşli bir savunma yaparken görüyordum. Bazen büyük bir şirketin üst düzey yöneticisi oluyor, sağa sola emirler yağdırıyor, bazen de omzumda kameram, elimde not defterim haber peşinde koşuşturup duruyordum.

Hayal kurmak çok güzeldi ama artık yaz tatili bitiyordu ve benim bu hayallere bir son verip karar vermem gerekiyordu. Yeterince düşünmüş, tartmış ve ODTÜ'nün ağır bastığı kanısına varmıştım. Evet, ben ODTÜ'ye gidecek ve mimar olacaktım.

Bu kararla işin en zor kısmı bitmiş, sıra kayıt yaptırmaya gelmişti. Babacığımla Ankara'ya, ODTÜ'ye gidip önce kaydımı yaptırdık. Okul şehrin dışında, ağaçlıklı kocaman bir arazinin içinde modern binaları olan bir kampüstü. ÜAKL'yle kıyaslandığında çok büyüktü. Hiçbir yeri, hiç kimseyi tanımıyor, ona buna sorarak yolumuzu bulmaya çalışıyorduk. Bu şaşkınlık ve koşuşturmaca arasında rahmetli babacığımın bana:

"Yeni bir yere gittiğimde oranın acemisi olmak bana büyük zevk verir, daha sonra buraları avucunun içi gibi bileceksin, o kadar tadı kalmayacak, bu acemiliğin tadını çıkarmaya bak" dediğini hatırlıyorum.

Okula kaydımı yaptırdıktan sonra yurtları sorduğumuzda, kampüsteki yurt binalarının daha yapılmadığını, kız öğrenci yurdunun şimdilik Kavaklıdere'de, Bülten Sokak'taki bir apartmanda olduğunu söylediler. Vakit kaybetmeden babamla beraber doğruca şehre indik ve yine sora sora Bülten Sokak'taki yurt binasını bulduk.

Yurt binası, dışarıdan bakıldığında çevresindeki ayrık nizam konutlardan pek te ayırt edilemeyen 5 katlı sıradan bir apartmandı. Binaya girince hemen müdire hanımı bulduk. Müdire hanım bize bir iki yıla kadar kampüsteki yurt binalarının tamamlanacağını ve oraya taşınacağımızı söyledikten sonra mevcut yurt hakkında genel bilgiler verdi. Birinci sınıfta olduğum için beni 12 kişilik odaya vereceğini de belirttikten sonra birlikte 2. kata, benim kalacağım odaya çıktık.

Odam apartmanın Bülten Sokağa bakan tarafındaydı. Aslında normal olarak dairenin salonu olarak planlanmış olan mekân yatakhane olarak düzenlenmişti. Salon dolaplarla ortadan ikiye bölünmüş, dolapların her iki tarafına üçer sıra ranza yerleştirilmişti. Her katta bu şekilde düzenlenmiş iki adet yatakhane, iki adet banyo, iki adet WC bulunuyordu. Çalışma salonları birinci kattaydı. Zemin katta ise müdüriyet odası ile küçük bir kantin bulunuyordu.

Daha okulun açılmasına birkaç hafta olduğu için yatakların çoğunun sahibi yoktu. Ben ışığa yakın ve havadar olur diye düşünerek hemen pencere kenarındaki bir ranzayı, kullanması kolay olur diye de ranzanın alt yatağını seçtim.

Yurda kayıt işlemlerimiz de bitince çakıra binerek babacığımla birlikte güle söyleye Beypazarı'na döndük. Çok heyecanlıydım, yakında yepyeni bir hayat başlıyordu benim için..

ODTÜ'YE MERHABA

Birinci sınıftayken bahçede Nazan ve Filiz'le

Nihayet okulun açılma zamanı gelmişti. Bizimkiler hafta sonunda beni Ankara'ya getirip yurda yerleştirdiler. Yatakhane kalabalıklaşmış, yurdun dört bir yanından gelen kız öğrenciler Bülten Sokak'taki yurdu doldurmuştuk. Galiba içlerinde evine en yakın olan bendim. Bu defaki gurbetim 100 km. lik bir mesafeydi ve hafta sonları evime gidip dönmem hiç mesele değildi. Onun için bir burukluk hissetmiyor, sadece yeni bir yaşama başlamanın heyecanını duyuyordum içimde.

Yeni ve kalabalık bir ortama girdiğinizde önce sizin için herkes aynıdır ancak bir süre sonra, elektrik diyorlar ya şimdilerde, biz de öyle diyelim, elektrik alıp vermeye başlarsınız ve bazıları size kardeş kadar yakınlaşır, bazıları ise o kadar nötr kalır ki bir süre sonra onların ismi bile kalmaz hafızanızda.

Bülten Sokak'taki yurtta da öyle oldu. Hayatımda yer eden en yakın arkadaşlarımdan birini, ona kardeşim desem abartmış olmam, orada tanıdım. Zeynep, Ödemiş'liydi. İzmir Amerikan Kız Koleji'ni bitirmiş, Sosyoloji Bölümü'nü kazanmıştı. Fakültelerimiz ayrıydı ancak ODTÜ deki yıllarım süresince yaşamımı en fazla paylaştığım, birlikte olmaktan en çok keyif aldığım arkadaşım o oldu. Hatta bazen bizi kardeş sananlar bile oluyordu.

Zeynep'le kısa sürede kaynaşıp yine şimdilerde moda olan deyimiyle "kanka" olunca, yurda alışmamız da hiç zor olmadı. Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde küçük bir lokanta keşfetmiştik. Güzel ev yemekleri yapıyordu, akşam yemeklerimizi orada yiyorduk. Yine aynı cadde üzerinde Flamingo Pastanesi vardı, arada oraya uğrayıp bir şeyler atıştırıyor, bazen de paket yaptırıp yatakhaneye getiriyorduk.

Burada Flamingo Pastanesi'nde şahit olduğumuz fıkra gibi bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Bölgede Amerikalılara ait iş yerleri olduğundan Tunalı Hilmi Caddesi üzerinde yaşayan pek çok Amerikalı aile vardı. Bir gün biz pastanedeyken Amerikalı genç bir karı koca geldi pastaneye. Adam tezgahtaki gence bir çörek tepsisini göstererek ingilizce "bunun adı ne?" diye sordu. Tezgahtar sıkılarak "fazla anlamam" deyince adam hiç istifini bozmadan"bana yarım kilo fazla anlamam" dedi. Zeynep'le önce birbirimize baktık, ardından da güldüğümüzü belli etmemek için kendimizi dışarı zor attık.

Bülten Sokağın civarında politikacı, bürokrat, sanatçı pek çok ünlü yaşadığından her an bir ünlüye rastlamak olasıydı. İlk gördüğümüz ünlünün merhum Necdet Tokatlıoğlu olduğunu hatırlıyorum. Sokağın başındaki eczanede onu gördüğümüzde önce gözlerimize inanamamış, daha sonra eczanenin önünden geçerken hep orada mı değil mi diye bakmadan geçememiştik.

Albümlerimde Bülten Sokak'taki yurdu gösteren bir fotoğraf var mı diye çok aradım ama ne yazık ki bulamadım. Bu yıl Ankara'ya gittiğimde belki yurdu bulur da bir fotoğrafını çekerim diye Bülten Sokağa gittim, ama bizim binamızı bulamadım, bizim yurt binası yıkılmış, yerine bambaşka bir bina yapılmış diye düşünmüş, üzülmüştüm.

Ancak sitemdeki anılarımı okuyan meslekdaşım sevgili Nevin Apaydın bana bir mesajla binanın yıkılmadığını, bugün gene eğitim amacıyla kullanıldığını, **Cin Ali Müzesi** olarak hazırlandığını bildirdi ve binaya ilişkin fotoğraflar gönderdi. Eski yurt binamızın böyle güzel düzenlenerek eğitim amacıyla kullanılmasından çok mutlu oldum, kendisine bir kez de buradan çok teşekkür ediyor, değerli eğitim çalışmalarında kolaylıklar diliyorum.

Mimarlık Fakültesi binası

Şimdi biraz da okuldaki ilk günümden bahsetmek istiyorum. Okulun açıldığı gün, yatakhane arkadaşlarımla birlikte Meclis'in önüne kadar yürüyerek servis otobüslerine bindik. Mimarlık Fakültesi ilk durak olduğundan otobüsten önce ben indim. Projesi bir yarışma sonucunda seçilen binanın ilk görüşte beni çok etkilediğini hatırlıyorum. O zamana kadar gördüğüm binalara hiç benzemiyordu. İçine girdiğimde hayranlığım daha da arttı. Sora sora birinci sınıfların ders yapacağı yeri buldum.

Bu adına 'stüdyo' denilen kocaman bir salondu ve bir tarafı bahçeye diğer tarafı da avluya bakan bir koridora açılıyordu. Yere kadar inen cam pencereleri vardı ve yüksek tavanı ızgara biçiminde karelenmişti. Duvarları badanasızdı (çıplak beton) ve beton üzerinde ahşap kalıpların budak izleri görülüyordu. Ben merak ve beğeni ile çevremi izlerken içeriye bir grup genç girdi. Davranışlarından hoca oldukları anlaşılıyordu ama ne kadar da gençtiler. Hemen toparlandık ve dikkat kesildik.

İçlerinden en iri yapılı ve gür kıvırcık saçlı olanı önce bize hoş geldiniz dedikten sonra çok zor bir okula geldiğimizi, artık uykuyu falan unutmamız gerektiğini, çok çalışmamız gerektiğini aksi takdirde gözümüzün yaşına bakmayacaklarını, zaten büyük bir ihtimalle birinci sınıfta epey fire vereceğimizi söyledi.Bir diğeri ise hocalarımıza karşı çok saygılı olmamız gerektiğini, en ufak bir saygısızlığımızın hoş görülmeyeceğini, canımızın fena yanacağını falan söyleyince hepimiz biraz şaşkın, biraz pişman birbirimize bakmaya başladık. Bazı arkadaşlarımız korka korka bir iki sormaya çalıştı, aldıkları cevaplar moralimizi biraz daha bozdu. Tam o sırada kapı açıldı ve içeriye ak saçlı, görünüşünden yabancı olduğu anlaşılan yaşlı bir bey girdi. Bizim

hocalar saygı ile ayağa kalkarak ona doğru yöneldiler ve gülerek "öğrenciler sizindir" diye stüdyoyu terk ettiler. Hocamız (Prof. Fritz Janeba) onları gülümseyerek uğurladı ve ardından bize dönerek onların 4. sınıf talebesi olduklarını ve bunun her ders yılı başında yeni gelen öğrencilere yapılan bir şaka olduğunu söyledi. Böylece hepimiz rahat bir nefes aldık.

Nazan ve Filizle stüdyoda

Prof. Janeba bize mimarlığın her şeyden önce bir sabır işi olduğunu söyledi. Ayrıca ellerimizin temizliğinin çok önemli olduğunu, stüdyonun bir köşesinde bulunan lavaboda ellerimizi sık sık yıkamamız gerektiğini ekledi. Sonra hepimizden kocaman birer kağıt (Schoeller) çıkarmamızı ve üzerini kurşun kalemle hiç boş yeri kalmayacak biçimde küçük spiraller yaparak (doodling diyordu buna) doldurmamızı istedi. Öyle kocaman kocaman karalamak, işin kolayına kaçmak yoktu. Belli ki sabrımızı ölçüyordu. İçimden galiba sen papazı buldun Semiramis dedim ve yaklaşık iki buçuk saat kadar, mümkün olduğu kadar küçük spirallar çizerek, kağıdı doldurmayı başardım ve hocaya teslim ettim. Hatırladığım kadarıyla bundan not almadık ama bu mesleği yapacaksak sabırlı olmamız gerektiği beynimize kazınmıştı.

İlk iki sene Bülten Sokak'taki yurtla kampüs arasında gidip gelerek, okuldayken sabahları diğer dersleri, öğleden sonraları da stüdyoda mimari tasarım derslerini görerek geçti. Mimari projelerimiz son ana kadar değişebildiğinden çizim aşaması hep son günlere kalıyordu. Bu nedenle proje teslim zamanlarında stüdyolarda sabahlayarak projelerimizi yetiştirmek zorunda kalıyorduk. Bir köşede kaynayan çaydanlığın tıngırtısı, o zamanın kocaman hantal kasetçalarlarından yayılan müziğe eşlik ediyor, bizi zinde tutuyordu. Ama bazen de dayanamıyor, bir iki saatliğine de olsa çizim masalarından birinin üzerine ya da bir sandalyeye kıvrılıyor, belirlediğimiz saatte sanki saat kurulmuş gibi gözümüzü açıyorduk. Gün ışırken bir köşede önceden hazır ettiğimiz nevale ile edilen kahvaltı uykusuz geçen bir gecenin bütün yorgunluğunu alıp götürüyordu üzerimizden.

Bu arada ufak tefek kazalar da olmuyor değildi hani. Tertemiz çizilmiş bir projenin üzerine son anda devrilen bir rapido mürekkebi ya da çay, hatalı çizilen bir çizginin jiletle kazınması sırasında kağıt üzerinde açılan minik bir delik gibi. Hele bu kazalardan biri var ki hem çok üzülmüş hem de sinirden olsa gerek çok gülmüştük. Çizim bittikten sonra kağıt üzerindeki kurşun kalem lekelerini temizlemek için ekmek içini kağıdın üzerine ufalayıp yayarak elimizle ileri geri kağıt üzerinde dolaştırıyorduk. Ekmek içi bütün kurşun kalem lekelerini temizliyor, pafta pırıl pırıl oluyordu. Gecenin geç bir vaktinde arkadaşlarımızdan biri çizimini bitirdiği bir paftayı bu yöntemle temizlemek için çantasından ekmeğini çıkarmış, acele acele içini kağıdın üzerine ufalarken ekmeğin bu iş için çantasına koyduğu ekmek değil de annesinin gece yesin diye hazırladığı yağlı ekmek olduğunu fark etmiş ancak bunu fark etmekte biraz geç kaldığı için bütün bir gece özenle çizdiği proje berbat olmuştu.

Yine stüdyoda Nazan'la

Ders yılı sonunda dersler bitmiş ama okul bitmemişti. Birinci sınıf stajını yapmak durumundaydık ve staj iki bölümden oluşuyordu. İlk bölümü yapı (construction) ikinci bölümü ise topografya stajıydı. Birinci bölümde fakültenin bahçesinde, kantinin önündeki boşlukta çeşitli tuğla duvar örgüleri yaptık. Stajın ikinci bölümünde ise mira kullanarak fakülte bahçesinin topografik haritasını yaptığımızı, sonra da kartonları keserek haritasını yaptığımız arazinin maketini yaptığımızı hatırlıyorum.

Birinci sınıfta yapı stajında Yalçın, Necdet, Eyüp ve Tosun'la duvar örüyoruz.

Birinci sınıfın staj günlerine ilişkin hafızamda yer eden iki olayı burada paylaşmak istiyorum: İlki şöyle: fakülte kantininin bahçeye bakan büyük camlarından biri kırılmış, uzun süre takılamadığından herkes bahçeye o camsız pencereden girip çıkmaya alışmıştı. Nihayet bir gün o cam takıldı ancak kısa bir süre sonra duyduk ki bizim fakültenin idare müdürü camın takıldığını unutup yine o pencereden dışarıya çıkmaya kalkışmış ve yara bere içinde hastaneye kaldırılmış. Tabi duyunca çok üzüldük ama bu kaza olmadan kısa bir süre önce müdürün müstahdemi çağırıp "Oğlum şu cama bir kağıt yapıştır. Şimdi salağın biri yine camı yok sanır, dalar cama, başına iş açar," dediğini duyunca da gülümsemeden edememiştik.

İkinci olay ise bana daha da ilginç gelmişti. Topoğrafya stajında gruplara ayrılmıştık. Her grup bahçenin bir bölümünün haritasını çıkarmaya çalışıyordu. Bizim grupta tek kız bendim, benden başka 5-6 erkek arkadaş daha vardı. Erkek arkadaşlarımızdan biri evliydi. Yaptığımız iş gereği konuşmamız gerekiyor ancak ben bu arkadaşa bir şey söylediğimde taş gibi duruyor, biraz kızarıyor sonra önüne bakıyordu. Bir, iki bu böyle sürüyor, aslında yaptığımda bir anormallik olmadığına inandığım için gerektiğinde ben yine ona bir şeyler söylemeye devam ediyordum. Bu arkadaş sonunda dayanamadı ve herkesin uzakta olduğu bir anı kollayarak bana şöyle bir açıklama yaptı:

Karısıyla birbirlerine, karşı cinsten kimseyle konuşmayacaklarına dair söz verdiklerini, onun için benim ona bir şey söylemem gerektiğinde bir erkek arkadaş vasıtasıyla iletmemi rica ettiğini, bunun bana şimdi saçma gelebileceğini ancak ileride evlendiğimde onun bu davranışını mutlaka anlayacağımı söyledi. Tabi bu konuşmadan sonra ben o arkadaşla muhatap olmamaya büyük özen gösterdim. Aradan yıllar geçti, ben evlendim, üzerinden yine yıllar geçti ama ben hâlâ onun bu davranışının nedenini anlayabilmiş değilim Üstelik bu arkadaşın Anadolu'nun ücra bir köşesindeki bir liseden değil de İstanbul'un ünlü bir Amerikan erkek lisesinden mezun olarak ODTÜ'ye gelmiş olması onun bu davranışını daha da anlaşılmaz kılıyor.

Hafta sonlarında ise genellikle Beypazarı'na gidiyordum. Canım anneciğim ben geliyorum diye en sevdiğim yemekleri hazırlıyor, bu yüzden babacığımın "Semo iyi ki geliyorsun, senin sayende böyle güzel yemekler yiyoruz" diye şaka yollu sitemlerine maruz kalıyordu. Annem bunları ciddiye alıyor, onlara ben yokken de güzel yemekler yaptığını onaylatmak için kardeşim Tomris' ten medet umuyordu. Tomrisciğim

ise hafta sonlarını iple çekiyor, beni rahat ettirmek için ne yapacağını şaşırıyor, işi kahvaltımı yatağıma getirmeye kadar vardırıyordu. Bu sıcak ilgiyi geride bırakıp pazar akşamı yurda dönmek biraz zor oluyorsa da bir hafta sonra yeniden ailemin yanına dönebileceğimi bilmek beni rahatlatıyordu.

GİLİNDİRE GÜNLERİ

Gilindire günlerinden bir mola anı

İkinci sınıfın sonunda yine dersler bitmiş ama okul bitmemişti. İki ay süre ile staj yapacaktık ancak bu kez okulda değil de uzaklarda, hem de bir ortaokul yapacaktık. Sınıf iki gruba ayrılmıştı, benim grubum Mersin'in Gülnar ilçesinin Gilindire nahiyesine gidecekti (yeni adıyla Aydıncık). Hepimizi bir sevinç ve telaş sarmıştı. Hem yaz tatilimizi bilmediğimiz bir sahil yöresinde geçirecek, hem de okul gibi yararlı bir işe katkıda bulunacaktık.

Feyyaz Erpi hocamızla inşaatta

Bir sabah erkenden, staj hocamız Prof. Dr. Feyyaz Erpi komutasında, (kendisini buradan saygı, sevgi ve rahmetle anıyorum) hocamızın asistanı, aşçılarımız ve 7 si kız olmak üzere yaklaşık 30 öğrenci otobüsle Gilindire'ye doğru yola koyulduk. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra gecenin bir vaktinde Gilindire'ye ulaştık. Vardığımızda karanlık iyice bastırmıştı. Otobüsten iner inmez bizi gören köylüler etrafımızı sardılar, uzun zamandır merakla bekliyor-larmış. Bizi biraz süzdükten sonra beğenmemiş olmalılar ki birinin diğerine "Bunlar adama okul mokul yapamaz arkadaş, yunsunlar yunsunlar gitsinler" dediğini duydum. Cevap vermedim çünkü cevap versem de bana inanmayacaklarından emindim.

Okulumuzun temel atma töreninden

Ranzalarımız ve mutfak levazımatı bizden önce kamyonlarla Gilindire'ye ulaşmış, okul yapılacak yerin hemen yakınında bulunan tek odalı eski taş bir yapı kız öğrenciler için hazırlanmıştı. Erkekler için ise derme çatma baraka-vari bir yatakhane yapılmıştı. Evimizin arkasında bir ark vardı ve arkın öte yanında üstü sazlarla kaplı bir gölgeliği altına upuzun bir yemek masası kurulmuştu. 2 ay süresince bu sofrada Yaşar Usta ile Ziya Usta'nın bize hazırladığı güzel yemekleri, ışığa koşup gelirken yolunu şaşırarak soluğu tabaklarımızda alan uçan haşerelerin refakatinde, afiyetle yedik. İlk günlerde tabağımıza bir şey düştüğünde tiksiniyor, yemeğimizi yarım bırakıp kalkıyorduk. Ancak birkaç gün sonra bu duruma alıştık, gayet sakin bir şekilde düşen haşereyi tabağın bir kenarına iteleyerek sanki hiçbir şey olmamış gibi afiyetle yemeye devam ediyorduk. İnsanoğlu nelere alışmıyor ki..

Vaktimiz sınırlıydı, kısa sürede işe girişmemiz gerekiyordu. Önce Gülnar Kaymakamı'nın da katıldığı bir merasimle okulumuzun temeli atıldı. Ardından karıncalar gibi çalışmaya koyulduk. Kız erkek demeden var gücümüzle çalışıyor, harç karıyor, el arabalarıyla taş taşıyor, duvar örüyorduk. Yorulunca dinlenmek için biraz mola veriyor, ardından yine kaldığımız yerden aynı hızla devam ediyorduk.

İnşaatta tam hız çalışırken

Gilindire'nin iklimi çoğumuzun o güne kadar görmediği derecede sıcaktı. Bize yöre halkının giydiği şalvarlardan yaptırmışlardı. Desenli basma kumaştan, son derece basit ama havadar giyeceklerdi bunlar. Birbirine iki yanından tutturulmuş iki dikdörtgen kumaşın üst kısmı kıvrılarak içine lastik geçirilmiş, altının ise ortası dikilerek iki yanında ayak girecek kadar iki açıklık bırakılmıştı. Kafalarımızda şapkalar olmasına rağmen hepimiz simsiyah olmuştuk. Gülünce dişlerimiz olduklarından çok daha beyaz görünüyordu. Benim kahverengi olan saçlarım güneşin etkisiyle

açılmış, adeta sarı olmuştu. Gündüzleri çok sıcak olan hava akşam üzeri saat beş gibi çıkan rüzgârla biraz olsun serinliyor, geceleri rahat nefes almamızı, uyuyabilmemizi sağlıyordu. Fırsat buldukça da sahile iniyor, yakınlardaki koylarda denize girip biraz serinliyorduk.

Denizden dönüyoruz

Evde kızlarla büyük bir uyum içindeydik. Herkes bu alışılmadık şartlarda birbirine anlayış gösteriyor, problem çıkarmamaya çalışıyordu. Ancak ara sıra ufak tefek tartışmalar da olmuyor değildi hani. Bir keresinde iki arkadaşımız biraz tartışmışlardı. Tartıştığı arkadaşımızın bigudileriyle saçını sarmış olan arkadaşımızın saçlarını adeta yolarcasına çıkarttığı bigudileri "al, senin bigudilerini de istemiyorum" diyerek yatağının üzerine fırlatışını hatırladıkça hâlâ gülümserim.

Böyle gülümseten anıların yanı sıra bizi üzen, endişelendiren bazı olaylar da yaşadık o eski taş evde. Bir keresinde arkadaşlarımızdan biri rahatsızlanmış, yatıyordu. Ben nasıl olduğunu sormak için ranzasının yanına yanaştığımda bana cevap vermeye çalışırken birdenbire kaskatı kesildi. Nasıl korktum anlatamam. Meğer bayılmış. Hayatımda o güne kadar hiç bayılan insan görmediğimden durumun olduğundan daha ciddi olduğunu sanmış, ne kadar üzülmüş ve endişelenmiştim, hatırladıkça hâlâ tüylerim ürperiyor.

Kızlarla evimizin kapısında

Bir keresinde de yemek esnasında biraz üşüdüğü için hırkasını almak için kaldığımız eve giden bir arkadaşımız odada kıvrılan bir yılan görmüş, çığlık çığlığa kendini dışarı atmıştı. Hepimiz çok korkmuş, köylülerin tavsiyesi üzerine karyolalarımızın ayaklarının etrafına kireç döktürmüş, böylece kendimizi korumaya almıştık.

Gilindire'yle ilgili anılarımın arasında bir de geride çok hoş bir seda bırakan ve hatırladıkça içimi ısıtan doğum günümde yaşadıklarım var. Burada o günden bahsetmemek o güzel güne katkıda bulunanlara büyük haksızlık olur kanısındayım. Onun için mutlaka anlatmalıyım.

Önce bizim ailede doğum günlerinin çok ayrı bir önemi olduğunu belirteyim. Bu nedenle doğum günümde ilk defa ailemden çok uzaklarda olacağım için kendimi biraz buruk hissediyordum. Doğum günümün sabahı her zamanki saatte kalktık, hazırlandık, kahvaltımızı ettikten sonra arkadaşlarla inşaata gidip çalışmaya başladık. Kimsenin benim doğum günüm olduğundan haberi yoktu sanki, ne bir kutlama, ne bir tatlı söz. Bu durum beni biraz duygulandırdı ama sonra baktım yapacak bir şey yok 'aman sen de, bu doğum günüm de böyle geçecekmiş, varsın geçsin' diyerek kendimi işime verdim. Akşama kadar da doğum günüm olduğunu aklıma getirmemeye çalıştım.

Akşam eve döndüğümüzde en yakın iki arkadaşımda bir telaş, bir acele, özenle giyindiler ikisi de. Tabi oranın şartlarına göre bir kumaş pantolon, üzerine de bir koton gömlek giymek özenli giyinmek oluyordu. Sonra baktım benim kıyafetlerimin arasından bana da giydirecek bir şeyler arıyorlar . Sonunda bir beyaz gömlek, lacivert bir pantolon ve kırmızı bir hırkayı seçerek benim de onları giymemi istediler. Bir gariplik olduğunu hissettim ama istediklerini de itiraz etmeden yerine getirdim. Ardından da üçümüz akşam yemeğine gitmek üzere kapıya çıktık.

Biz kapıdan çıkıp daha bir iki adım atmıştık ki müthiş bir alkış koptu. Hep bir ağızdan beni biraz öven, biraz da takılan bir şarkı söylemeye başladılar. Şarkı Semiramis diye başlıyor, dörtlüklerin son dizeleri 'doğum günün kutlu olsun' diye bitiyordu. Çok hoş bir şarkıydı. Sonradan öğrendim ki bu şarkının sözlerini bir gece önce biz evimize çekildikten sonra birlikte yazmışlar ve bu sözleri 'ela gözlü nazlı yari görem dedim göremedim' türküsünün müziğine uyarlamışlar.

Bir duygu seli içinde biz masaya doğru ilerlerken masada bizim için ayrılan yerin de özenle seçilerek hazırlandığını fark ettim. Masanın tam ortasında üç sandalyeyi boş bırakmışlar, ortadaki sandalyenin arkasını bir tahta parçasıyla yükseltmişler ve tahtanın üzerini bana doğum günü hediyesi olarak aldıkları nefis bir yün heybeyle kaplayarak taht havası vermişler. Hazırlanan sürprizler bununla da bitmiyordu. Aşçılarımız da, o akşam menüye ayrı bir özen göstermişler, üstüne üstelik benim doğum günümün şerefine o güne kadar hiç yapmadıkları bir şeyi yapmışlar, leziz bir tulumba tatlısı hazırlamışlardı.

Doğum günümde masada

Yemeğin sonlarına doğru ufukta iki jandarma göründü . Semiramis Tuncer kim diye sorarak yaklaştılar yanımıza. Ben ayağa kalkınca jandarmalardan biri 'sizi komutanım çağırıyor, karakola kadar bizimle geleceksiniz' dedi. Herkes çok şaşırdı ama ben ne olduğunu az çok tahmin etmiş, fazla telaşlanmamıştım. Onlara da telaşlanmamalarını söyledim ve iki arkadaşımla birlikte jandarmalar nezaretinde karakolun yolunu tuttuk. Jandarmalar yolda ser verip sır vermiyorlar, bütün ısrarlarımıza rağmen 'komutanımızdan öğrenirsiniz' diyorlardı. Onların bu ketum davranışı beni de biraz endişelendirmeye başlamıştı ki karakola vardık. Komutandan durumu öğrenince rahat bir nefes aldım.

Tahminim doğru çıkmıştı. Canım annem, sırf doğum günümde benim sesimi duyabilmek için, ne yapmış etmiş, santraldeki dostumuz Ayten ablaya Gilindire Karakolu'nun telefonunu buldurtmuş, o tatlı diliyle komutana durumu anlatmış, komutan da, sağ olsun, anlayış göstererek beni karakola çağırtmıştı. Ailemin fertlerinin seslerini de duyduktan sonra çok mutlu bir şekilde eve dönüp yattım, ne kadar şanslı olduğumu düşündüm ve Allah'a bana böyle bir aile ve böyle dostlar verdiği için bir kere daha şükrettim.

İki ayın sonunda, ufak tefek bazı eksiklikler dışında, okulu bitirerek hepimiz evlerimize döndük. Bizimkilerle kısa bir süre hasret giderdikten sonra ailecek İstanbul'a anneannemlerin yanına gittik ve okullar açılana kadar orada kaldık. İstanbul'a vardığımızda rahmetli anneanneciğimin kapıyı açıp ta beni öyle simsiyah görünce gösterdiği tepkiyi de unutamam. Önce hayretle yüzüme baktı, sonra 'ah marsık gibi olmuşsun, çok çirkin olmuşsun' diye hayıflandı, ardından da 'Allah aşkına sakın bir daha bu kadar yanma' diye ant verdi.

Biz Gilindire'den ayrılırken okulumuzun görünümü..

Yaptığımız bu okulla ilgili olarak sitemdeki anılarımı okuyan sevgili Zümrüt Hanım'dan aldığım bir mesaj beni çok duygulandırdı. Ortaokul olarak yaptığımız okulun sonraları lise olarak da kullanıldığını bildiren kadirşinas konuğumun mesajının bir bölümünü burada paylaşmak istiyorum:

"Şunu belirtmeliyim ki o lise binası yapılmamış olsaydı liseyi okutmak için kaç çocuk ilçe dışına okumaya gönderilirdi bilmiyorum. O lisede birçok öğrenci öğrenim gördü ve gayet de başarılıydık. Üniversitelere giderek çeşitli alanlarda eğitim aldık ve vatana millete faydalı olmaya çalışıyoruz. Burdan size ve arkadaşlarınıza teşekkür etmek istiyorum. Zor şartlarda böyle güzel bir işi başardığınız için."

ÖĞRENCİ OLAYLARI

Sınıf arkadaşımız Sinan Cemgil öğrencilere hitap ediyor

ODTÜ yıllarımın anıları, özellikle de öğrenci olayları ile ilgili bölümü, anılarımın yazmakta en çok zorlandığım bölümü oldu. Bu yüzden kafamı toparlayıp yaşadıklarımı kelimelere dökmem epey zaman aldı. Yaşamımın en renkli ve heyecanlı yılları olarak hatırladığım o yıllarda aynı zamanda çok büyük üzüntüler ve inanılmaz hayal kırıklıkları da yaşadım.

Hepimiz, belki de birçoğumuz demek daha doğru olur, bir yandan bize sunulan bu güzel imkanlardan yararlanmaktan mutlu olurken bir yandan da bizim kadar şanslı olmayanlar için üzüntü duyuyorduk. Ülkemizdeki yabancı üsleri bağımsızlığımıza ve güvenliğimize yönelen bir tehdit olarak görüyor, bunların kapatılması gerektiğini düşünüyorduk. Gençliğin verdiği heyecanla bütün bunları düzeltebileceğimize inanıyor, elimizden geleni yapmaya çabalıyorduk. Sanıyorduk ki bizim gücümüz buna yetecek, biz ister ve çabalarsak bütün bu haksızlık ve yanlışlıkların üstesinden gelebileceğiz.

Ne yazık ki bu düşünce ve çabalarımızın karşılığını büyük, telafisi mümkün olmayan kayıplarla ödemek zorunda kaldık.. Bu uğurda canını veren, yıllarca hapishanelerde yatıp işkence gören, okuldan atılıp tahsil hayatı son bulan, en hafifinden sene kaybeden arkadaşlarımız oldu. En çok içimi acıtan ise hayatını kaybeden ya da hüküm giyen arkadaşlarımızı ihbar edenlerin onların uğrunda savaş verdikleri insanlar olmasıydı.

Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan rektörle ağaç dikme bayramında

Hatırımda kalan ilk olay 1969 yılı başında rektör Kemal Kurdaş'ı ziyarete gelen ABD'nin Ankara büyükelçisi Kommer'in arabasının yakılması olayıdır. Öğrenciler büyükelçinin ülkemize geleceğini öğrenmiş, Vietnam'daki kötü sicili nedeniyle "Vietnam kasabı" lakabıyla anılan böyle bir kişinin gelişine tepki göstermek üzere büyükelçinin uçağının ineceği gün Esenboğa havaalanına giderek gelişini protesto etmiş, uçak askeri havaalanına inmek zorunda kalmıştı.

Ancak tüm bu tepkilere rağmen büyükelçi üniversiteyi ziyaret etmekte, rektör de onu kabul etmekte ısrarcı olunca, büyükelçinin aracı rektörlüğün önünde protesto için toplanan büyük bir kalabalığın arasından çıkan bir grup öğrenci tarafından ters çevrilerek yakılmıştı. Nitekim büyükelçi kısa bir süre sonra da ABD tarafından geri çekilmişti.

ABD büyükelçisi Komer'in otomobili rektörlük önünde yakılıyor

Hafızamda yer eden bir diğer önemli olay ise 1971 martında ODTÜ yurtlarına yapılan bir jandarma ve polis baskınıdır. O zamanlar, başlıkları nedeniyle "fruko" diye adlandırdığımız toplum polisinin de jandarmayla birlikte yurtlarda arama yapacağını öğrendik. ODTÜ kampüsü jandarma bölgesinde kaldığından polisin arama yapmasını kabul etmeyen öğrenciler buna karşı direnmek istedi. Sanırım bunun nedeni jandarmanın öğrencilere karşı daha anlayışlı davranması, toplum polisinin ise gerek öğrenci olaylarında gerekse karakollarda öğrencilere karşı çok acımasız olduğunun bilinmesiydi.

Yurtta kalan öğrenciler yurt binalarının ortasında kalan geniş alanda

toplanıp bir süre polisi protesto ettikten sonra dağılarak yurtlarına döndüler. Ancak öğrencilerin bir kısmı direnmekte ısrar ediyor, öğrencileri birlikte direnmek üzere 5. yurdun çatısına çağırıyorlardı. Çağıranların arasında benim bir sınıf arkadaşım da bulunuyordu.

Biz tam yurtlarımıza dönmüştük ki bir gürültü duyduk. Güvenlik kuvvetleri ateş etmeye başlamıştı. Odalarımızdan koridora fırladık. İlk gördüğüm şey karşımızdaki odadan çıkan bir kız öğrencinin başının 20-30 santim yukarısına bir merminin saplanması oldu. Daha sonra bunun M1 mermisi olduğunu söylediler. Dehşete düşmüştük. Korunaklı bir köşe bularak kendimizi korumaya aldık. Ateş ne kadar sürdü bilmiyorum ama bu süre bana aylar yıllar gibi geldi. Ateş kesildikten sonra merdivenlerden inerek öğrenci otobüsleriyle kampüsü terk ettik.

Baskın sonrasında futbol sahasında gözaltına alınan öğrenciler

Yanlış hatırlamıyorsam bu çatışmada bir öğrenci, bir er, bir de çalışan yaşamını yitirdi, bazı öğrenciler de yaralandı. Bu olaydan bir süre sonra direnmekte ısrarcı olan ve bunun için öğrencileri 5. Yurda çağıran arkadaşımın görevli olması nedeniyle bazı öğrenci olayı davalarından muaf tutulduğunu öğrendiğimde çok şaşırmış, büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştım.

Toplum polisi ile ilgili bir anımı da burada yazmadan geçemeyeceğim. O çatışma olayından sonra artık toplum polisi kampusa giriyor ve gösterilere müdahele ediyordu. O gün, sanırım Amerikan üslerinin kapatılması ile ilgili bir gösteri yapıyorduk, birden toplum polisleri ellerinde coplarıyla çevremizde belirdi ve biz can havliyle kaçmaya başladık. Polislerden biri de copuyla beni kovalıyordu. Çok yakınıma gelmiş, copunu havada sallıyor ama bana vurmamak için azami gayret gösteriyordu. Ben yorulup yavaşlayınca o da yavaşlıyor, hızlanınca hızlanıyor ama hiç vurmuyordu. Ben uzaklaşana kadar copunu havaya sallayıp durdu. İstese beni bir güzel döver, hatta gözaltına alabilirdi. Ama yapmadı. Hâlâ yaşıyor mudur bilmem, dilerim öyledir, ben o polisi unutamam, yüzü hâlâ bugünkü gibi aklımdadır, ne zaman aklıma gelse gülümser, bu örnek toplum polisi için dua ederim.

72 yılı martında yaşadığım bir olayı da anlatarak bu bölüme son vereyim. Önde gelen devrimci örgütlerden birinin başkanı benim sınıf arkadaşımdı. Birdenbire devrimci olarak ön plana çıkan bu arkadaşın devrimciliğine dair şüpheler vardı ve öğrencilerin arasına yerleştirilmiş bir istihbarat elemanı olabileceği yolunda söylentiler dolaşıyordu.

Bir gün akşam haberlerinde o arkadaşın da aralarında bulunduğu kalabalık bir grubun güvenlik güçlerinin yaptığı bir baskın sonucunda etkisiz hale getirildiğini duyduğumda çok üzülmüş, demek ki doğru değilmiş, onun günahını almışlar diye düşünmüştüm. Ertesi gün o arkadaşın ölmediğini, saklandığı yerden sapasağlam bir şekilde çıktığını duyunca doğrusu bayağı şaşırmıştım.

Arkadaşlarımla Devrim Stadyumundaki forumlardan birindeyiz

Bugün o günleri düşündüğümde içimi bir hüzün kaplar, ömürlerinin baharında kaybettiğimiz o değerli gençlerin, bugün yaşasalardı, ülkemize ne kadar faydalı olabileceklerini düşünür, hayıflanırım. Bizi sağcı ve solcu olarak ikiye böldüler ve birbirimize düşman edildik. Oysa bugün, öğrenciyken sinir olduğum karşıt gruba mensup kimi kişileri medyada izliyorum ve onların da bizim kadar bu vatanı sevdiğini, ülke meselelerinde bizimle benzer görüşleri paylaştıklarını görüyorum.

Aynı silahla hem sağcı hem de solcu öğrencilerin katledildiğini düşünürsek, görünmeyen gizli bir elin bu ülkenin gençleri üzerinden kirli bir oyun oynadığını, vatanını seven, geleceği için kaygı duyan ama bunu farklı şekilde ifade eden bu iki grup genci birbirine kırdırdığını düşünüyorum.

Keşke bu oyuna gelmeseydik, birbirimize düşman olmak yerine birbirimizi tanımaya, anlamaya çalışsak, farklılıklarımızı bir tarafa bırakarak temel meselelerde güçlerimizi birleştirerek haksızlıklara, vatanımıza yönelen tehditlere karşı birlikte mücadele edebilseydik. Dilerim bundan sonra gençlerimiz bizim düştüğümüz bu hataya düşmezler.

SONSÖZ

Önceki bölümlerde çocukluk, orta ve yüksek öğretim yıllarımdan bende yer eden anılarımı sizlerle paylaştım. Bu son bölümde ise üniversiteden mezun olduğum günden bugüne kadar olan süre içinde yaşadıklarımı özet olarak aktaracağım ve bu bölümün sonunda yaşamın bana öğrettiklerinden yola çıkarak 77 yaşındaki Semiramis'in 27 yaşındaki Semiramis'e vereceği öğütler ve "keşke"lerim yer alacak.

ÖZET

Üniversiteden mezun olduktan sonra İstanbul Belediyesi (bugünkü İBB) Planlama Müdürlüğü'nde çalışmaya başladım. Kentin imar planlarının yapıldığı bu müdürlükte Boğaziçi koruma imar planları da dahil olmak üzere çok çeşitli imar planlarının yapımında görev aldım. Bu müdürlükte 21 yıl çalıştıktan sonra 1995 yılında emekli oldum.

Belediyede çalıştığım süre zarfında, 1978 yılında, Hollanda Hükümetinin verdiği bir bursla "Hava fotoğraflarının şehir planlamasında kullanılması" ile ilgili 9 ay süren bir kursa katıldım. Bu kurs Ağustos ayında babacığımın ani kaybı üzerine yaşadığım derin acıya katlanabilmem için sanki Allah'ın bana bir lütfu gibiydi.

Hollanda'nın doğusundaki Enschede şehrinde dünyanın çeşitli

ülkelerinden gelen plancıların katıldığı bu kurs sayesinde mesleğimle ilgili yeni beceriler edinmenin yanı sıra pek çok değişik kültürle tanıştım, Avrupa'nın birçok ülkesini, Afrika'da Tunus'u görme imkânım oldu.

Tunus'ta, Afgan mimar arkadaşımla birlikte, hava fotoğraflarını kullanarak Sousse kentindeki ev tipleri ile ilgili bir çalışma yaptık ve bu çalışma kitap olarak basıldı.

1983 yılı sonunda, Boğaziçi imar planlarının yapımının tamamlanmasından sonra, "taltif görünümlü sürgün" olarak 4-5 ay kadar yeni kurulan Boğaziçi İmar Müdürlüğü'nde çalıştım ve 1984 belediye seçimlerinden sonra yeni yönetimin çağrısı üzerine tekrar müdürlüğüme döndüm.

1986 yılında bu kez Fulbright Komisyonu aracılığıyla kamuda çalışan meslek ortası plancılara verilen Humphrey Bursu'nu kazanarak 1 ders yılı süresince ABD'de, New York Hunter College, Şehir Planlama Bölümü'nde lisansüstü eğitimi ile New York Belediyesi Planlama Müdürlüğü'nde staj yaptım.

ABD'de bulunduğum süre içinde mesleki deneyimlerimin yanı sıra gerek ülke içerisindeki çeşitli kentleri, gerekse Kanada, Meksika gibi civar ülkeleri gezip görme, tanıma fırsatım oldu.

1989 yılı sonlarında belediyenin Yapı İşleri Müdürlüğü'nde çalışan inşaat mühendisi eşim Zeki Kanbak ile evlendim ve bu vesileyle yetişmiş bir erkek evlat sahibi oldum.

1995 yılında artık belediyede çalışmamızın ne belediyeye ne de kendimize bir faydası olmayacağına karar vererek oldukça erken sayılabilecek bir yaşta ve zamanda emekli olmaya karar verdik ve eşimle birlikte emekli olduk.

Aynı yıl mesleklerimizle ilgili olarak bir planlama ve inşaat şirketi kurduk. Bazı ihalelere katıldık ancak eşimin "ihale bedelinin çok altında teklif verdik, ihaleyi alırsak altından kalkabilecek miyiz?" diye endişelendiği ihaleleri bile alamayınca şirketi kapattık.

1997-1998 ders yılında A.Ç.E.V. ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin ortaklaşa yürüttükleri İ.Y.O.P. (İşlevsel Yetişkin Okuma - Yazma Programı) kapsamında Üsküdar bölgesindeki ev hanımlarına

okuma yazma kursu öğretmenliği yaptım. Eğitim konusunda benim kadar şanslı olmayan hemcinslerime yardımcı olabilmenin verdiği hazzı burada kelimelerle ifade edebilmem mümkün değil.

1999 yılında, anneciğimin ölümünden sonra, artık beni İstanbul'da sürekli kalmaya zorlayan bir şey olmadığını düşünerek yaz aylarımızı geçirebileceğimiz bir yer aramaya koyulduk ve sonunda Ayvalık'taki evimizi aldık. Artık sınırlı süreli yaz tatillerimizin yerini bütün bir yazı denizden, güneşten yararlanarak, küçük bahçesinde toprak ve bitkilerle uğraşarak geçirebileceğimiz bir mekânımız olmuştu.

O gün bugündür yaz aylarımızı, zaman zaman yakın akrabalarımız ve dostlarımızla da birlikte olarak, güzel anılar biriktirerek Ayvalık'ta geçiriyoruz. Senenin kalan bölümü ise Koşuyolu'nda, kâh bilgisayar başında sitem Şiir Parkı ile ilgili dosyalar hazırlayarak, kâh televizyon başında bir şeyler izleyerek, ara sıra da karşımızdaki koruda yürüyüş yaparak ya da bizi ziyaret eden yakınlarımızla birlikte olarak geçiyor.

77 YAŞIMDAN 27 YAŞIMA ÖĞÜTLER

+ Önce kendini sev ve koru çünkü sen varsan bu alem var ve ancak sen iyi olursan başkalarına faydalı olabilirsin.

+ Kendinle dost ol ve kendine yetmeyi bil, böylece bir gün etrafında kimse kalmasa da yalnız kalmazsın...

+ Gizli kalmasını istediğin bir şey varsa kimseye söyleme. Unutma, iki kişinin bildiği bir şeyin sır olarak kalması pek mümkün değildir.

+ Beden sağlığın için her gün güne başlamadan önce ya yarım saat kadar yürü ya da 15 dakika hafif ısınma hareketleri yap. Kendine bu iyiliği borçlusun.

+ Ruh sağlığın için ise her gün mutlaka iyi bir şiir oku ya da güzel bir müzik parçası dinle. Dünyanın gürültüsünü ancak böyle susturabilirsin.

+ Parayı ne hayatının tek amacı yap ne de onu küçümse. Para, sana kimseye muhtaç olmadan özgürce karar alabilme gücü veren bir özgürlük biletidir. Gençken kazandığının bir kısmını, sanki hiç

yokmuş gibi bir kenara ayırmayı öğren. Ve en önemlisi finansal maceralardan, "kısa yoldan zengin olma" vaatlerinden ve boyunu aşan büyük risklerden köşe bucak kaçın. Alın terini, ne idüğü belirsiz riskli yatırımlarla kumar masasına sürme. Geleceğini şansa değil, sağlamcılığına emanet et. Unutma; gençlikte lüks tüketim için ya da gereksiz risklerle heba edilen her kuruş, yaşlılıkta kendi bağımsızlığından çalınan bir dakikadır. Kendi paranı kazan, garantici adımlarla yönet ve finansal gücünü asla bir başkasının insafına bırakma.

+ Yaşın ilerledikçe etrafındaki kalabalığın azaldığını, niteliğin nicelikten daha önemli olduğunu göreceksin. Her kahve içtiğini, her derdini paylaştığını dostun sanma. Sana sadece iyi gününde eşlik edenleri değil; başın sıkıştığında, düştüğünde ya da en önemlisi sen ondan daha başarılı olduğunda seninle gerçekten sevinebilenleri hayatında tut. Az ama sarsılmaz dostluklar, ömrün en büyük servetidir.

+ Dünyayı gezmek, yeni kültürler görmek bir lüks değil; zihnini ve ruhunu genişleten bir yatırımdır. Eşyaya, kıyafete, markalara para dökmek yerine deneyimlere yatırım yap. Satın aldığın bir çanta seni birkaç ay mutlu eder ama bir yolculukta gördüğün bir gün batımı, tanıştığın bir insan veya keşfettiğin bir sokak ömrünün sonuna kadar seninle kalır.

  Yaşlanınca gezersin diyenlere inanma; 27 yaşındaki enerjinle, sırt çantasıyla yapacağın bir yolculuğun tadı ile ileride yapacağın konforlu bir tatil asla aynı olmaz. Yol açıkken yola çık.

+ Başkalarının hayatına dokunmak, yardımcı olmak ve işlerini kolaylaştırmak sana kendini çok iyi hissettirecektir. Bu yüzden mümkün olan her durumda, elinden geldiğince bunu yapmaya çalış; ancak sakın kimseden takdir ya da teşekkür bekleme.

+ Herkesin seni sevmesi mümkün değildir, bunu asla aklından çıkarma. Herkese yaranmak için kendini olduğundan farklı göstermeye çalışma. Unutma; gerçek sevgi, karşısındakini değiştirmeye çalışmadan, hata ve farklılıklarıyla birlikte, olduğu gibi kabul etmektir.

+ Bir sorunu çözmen gerektiğinde herkesin görüşünü al, dinle. Ancak karar verirken sadece kendi aklına güven. Gelen tüm önerileri kendi akıl süzgecinden geçir ve son kararı her zaman kendin ver.

+ Her köşe başında karşına çıkan o klişeyi mutlaka duyacaksın: "Hayallerinin peşinden git, sevdiğin işi yaparsan ömür boyu çalışmış olmazsın!"

  Kulağa ne kadar hoş geliyor değil mi? Ama gerçek hayat maalesef bir kişisel gelişim kitabı değil, bunu yaşayarak göreceksin. Meslek seçerken romantizmi bir kenara bırakıp kendine şu üç soruyu sırayla sor:

  İlki ve en gerçekçisi; "Ben bu işi yapabilir miyim?"

  İkincisi ve en hayati olanı; "Bu meslek hayatımı idame ettirmeme, faturalarımı ödememe yeter mi?"

  Ve ancak bunlardan sonra; "Peki, ben bu işi yaparken keyif alır mıyım?"

  Unutma, mesleğini hayatının bütün anlamı haline getirmek zorunda değilsin. Ruhunu beslemek ve hayattan keyif almak için mesleğine ağır misyonlar yüklemek yerine, kendine şahane hobiler edin.

+ Evlilik dediğimiz o kutsal müessese, aslında iki kelime arasında verilen ömürlük bir mücadeledir: Sabır ve tahammül. Büyüklerimiz her ne kadar "sabreden derviş muradına ermiş" dese de, evliliğin ilk yıllarında o murada ermek için her şeye "eyvallah" dersen, bir bakmışsın koridorda kendi kendine söyleniyorsun. Yani demem o ki, dozu ayarlanmamış bir sabır, insanı günün sonunda "sabreden derviş sabrından gebermiş" noktasına getirebilir. Evlilikte mutlu olmanın sırrı, ne zaman bir derviş gibi bekleyeceğini, ne zaman da sesini çıkaracağını iyi bilmektir.

+ Mesleği mantık çerçevesine bağladın, evliliği de oturttun diyelim; geldik zurnanın "çocuk" dediği o en gürültülü yerine. Gerçi çocuk yetiştirme konusunda kişisel bir deneyimim olmasa da bir çocuk olarak deneyimlerime ve gözlemlerime dayanarak bu konuda da sana bir şeyler söylemek isterim.

  Her şeyden önce, daha kendi evliliğinde bir "devam kararlılığı" sağlayamamış, fırtınalı sularda yüzen çiftlerin evliliği kurtarmak için çocuk sahibi olması en büyük kumardır.

Hadi çocuk doğdu diyelim; elinde telefonla sabahtan akşama kadar video izleyip sonra da çocuktan kitap kurdu olmasını bekleyemezsin. Çünkü çocuk senin söylediklerini değil, yaptıklarını kopyalar.

Çocuk büyütmek, kendi hayatında yapamadığın ne varsa faturasını o çocuğa kesmek, onu kendi gerçekleştiremediğin hayallerinin taşeronu yapmak değildir...

Dahası, o masum çocuğu hipodromdaki yarış atı gibi başkalarının çocuklarıyla kıyaslamak, yeteneklerinin ötesinde başarılar beklemek çok yanlıştır...

Bırak o çocuk kendi sınırlarını kendisi çizsin, sen sadece onun arkasında güvenle dur, yeter.

VE KEŞKELERİM:

+ Hayatım boyunca siyasetle ilgilenmedim, hiçbir partiye üye olmadım, belki de söylemi ve uygulamaları kendi düşüncelerimle tümüyle örtüşen bir parti bulamadığımdan bu böyle oldu. Oysa bugün bunun çok yanlış olduğunu düşünüyorum.

  Platon'a atfedilen bir söz var: "Siyasetle ilgilenmemenin en büyük bedeli sizden daha niteliksiz insanlar tarafından yönetilmektir." diye. Ne kadar doğru bir söz. Hepsi olmasa da o kadar çok öylesi seçilmiş siyasetçi ya da onlar tarafından atanmış üst düzey bürokrat var ki onları gördükçe Platon ne kadar haklıymış diye düşünüyorum.

  Bugünkü aklım olsaydı daha genç yaşlarda kendi düşüncelerime en yakın bulduğum bir partinin gençlik kollarına girer, gerekirse doğru bulmadığım hususları değiştirmek için mücadele ederdim.

+ İnsanlara güvenmek konusunda acele etmez, uzun yıllar görmediğim eski bir dostla karşılaştığımda, yılların insanları değiştirebileceği gerçeğini göz önünde bulundurarak, sanki hiç tanımıyormuşum gibi temkinli yaklaşır, böylece hayal kırıklıkları yaşamazdım.

+ İnsanlara karşı önyargılı olmamaya çalışırdım. Geçmişte sırf önyargılarım nedeniyle uzak durduğum, hatta sanki düşmanmış gibi gördüğüm kişilerin aslında tanıdıkça pekala iyi dostluklar kurabileceğim kişiler olduğunu anladığım oldu.

+ İlkokuldayken çaldığım mandolin dışında herhangi bir enstrümanla ilgim olmadı. Bir enstrümanı en azından dinleyenleri rahatsız etmeyecek düzeyde çalabilmeyi çok isterdim.

SONUÇ:

Geriye dönüp epey uzun sayılabilecek yaşamıma baktığımda, biz kadınların erkeklerle eşit koşullarda bir yaşam sürmemizi sağlayan Cumhuriyetimizin banisi ebedi önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e, bana bu imkânları sağlamak için maddi manevi her türlü fedakarlığı esirgemeyen sevgili aile büyüklerime, eğitimime katkıda bulunan tüm öğretmenlerime çok şey borçlu olduğumu görüyor ve hepsini bir kere daha buradan saygı, sevgi, rahmet ve minnetle anıyorum.

Ve dilime Cemal Süreya'nın aşağıdaki dizeleri takılıyor, onun gibi düşünüyor ve Allah'a bana bu yaşamı bahşettiği için şükrediyorum.

"Ama, ayrıca, aldığın şu hayat
Fena değildir...

Üstü kalsın... "

CEMAL SÜREYA

(Üstü Kalsın, Sevda Sözleri, S. 302)

Not: Bu e-kitap Şiir Parkı sitesi tarafından ticari olmayan kişisel kullanımınız için yayınlanmakta olup onu bilgisayarınıza indirebilirsiniz ancak kopyalanması, gerçek veya elektronik ortamlarda yayınlanması, dağıtılması, ya da satılması hususu Türkiye Cumhuriyeti yasaları ve uluslararası yasalarla korunmaktadır ve telif hakları temsilcisinin önceden yazılı iznini gerektirir.

www.siirparki.com